

En studie av samspillet mellom sataniske kultur, populærkultur og internett

Temple of The Black Light

Ali Bashari

Masteroppgave i religion og samfunn

Det teologiske fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

Veileder: Øyvind Norderval

Våren 2011

En studie av samspillet mellom sataniske
kulter, populærkultur og internett:
Temple of The Black Light

Ali Bashari

© Ali Bashari

2011

En studie av samspillet mellom sataniske kulter, populærkultur og internett

Ali Bashari

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Forord

Jeg vil rette spesiell takk til min veileder Øyvind Norderval for veiledning og for alltid å ha vært tilgjengelig. Jesper Aagaard Petersen for hjelp og korrespondanse på mail. Jeg vil også takke Markus Keller for hjelp og støtte. Takk også til Dag Erlend Førsund for hjelp på slutten av oppgaveskrivingen. Tusen takk også til RESA-gjengen for godt klassemiljø.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1 Avhandlingens formål	2
1.2 Teoretisk perspektiv	2
1.3 Faglig tilnærming, metode og metodisk refleksjon over forholdet mellom empiri og teori.....	3
1.4 Avhandlingens struktur	5
1.5 Beskrivelse og forskningshistorikk av TOTBL	6
1.5.1 Beskrivelse av TOTBL.....	6
1.5.2 Forskningshistorikk	7
1.6 Empirisk materialet	7
1.6.1 TOTBLs publiserte bøker.....	9
1.6.2 Intervjuer og sangtekster	10
Teori	12
2. Religionshistoriske begreper	12
2.1 Nye religioner.....	12
2.2 Den vestlige esoterismen.....	14
2.3 Venstrehåndens vei	16
2.4 Satanisme	17
2.4.1 Historisk beskrivelse av satanisme.....	19
2.4.2 Typologisk inndeling av satanisme	20
3. Historiske og kontekstuelle begreper	22
3.1 Modernisme, senmodernisme og postmodernisme	22
3.2 Globalisering, transnasjonale og translokale forbindelser	23
3.3 Oppsummerende kommentarer	24
4. Det religiøse miljøet	26
4.1 Kirker, sekter og kulturer.....	26
4.2 Mystisisme	27
4.3 Kultbevegelser, klientkult og tilhørerkult	29
4.4 Magi og religion i kulturer.....	31
4.5 Det kultiske miljøet	32
4.6 Den institusjonelle organiseringen i det kultiske miljøet	33
4.7 Søkere.....	34

4.8 Okkult	35
4.8.1 Okkult	36
4.8.2 Okkultisme og samfunnet	37
4.9 Selvet	38
4.10 Autoritet og autentisitet	39
4.11 Oppsummerende kommentarer	40
5. Musikk og det religiøse uttrykket	42
5.1 Populær okkult	42
5.2 Subkulturell kapital	44
5.3 Musikk	44
5.4 Sakralisering av populærmusikk	46
5.5 Satanisme og metal-subkulturen	50
5.6 Oppsummerende kommentarer	55
6. Internett og religion	57
6.1 internett og religion	57
6.2 Autoritet og autentisitet i internett	61
6.3 Satanisme og internett	62
6.4 Religiøse fellesskap online	68
6.5 Kommunikasjon på internett	70
6.6 Kybersøkere i Sverige	71
6.7 Oppsummerende kommentarer	75
7. Konklusjon av teoridelen og overgang til analysedelen	78
Analyse	80
8. TOTBLs kosmologi	80
8. 1 Gudeskikkelsen	81
8.2 Menneskesynet	82
8.3 Synet på Selvet i TOTBL	84
9. Sentrale filosofiske aspekter ved TOTBL	86
9.1 Kaosofi og anti-kosmos	86
9.2 218-strømmen	87
10. Konstruksjon og formål	89
10.1 Konstruksjonen av TOTBLs filosofiske og magiske system	89
10.2 Hierarkiet i TOTBL	90

10.3 TOTBLs formål.....	91
10.4 Mørk retorikk	92
Oppsummerende kommentarer: TOTBLs lære.....	94
11. TOTBL som et religiøst fenomen	96
11.1 TOTLB som et kult fenomen	96
11.2 TOTBL og det kultiske miljøet	98
11.3 TOTBL som venstrehåndens vei fenomen	100
11.4 TOTBLs typologiske kategorisering som et satanisk fenomen	101
12. TOTBL og internett.....	103
12.1 TOTBL som et internettbasert fenomen.....	103
12.2 TOTBL og internettets utfordringer	105
12.3 TOTBL i en svensk kontekst.....	107
12.4 Søkere av TOTBL	108
13. TOTBL og musikk	111
13.1 Musikk.....	111
13.2 Populærkultur og Dissection	117
Konklusjon: TOTBL	120
Litteraturliste:	123

1. Innledning

Religionens utvikling i senmodernismen har blitt påvirket av de omfattende sosiale endringene i Vesten. Fokus på individet fremfor det kollektive, og et skift i autoritetens status fra å være basert på tradisjon til å være basert på en personlig opplevelse av det guddommelige samt den teknologiske utviklingen har bidratt til å skape nye former for nyreligiøsitet.

Mens den institusjonaliserte religionen mistet sin dominerende posisjon i samfunnet, og kjemper sine egne kamper for å tilpasse seg tidsånden, har det kommet nye religiøse forestillinger som konstituerer et alternativ til samfunnets ortodoksi. Det interessante med de alternative religiøse forestillingene er at de ikke uttrykker seg kun i form av organisert religion, men også som en del av populærkulturen. Litterære verk som J.K. Rowlings *Harry Potter* bøkene og Robert A. Heinleins *Stranger in a strange land*, i tillegg til filmer og TV-serier som *The Matrix* og *The X-files* tar opp religiøse forestillinger, slik disse forestillingene er forstått i Vesten i den senmoderne tiden vel å merke.

Internett konstituerer en av de viktigste, hvis ikke *den* viktigste, teknologiske utviklingen i den senmoderne tiden. I dette henseende er internett både et kommunikasjonsmiddel og en plattform for informasjon for alle som er villige til å søke. Muligheten til å skape et nytt tankesett eller synkretisere ideer og tanker for så å publisere disse ideene som ens egne, er tilnærmet kostnadsfritt og innen rekkevidde for enhver med gjennomsnittelige datakunnskaper.

Siden religion har blitt et anliggende for enkeltindividet og gitt mulighetene som internett gir individet, er det ikke underlig at disse alternative religiøse forestillingene konstrueres og proklameres som seriøse religiøse alternativer. Det underlige, etter min mening, er at dette fenomenet ikke har mottatt mer akademisk oppmerksomhet. Mens det har vært omfattende studier om alternativ religiøsitet som et generelt akademisk felt, har det blitt viet mindre oppmerksomhet til det feltet som denne avhandlingen retter fokuset mot, nemlig *venstrehåndens vei* der den moderne satanismen konstituerer en underkategori.

Det at studiet av slike fenomener får så lite oppmerksomhet kan begrunnes med deres manglende fysiske manifestasjon. Mens det i Norge for eksempel er årlige møter for de med interesse for meditasjon, alternativ terapi og engler kalt alternative messer som blir arrangert

over hele landet. På den andre siden er det ytterst få kollektivt organiserte møter for de som interesserer seg i esoterisme, magi, demonologi og satanisme. Disse møtene opererer på en langt mindre skala, og er som regel utilgjengelige for utenforstående. *Interessen* i disse religiøse forestillingene av uorganiserte og ikke-offisielle medlemmer er derimot stor.

1.1 Avhandlingens formål

Noe jeg imidlertid finner interessant er samspillet mellom den moderne satanismen hvor det religiøse uttrykket er tett tilknyttet og blir definert og promotert av populærkulturen og internett. Fokuset vil ikke være på den organiserte satanismen, men heller på sataniske kulturer som fremstår som tilgjengelige ideologier til enhver søker som bruker kyberrommet. Jeg viser i denne avhandlingen interaksjonen mellom disse tre elementene (den moderne satanismen, populærkultur og internett) og illustrer dette samspillet med den sataniske ordenen Temple of The Black Light¹. Som jeg kommer til å vise i denne avhandlingen, er Temple of The Black Light en satanisk orden som inkorporerer bruk av populærkultur, nærmere bestemt musikk, og internett for å skape en av de mest ytterliggående formene for moderne satanisme.

Denne avhandlingen vil dermed; *se på hvordan internett har bidratt til utviklingen av religiøse alternativer som posisjonerer seg mot samfunnets ortodoksi og hvordan populærkultur og særlig musikk samspiller med det religiøse uttrykket. Temple of The Black Light vil eksemplifisere dette formålet.*

1.2 Teoretisk perspektiv

De emnene som avhandlingen dekker strekker seg over et stort tematisk spekter. Det er for eksempel ikke mulig å snakke om musikkens rolle i sataniske kulturer uten å redegjøre først for sakralisering av musikk. Det er heller ikke mulig å snakke om internettets rolle for utviklingen av religion om vi ikke spesifiserer hvilke religiøse uttrykk som ligger i fokus. Den teoretiske innfallsvinkelen i denne avhandlingen er dermed omfattende, men det er ikke mulig å komme unna med mindre teoretisk diskusjon om man har til hensikt å belyse avhandlingens formål.

Stark og Bainbridge (1985) legger til grunn inndelingen av kultiske fenomen, der den viktigste kategorien for denne avhandlingen er *tilhørerkult* som konstituerer feltet som Patridges (2004a) *okkultur* studerer.

---

¹ Jeg bruker forkortelsen TOTBL til å henvise til Temple of The Black Light.

Det sentrale teoretiske perspektivet i avhandlingen er Christopher Patridges teori om *okkultur*. Dette perspektivet tillater oss å se sammenhengen mellom tilhørerkult og populærkultur. Jeg presenterer i første omgang en rekke sentrale teorier som konstituerer et generelt rammeverk til samspillet mellom den moderne satanismen, populærkultur og internett.

Perspektivet på musikk og populærkultur vil dermed undersøkes ved bruk av okkultur slik Patridge redegjør for dette temaet i det andre bindet av boka *The re-enchantment of the west* (2005). Internett vil undersøkes som en kanal for kommunikasjon og som en plattform for informasjon. Her støtter jeg meg hovedsakelig på Mia Lövhelm (2007) og Douglas Cowan og Jeffrey Hadden (2004). Diskusjonen av fellesskap online er basert på forskningen til Heidi Campbell (2005).

Når det gjelder temaer som omhandler satanisme bruker jeg forskjellige artikler og bøker av Asbjørn Dyrendal (2004, 2008, 2009), Kennet Granholm (2005, 2007, 2008, 2009), Jesper Aagaard Petersen (2008, 2009), i tillegg til et publisert verk av Dyrendal og Petersen.

Siden avhandlingens tema er religiøse fenomener som er marginale i forhold til den hegemoniske kulturen, kommer jeg i ethvert tilfelle til å gjøre rede for forholdet mellom et gitt fenomen og samfunnets ortodoksi.

1.3 Faglig tilnærming, metode og metodisk refleksjon over forholdet mellom empiri og teori

Ifølge Clemens Cavallin (2006) er teori i religionsvitenskapen en forenkelt beskrivelse av den religiøse verden som setter oss i stand til å analysere religiøse tradisjoner, mens metode på den andre siden er oppskriften på vellykket forskning (Cavallin, 2006, s. 16).

Hovedvekten i denne avhandlingen legges på en teoretisk redegjørelse og diskusjon av forholdet mellom den moderne satanismen, populærkultur og internett. Jeg presenterer og diskuterer dermed en rekke teorier som redegjør for hver av problemstillingens bestanddeler og knytte dem sammen som ett fenomen. Fortolkeren av en tekst må være villig til å høre på hva teksten har å si, skriver Gadamer (Gadamer, 2003, s. 38). Jeg anså det dermed nødvendig å supplere mitt teoretiske grunnlag med flere kilder og vinklinger etter hvert som jeg utforsket mitt empiriske eksempel dypere.

I analysedelen viser jeg til kulten Temple of The Black Light som et eksempel på samspillet mellom den moderne satanismen, populærkultur og internett. For å gjøre dette bruker jeg

tematisk tekstanalyse og hermeneutikk som metoder. Ifølge *verktøykassemodellen* skal forskeren kombinere forskjellige metoder og teoretiske modeller til å fortolke en tekst. Når teksten taler for seg selv på en tydelig måte, skal verktøykassen settes til side. En kritikk som rettes mot denne modellen er naiviteten i forestillingen om at teksten kan tale for seg selv. Jeg innser dermed at en løsning kan være en kombinasjon av sitater som uttrykker tekstens hensikter, i tillegg til en tematisk tekstanalyse som sorterer tekstens bestanddeler etter tema og en hermeneutisk fremgangsmåte der jeg beveger meg frem og tilbake mellom bestanddelene og helheten (Cavallin, 2006, s. 16-17).

Jeg anvender den tematiske tekstanalysen for å finne 1) TOTBLs lære, 2) TOTBLs struktur og organisering og 3) musikkens forhold til TOTBL. Jeg bruker deretter teoriene som presenteres i avhandlingen til å undersøke TOTBLs karakteristikk.

Sett under alt bruker jeg en deduktiv tilnærming der jeg beveger meg fra de generelle teoriene som jeg presenterer til det som er spesielt for TOTBL.

Som er nevnt ovenfor, bruker jeg hermeneutikk i tillegg til tekstanalyse. Begrepet ”hermeneutikk” har tre betydninger; uttrykk, fortolkning og oversettelse. Til sammen utgjør disse tre begrepene det som kalles den hermeneutiske operasjon som betegner arbeid med forståelse som hensikt (Lægreid og Skorgen, 2001, s. 9).

Schleiermacher definerer den hermeneutiske utlegningen som en uendelig bevegelse frem og tilbake mellom tekstens enkelte deler, og tekstens bredere historiske- og psykologiske konteksten. Schleiermacher betegnet dette som en *hermeneutisk sirkel*. Filosofen Hans-Georg Gadamer avviste at tekster og overleveringer bare er interessante fordi de belyser tekstens historiske kontekst. Forståelse er også noe som kan anvendes i aktuelle situasjoner (Lægreid og Skorgen, 2001, s. 11-12).

Gadamers hermeneutiske sirkel handler om en sirkelbevegelse der leseren beveger seg fra helhet, til del, og til helhet igjen, i en kontinuerlig sirkel. Kriteriet for at man har forstått riktig er når helhetens deler konstituerer den samme forståelsen som helheten (Gadamer, 2003, s. 33).

Gadamer bruker uttrykket ”utkast” til å beskrive leserens første inntrykk av teksten. Et slikt inntrykk åpenbarer seg bare fordi teksten leses med visse forventinger om dens mening. Dette

utkastet skal alltid revideres i lys av nye momenter som åpenbarer seg ved videre lesning av teksten (Gadamer, 2003, s.37).

I denne avhandlingen leser jeg det empiriske materialet når jeg først har redegjort for- og diskutert de teoretiske modellene som danner min forforståelse. Jeg som fortolker har ansvar for å ikke forhaste meningsdannelsen min, men heller etterprøve teoriene i forhold til det empiriske materialet. Jeg veksler derfor mellom en heuristisk og en validerende tilnærming for å kunne både finne nye momenter ved TOTBL som ikke fremkommer i teoriene, og for å underbygge teoriene som jeg presenterer, når det er aktuelt.

1.4 Avhandlingens struktur

Avhandlingen er delt i en teoridel og en analysedel. Teoridelen er delt i 6 kapitler som systematisk belyser det feltet som avhandlingen retter fokuset mot. Jeg begynner med å presentere det overordnede feltet som er *nyreligiøsitet* og beveger meg gradvis til den moderne satanismen. Den sosiologiske konteksten samt sentrale aspekter av senmodernismen vil omhandles kort fordi de på den ene siden ikke i seg selv er en del av den teoretiske drøftelsen, likevel er sentrale i forståelsen av teoriene som presenteres videre i avhandlingen.

Videre diskuterer jeg utdypende karakteristikk av religiøse fenomener og snevrer diskusjonen inn til det religiøse fenomenet som er avhandlingens anliggende, nemlig kult. Jeg foreslår *okkultur* som et teoretisk grep til å studere kultfenomener og begrunner dette valget basert på karakteristikkene til kultfenomener.

Diskusjonen føres videre mot et annet aspekt av okkultur, nemlig populærkultur. Her ser jeg på samspillet mellom religion og musikk, med henblikk på satanisme og metal-subkulturen. Det siste kapittelet i teoridelen tar for seg internett og religion. Her ser jeg på internett som en sfære både for religiøse fenomener og for religiøse søkere. Jeg diskuterer også hvilke fordeler og ulemper internett har og hvordan dette påvirker utformingen av det religiøse uttrykket og kybersøkere.

Analysen er delt i seks kapitler. Mens de tre første kapitlene i analysedelen sentrerer seg hovedsakelig rundt en tekstanalyse av TOTBL, muliggjør disse kapitlene drøftelsen i de tre påfølgende kapitlene med bakgrunn på teoriene som presenteres i teoridelen.

Det første kapittelet drøfter TOTBLs kosmologi. Det andre kapittelet omhandler to sentrale aspekter av TOTBLs filosofi; kaosofi og antikosmos samt 218-strømmen. Det tredje kapittelet

ser på hva som kjennetegner TOTBLs konstruksjon som et filosofisk og magisk system samt formålet deres.

Det fjerde kapittelet undersøker TOTBLs kategorisering som et religiøst fenomen. Jeg undersøker for det første hvordan TOTBL kan forstås som venstrehåndens vei og satanisk fenomen. Og for det andre ser jeg på karakteristikken av TOTBL som kategoriserer fenomenet som kult. Det femte kapittelet ser på TOTBL som et internettbasert fenomen. Her ser jeg på karakteristikken av internett og internettfellesskap samt søkere og kybersøkere. Det siste kapittelet i analysen ser på samspillet mellom musikk, populærkultur og Dissection.

1.5 Beskrivelse og forskningshistorikk av TOTBL

Her gir jeg en historisk beskrivelse av TOTBL og redegjør for ordenens kontekst. I tillegg til det gjør jeg rede for Dissection som anses å være TOTBLs soniske propagandaenhet av Dissections grunnlegger og TOTBLs eneste kjente medlem (final interview with Jon Nödtveit, 2006, hentet 15.05.11). Deretter redegjør jeg for forskningen som er gjort på TOTBL og viser til mangelen av akademiske tekster som handler om TOTBL.

1.5.1 Beskrivelse av TOTBL

Det vi vet om ordenens historiske kontekst er at den ble etablert rundt 1995 og at de inntil 2007 har kalt seg selv *Misanthropic Luceferian Order* (MLO) (Anastasiya, 2003, hentet 15.05.11). Ordenen byttet navn til Temple of The Black Light av ukjente grunner. TOTBL ble etablert i Sverige men fikk internasjonal anerkjennelse etter hvert, først og fremst på grunn av musikken til bandet Dissection og, ikke minst, Dissections grunnlegger, Jon Nödtveidt. Dette vil jeg argumentere for i analysedelen. I tillegg til Dissection som Nödtveidt beskrev som TOTBLs soniske propagandakanal, konstituerer TOTBLs hjemmeside den eneste offisielle manifestasjonen av ordenen. TOTBLs hovedverk heter *Liber Azerate* (2002) og er kun publisert på svensk. *Liber Azerate* er også kun tilgjengelig i elektronisk format. De øvrige verkene som TOTBL har publisert er i papirutgaver, og er tilgjengelige via hjemmesiden www.ixaxaar.com.

TOTBL beskriver seg selv om et internasjonalt tempel dedikert til den sataniske gnostiske venstrehåndens vei tradisjon². Ordenen ser på seg selv som syntesen av mange eldre venstrehåndens vei tradisjoner og henviser i verkene deres til andre tradisjoner som retter seg mot samme formål. Hovedhensikten med TOTBL er å bryte det kosmiske fengselet, som de

---

² Jeg gjør rede for hva det menes med venstrehåndens vei i kapittel 2.2

selv beskriver som tilværelsen i verden, og oppnå Kaos som er den opprinnelige tilstanden ifølge TOTBLs filosofi. Det brukes flere gud og gudinne skikkelser i TOTBL, deriblant Satan, men dette er ikke entydig med at Satan eller noen av de andre gudeskikkelsene er det primære som TOTBLs ideologi sentrerer seg rundt. Konseptene Kaos og anti-kosmos danner derimot de mest sentrale konseptene i ordenens filosofi. TOTBLs ideologi kjennetegnes av sterk antinomisme og misantropi, i tillegg til at det magiske og det rituelle aspektet har en sentral plass i ordenens lære. TOTBL oppgir ingen informasjon om deres medlemmer, størrelsen av ordenen eller dens posisjon i forhold til konkrete historiske, politiske eller sosiale anliggender.

Dissections frontfigur, Jon Nödtveidt, har blitt introdusert til TOTBL i en tidlig fase av ordenens etablering og har vært en anerkjent figur i TOTBL. I 1997 ble Nödtveidt dømt i en drapssak sammen med en annen TOTBL medlem som kaller seg selv Vlad (bruker også pseudonymet Nemesis). Politiet fant i leiligheten til Vlad blant annet menneskelig blod, en 200 år gammel hodeskalle og et alter som brukes til TOTBLs magiske ritualer. I 2006, to år etter Nödtveidt løslatelse fra fengsel, begikk han et rituellet selvmord. Disse hendelsene bidro til å gi MLO, som ordenen da hetet, et rykte om å være en av de mest ekstreme sataniske grupperingene.

Deathmetal bandet Dissection har både promotert TOTBL og var brukt av Nödtveidt til en type svartmagi som fremmer TOTBLs interesser, ifølge Nödtveidt selv. Det viktigste av bandets utgivelser er albumet Reinkaos som er komponert tekstmessig av TOTBLs magiske resitasjoner.

1.5.2 Forskningshistorikk

Det er gjort meget lite akademisk forskning på TOTBL. MLO/TOTBL nevnes kun i tre akademiske verk; Fredrik Gregorius skriver et kort avsnitt om MLO i boka *Satanismen i Sverige* (Gregorius, 2006) og Björn Boman (2010) skrev et forstudium til en masteroppgave (såkalt overbyggingssoppgave) som tar for seg noen sentrale konsepter i TOTBLs filosofi, og sammenligner de hinduistiske konseptene *atman* og *brahman* med TOTBLs *Den sorte flammen*.

1.6 Empirisk materialet

Jeg har valgt å forholde meg til fire kilder for det empiriske materialet: tekstene som foreligger på TOTBLs hjemmeside, bøkene som ordenen publiserer, intervjuene med

Nödtveidt og sangtekstene fra albumet Reinkaos til Dissection. Her vil jeg gi en kort beskrivelse av innholdet til det empiriske materialet og begrunne utvalget av de tekstene som jeg analyserer i avhandlingen.

TOTBLs offisielle hjemmeside³ og de bøkene som de publiserer konstituerer ordenens hovedkilder. De skriver på deres hjemmeside at det er planlagt å gi ut totalt 11 bøker, hittil har kun 4 bøker blitt gitt ut (se www.templeoftheblacklight.net/publications/publications.html, hentet 15.05.11). Disse bøkene publiseres i et begrenset antall, og sikres med et serienummer for å kunne identifisere kopien med kjøperen. Siden bøkene blir fort utsolgt og interessen rundt ordenen stiger⁴, har en del internettbrukere kopiert bøkene fra papirutgave til PDF-filer og distribuert dem på forskjellige nettsider. Den aller største delen av de tekstene som foreligger på TOTBLs hjemmeside finner vi i *Liber Azerate* (2002). Jeg har dermed unnlatt å redegjøre for tekstene i TOTBLs hjemmeside separat.

I tillegg til ordenens skriftelige materiale, utgjør deathmetal bandet Dissection og de intervjuene som er gjort med Jon Nödtveidt et viktig kildemateriale for TOTBL. Nödtveidt sa i et intervju i 2003 at han brukte lyd, magiske formular og ord i låtene sine. Når musikken spilles, utløses de anti-kosmiske energiene, ifølge han (Anastasiya, 2003, hentet 15.05.11). Tekstene til albumet Reinkaos er skrevet av Jon Nödtveidt og Frater Nemidial⁵. Låtene handler om TOTBL ideologi og tar i bruk deler av ordenens ritualer og resitasjoner (Dissections lyrics, hentet 15.05.11). I 2004 erstattet Nödtveidt de gamle bandmedlemmene med en line-up av kun satanister som delte hans overbevisninger og visjon (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11). Nödtveidt ville bruke Dissection som et svartmagisk verktøy, der han kanaliserte 218-strømmingen⁶ gjennom musikken. Han døpte bandets musikksjanger til ”Anti-cosmic Metal of Death”, og distanserte seg fra musikkscenen. For han var Dissection og musikk et verktøy til å oppnå et bestemt mål, og når han følte at målet var oppnådd begikk han selvmord i 2006.

---

³ www.templeoftheblacklight.net

⁴ Den første utgaven av *Liber Falxifer* (2008) var trykt i 500 utgaver som nå er utsolgt. Det ble trykt 700 nye eksemplarer som utgjør den andre utgave av samme bok. Den 07.07.11 har det blitt trykt 1200 ordinære kopier og 72 såkalt delux kopier av *Liber Falxifer II* (2011). Se www.templeoftheblacklight.net/publications.html. *Quimbanda - Vägen till det Vänstra Riket* (2008) er utsolgt ifølge www.ixaxaar.com.

⁵ Frater Nemidial har tittelen ”Magister of Temple”. Hvordan denne tittelen plasseres i den hierarkiske strukturen til ordenen er uvisst.

⁶ TOTBL kaller de anti-kosmiske energiene som de arbeider med for 218-strømmingen. Mer om dette senere i oppgaven.

En siste kilde som kan brukes i forskningen på TOTBL er diskusjonsforum på nettet, facebook og chattingsprogrammer der de med interesse for ordenen kan møtes og uveksle informasjon. Jeg unnlater å bruke disse typene av kildematerialet i min oppgave fordi de ikke har en offisiell status og informasjonen som legges ut kan ikke regnes som pålitelige. Jeg har derimot brukt dem som en pekepinne på hvordan søkere posisjonerer seg i forhold til TOTBL.

1.6.1 TOTBLs publiserte bøker

TOTBL har som nevnt ovenfor gitt ut fire bøker; *Liber Azarte* (2002), *Liber Falxifer: The Book of The Left-Hand Reaper* (2008), *Liber Falxifer II: The Book of The Anamlaqayin* (2011) og *Quimbanda - Vägen till det Vänstra Riket* (2008). Jeg har kopier av *Liber Azarte* og *Liber Falxifer*, de to andre bøkene har det ikke vært mulig å anskaffe. Den første boka, *Liber Azarte*, handler om TOTBLs filosofi og verdenssyn. Boka er bare gitt ut på svensk, og innholdet er derfor bare kjent for en liten gruppe av TOTBLs tilhengere. Ifølge det man kan lese på internettforum, er etterspørselen stor etter *Liber Azarte* fra ikke-skandinaviske TOTBL interesserte. På TOTBLs hjemmeside står det at den engelske utgaven skal gis ut en gang i løpet 2010⁷ (<http://www.templeoftheblacklight.net/publications/publications.html>). På TOTBLs hjemmeside publiseres imidlertid tekstutdrag av *Liber Azerate* som gir innblikk i sentrale aspekter av TOTBLs filosofi og ritualer. Jeg anser *Liber Azarte* som den viktigste av de nåværende publikasjonene siden dens innhold handler direkte om TOTBLs filosofi i motsetning til de andre bøkene som fungerer som en håndbok til ordenens ritualer og fokuserer på andre tradisjoner som TOTBL knytter til sin filosofi.

Liber Azarte (2002) er tredelt; den første delen heter ”Tradisjonell anti-kosmisk satanisme” og det er i denne delen vi finner de sentrale begrepene i TOTBL som ”Kaosofi” og ”anti-kosmos”. Den delen av boka tar for seg disse aspektene av filosofien, de sataniske hellige dagene, konstruksjon av de verktøyene som brukes i ritualer i tillegg til de grunnleggende ritualene. Den andre delen i boka heter ”Drakonisk Setianism”. Denne delen innleder med en myte inspirert av egyptisk mytologi og baseres på den egyptiske guden Set. Mens Set er den sentrale skikkelsen i ”Drakonisk Setianisme”, er ”Tiamat” skikkelsen fra den babylonske mytologien som de bygger den siste delen av boka på. Denne delen heter ”Kagiri Ushumgal”. Mytologiene i de to siste delene av *Liber Azarte* etterfølges av ritualer som hører til den samme retningen. De tre delene av *Liber Azarte* er dedikert til tre forskjellige ”legioner”, som det står i boka. Det blir imidlertid ikke redegjort for hva legionene representerer.

---

⁷ Denne informasjonen var hentet i 2010. Per den 06.07.2011 var datoen publiseringsdatoen endret til 2011.

Liber Falxifer (2008) innholder to deler; den første heter ”The Argentian cult of Señor La Muerte” og den andre delen heter ”The Qayinitic Tradition”. Den første delen av boka begynner med en kort innledning om TOTBLs versjon av San La Muerte kulten, etterfulgt av ritualer og instruksjoner til den magiske praksisen av kulten. ”The Qayanitic Tradition” inneholder TOTBLs versjon av den bibelske myten om Abel og Kain. Kain står i sentrum og avbildes som helten. Myten etterfølges også av ritualer og instruksjoner til det magiske arbeidet som hører til denne retningen. Siden *Liber Falxifer* handler om Señor La Muerte kulten og den Kaianske tradisjonen, der begge tradisjonene knyttes til TOTBLs filosofiske orientering men ikke eksplisitt omhandler TOTBL, har jeg unnlatt å bruke dem som empiriske kilder.

1.6.2 Intervjuer og sangtekster

Jeg bruker to intervjuer som er gjort med Jon Nödtveidt. Jeg har valgt to intervjuer der Nödtveidt utalte seg om MLOs (TOTBLs) filosofi. Selv om formatet på intervjuene bare tillater kortere svar, anser jeg dem fortsatt som en verdifull kilde gitt at spørsmålene og svarene (til en viss grad) ikke er like høytidlige som de publiserte tekstene. Dermed presenteres MLO fra et nytt perspektiv.

Det første intervjuet heter ”*A final interview with Jon Nödtveidt*” og er hentet fra blogs.myspace.com/dissection. Øverst på siden står det at intervjuet har kopirettigheter hos www.dissection.nu. Denne adressen eksisterer ikke per dags dato. Dette intervjuet ble gjort den 31.mai.2006, rundt to og en halv måned før Nödtveidts selvmord. I dette intervjuet uttaler Nödtveidt seg om temaer som handler om MLOs filosofi og den rollen MLO spiller for bandets musikk.

Det andre intervjuet som jeg tar i bruk er hentet fra www.metalcentre.com som er en webzine.⁸ Dette intervjuet er gjort i juni.2003. Jon Nödtveidt tar opp igjen temaer som omhandler MLO og Dissection.

Albumet Reinkaos⁹ er skrevet av Dissections frontmann Jon Nödtveidt og Frater Nemidial¹⁰ og er en hymne til TOTBL. Lyrikken i sangene er komponert av TOTBL magiske formuler slik de oppgis i kapittelet ”*De Satanistiska Formlerna*” i *Liber Azerate*. Albumet Reinkaos

---

⁸ Webzine er et online blad.

⁹ Albumet er fra 2006. Ordet reinkaos betyr ”tilbakevending til Kaos” ifølge TOTBL.

¹⁰ Nödtveidt sa i intervjuet fra 31.mai.2006 (<http://www.myspace.com/dissection/blog/123933879>) at Frater Nemidial er Magister Templi av TOTBL.

inneholder 11 låter¹¹, hvorav én er instrumental. De 10 andre låtene er komponert av engelskspråkelig tekst og TOTBLs magiske formler. Teksten i to av låtene i albumet (*Starless Aeon* og *Xeper-I-Set*) er kreditert Nödtveidt og Frater Nemidial. Musikken i albumet er komponert av Jon Nödtveidt selv.

---

¹¹ 11 er et sakralisert nummer i TOTBL som jeg viser i analysedelen.

Teori

2. Religionshistoriske begreper

I dette kapittelet drøfter jeg begrepet *nye religioner*, og foreslår at begrepet omfatter analytisk forskjellige religiøse fenomener, men som likevel deler den samme dynamikken i forhold til det øvrige samfunnet.

Den vestlige esoterismen er et nyetablert akademisk forskningsfelt som underordnes nye religioner i vestlig kontekst. Jeg oppgir karakteristikker som må være til stede for å kunne kategorisere det religiøse fenomenet som et vestlig esoterisk fenomen. Et forskningsfelt som er underordnet og enda yngre enn den vestlige esoterismen er *venstrehåndens vei*.

Venstrehåndens vei er en betegnelse som sataniske organisasjoner og kulter bruker til å beskrive filosofien sin. Her redegjør jeg for karakteristikken av vinstrehåndens vei.

Satanisme er det religiøse fenomenet i vesten som representerer *venstrehåndens vei*. Jeg drøfter satanismens forskjellige forståelser og kjennetegn før jeg gjør en historisk og typologisk inndeling av fenomenet.

2.1 Nye religioner

Begrepet *nye religioner* ble brukt for første gang til i Japan på 1950-tallet der nye så vel som gamle religiøse grupper som holdt en lav profil blomstret opp. Begrepet *shin shukyo* som betyr nye religioner ble brukt som en samlebetegnelse på disse fenomenene. Det samme uttrykket ble brukt til å betegne nye religiøse fenomener som dukket opp som en del av motkulturen i San Francisco Bay området i det neste tiåret. Disse fenomenene var preget av ufamilære religiøse elementer i forhold til den dominerende kulturen og utgjorde et alternativ til de etablerte religionene. Jacob Needleman skrev boka *The New Religions* i 1970 med henvisning til zen buddhisme, Krishnamurti, tibetansk buddhisme, Gurdjieff og Transcendental Meditation. Mens tidligere forskere brukte begrepet *kult* til å betegne de nye religiøse fenomenene, tok forskere i 1970-tallet i bruk Needlemans *nye religioner* til å beskrive de fragmenterte religiøse fenomenene som ikke passet i kirke-sekt inndelingen. Gordon J. Melton (2004) skriver at nye religioner eller nye religiøse bevegelser er religiøse fenomener og bevegelser som har en heterogen posisjon i forhold til det dominerende samfunnet og som ligger i marginen av den dominerende religiøse tradisjonen, selv om de ikke er like analytisk sett (Melton, 2004, s. 17-20).

Med andre ord, definerer Melton nye religiøse bevegelser som de religiøse gruppene som har en heterogen posisjon i forhold til den dominerende religiøse tradisjonen i en gitt kultur og som anses å være avvikende og uakseptabel av den hegemoniske religiøse diskursen. Det er dermed ikke karakteristikken av en religiøs gruppe som gir den merkelappen *ny religion*, men heller dens posisjon i forhold til den øvrige kulturen. Noen av karakteristikken til en ny religiøs gruppe som kan skape spenning til den dominerende kulturen er gruppas seksuelle etikk, synet på vold, juridiske anliggender, regler angående diett og apokalyptiske spekulasjoner. På bakgrunn av dette kan vi forutsette at det som anses å være ny religion i en gitt kultur, har ikke nødvendigvis den samme statusen i en annen kultur. De tradisjonelle religionene har også gått gjennom endringer i det siste århundre som har resultert i større toleranse for andre religiøse orienteringer. Betegnelsen *nye religioner* er i tillegg til å være geografisk betinget også avhengig av tidsrammen som den befinner seg innenfor (Melton, 2004, s. 25-29).

Nye religiøse grupper i Vesten kan ses på som nye utviklinger som stammer fra en eldre tradisjon. Melton skriver at i Vesten er det 12 til 15 hovedtradisjoner som de nye religiøse gruppene henter sin inspirasjon fra. Noen av disse hovedtradisjonene er kristendom, islam, jødedom, buddhisme, hinduisme, jainisme, taoisme og zoroastrisme. En av de gjenglemte og mest misforståtte tradisjonene i Vesten er den vestlige esoterismen. Nye religioner som scientologi, Wicca og New Age regnes å være nye tillegg til den esoteriske tradisjonen i Vesten (Melton, 2004, s. 23-24).

Kennet Granholm (2008) har på den andre siden valgt å definere hvert ord i betegnelsen *nye religiøse bevegelser*. Ny ses på i et tidsmessig perspektiv. Granholm skriver at forskere har satt forskjellige tidsskiller til å definere hva som anses som ny. Mens noen forskere mener at religiøse fenomener som kom i 1960-tallet anses som nye, mener andre forskere at nye religiøse fenomener strekker seg tilbake i tid så langt som slutten av 1800-tallet. Ny forutsetter dermed ingen klare grenser. Religiøse bevegelser, religion eller religiøsitet er de andre problematiske begrepene. Disse begrepene har forskjellige akademiske definisjoner på den ene siden, og på den andre siden ønsker noen grupper å bli akseptert som religioner mens andre ønsker å distansere seg fra dette. En bevegelse, skriver Granholm, er mindre organisert enn en organisasjon og mangler sentralstyring. Heller ikke denne forklaringen gir klare rammer til hvordan religiøse fenomener kan kategoriseres, og som jeg viser senere i

avhandlingen får begrepet religiøse bevegelser en annen definisjon når det skal defineres ifølge Stark&Bainbridges (1985) typologi av religiøse fenomener (Granholm, 2008, s. 13-19).

Som et samlet begrep defineres *nye religiøse bevegelser* av Granholm (2008) som relativt nye grupper som er mer eller mindre organiserte og som sentrerer seg rundt et kollektivt symbolsystem som skaper mening i tilværelsen. Sammen med begrepet nye religiøse bevegelser hører også begrepene nyåndelighet og alternativåndelighet. Skillet mellom religion og åndelighet i dette henseende viser til religions bruk av autoritet og kilder som ligger utenfor individet på den ene siden, og til åndelighets sakralisering av livet der individet er den høyeste autoriteten på den andre siden. Mens kristendommen blir sett på som anses en religion, vil nypaganisme og den såkalte New Age bevegelsen anses på som en form for åndelighet. Disse begrepene brukes til å betegne de samme fenomenene, men hvilket begrep som brukes er avhengig av forskerens preferanser og forskningens fokus. Disse begrepene er heller ikke fungerende analytiske verktøy som kan brukes til å identifisere grupper på bakgrunn av deres likheter, gitt at det er store skiller mellom disse gruppene (Granholm, 2008, s. 14).

Konkluderende kan vi foreslå at religiøse fenomener som forskere kategoriserer som nyreligiøse er analytisk forskjellige selv om de kan ha likheter. Det som er felles for disse religiøse fenomener er derimot den dynamikken som preger deres forhold til den hegemoniske kulturen.

2.2 Den vestlige esoterismen

Den vestlige esoterismen er et relativt nyetablert akademisk felt, med spesifikk terminologi og teori som dukket først opp i 1992. Forskningen på dette feltet kan derimot spoles tilbake til 1960-tallet. I 1992 publiserte Antoine Faivre verket *L'esoterisme* der han presenterte en typologi av esoterismen som blir brukt i dag av majoriteten av de som forsker på den vestlige esoterismen. Den vestlige esoterismen er åndelige strømninger i den moderne vestlige historien som deler visse likhetstrekk, ifølge Faivre. Faivre nevner fire karakteristikk som må kjennetegne et fenomen for å kunne definere det som et vestlig esoterisk fenomen (Granholm, 2008, s. 17; Asperheim, 2009, s. 10-11):

- 1) Ideen om korrespondanser. Denne ideen beskrives som troen på at kosmos er bundet sammen av et sett av usynlige relasjoner som er uavhengige av årsak/sammenheng paradigmet.

- 2) Forestillingen om levende natur. Her er tanken at det finnes guddommelige krefter eller sjel som gjennomtrenger verden. Naturen blir betraktet som en manifestasjon av Gud.
- 3) Imaginasjon og mediering. Fantasi og forestillingsevne blir ansett som et sjelsorgan med guddommelig potensial. Esoterikeren bruker disse verktøyene til å oppnå hemmelig viten, eller til å komme i kontakt med åndelige vesener.
- 4) Opplevelsen av transmutasjon. I denne tanken ligger forestillinger om at det enkelte mennesket kan gjennomgå en åndelig utvikling og forandring, og at hele verden kan transformeres fra en lavere til en høyere status.

I tillegg til disse fire karakteristikkene nevner Faivre to karakteristikker som ofte er å gjenfinne i esoterismen.

- 1) Konkordans. Dette punktet henviser til tanken om at det finnes samsvar mellom ulike tradisjoner. Mange eller alle religiøse tradisjoner forstås som like i kjernen
- 2) Transmisjon. Dette refererer til bestemte former for formidling av kunnskap, gjennom de riktige kanalene og ifølge bestemte regler. Overleveringen skjer ofte gradvis og gjennom en rekke innvielser. Lærer/disippel forholdet vektlegges i denne prosessen.

Faivres modell ble utsatt for kritikk fra senere forskere som mente at Faivres modell negerer det historiske aspektet av den vestlige esoterismen. Senere forskere har også pekt på at det vitenskapelige idealet i opplysningstiden har påvirket esoterismen i fire punkter; a) vokabularet gikk fra å være religiøst til å være vitenskapelig basert. b) naturen ble ikke lenger oppfattet som et levende vesen. Naturkreftene som manipuleres til esoterikerens fordel er upersonlige og er ikke fanget opp av den konvensjonelle vitenskapen enda. c) ideen om korrespondanser ble endret i betydelig grad siden den var linket til tanken om levende natur. d) fjerne kulturer, som den egyptiske og den indiske kulturen, kom til å spille en rolle for den vestlige esoterismen. e) psykologi inngikk også som en del av den vestlige esoterismen under 1900-tallet. Demoner og engler kom til å representere forskjellige aspekter av sinne (Granholm, 2008, s. 18-19).

En form av nåtidens vestlige esoterismen er den såkalte *venstrehåndens vei*. Hvis den vestlige esoterismen som et akademisk felt kan dateres til 1992, er *venstrehåndens vei* et enda yngre akademisk felt der forskningen på religiøse fenomen fortsatt er i utviklingsfasen (Granholm, 2008, s. 30).

2.3 Venstrehåndens vei

Begrepet *venstrehåndens vei* kan spores tilbake til det teosofiske samfunnets grunnlegger Helena Petrovna Blavatsky (1831-1891) der hun, i boka *Den hemmelige læren*, oversatte to begreper fra den indiske religiøse konteksten; *vamamarga* (venstrehåndens vei) og *dakshinamarga* (høyrehåndens vei). Disse to begrepene brukes til å skille mellom forskjellige retninger innenfor den tantriske tradisjonen (Granholm, 2008, s. 80-82).

Filosofisk sett kan den moderne venstrehåndens vei slik den fremkommer i den vestlige esoterismen i høy grad spores til magikeren Aleister Crowley (1875-1947). Kennet Grant (f. 1924) var den første som brukte termen som en positiv selvidentifikasjon. Grant som var Crowleys sekretær for en periode i 1945, refererer eksplisitt til *venstrehåndens vei* som han selv tolker som en positiv men misforstått ideologisk retning. Grunnleggeren av Den sataniske kirken, Anton LaVey har omfavnet begrepet *venstrehåndens vei* og det forekommer som selvidentifikasjon flere steder i Den sataniske bibelen (Granholm, 2008, s. 80-82).

Kennet Granholm foreslår å anvende begrepet *venstrehåndens vei* som en klassifikasjon i studiet av samtidens vestlige esoterisme og nyåndelighet med utgangspunkt i de forskjellige selvidentifikasjonene som *venstrehåndens vei*-organisasjonene bruker. Han definerer dermed begrepet i fem punkt (Granholm, 2008, s. 80-82):

- 1) Individualisme som ideologi. Individet står i sentrum mens organisasjonen kommer på andre plass. Det unike verdsettes høyere enn det ordinære, noe som fører til en form for elitisme som Granholm har betegnet *unikisme* i sin doktorgradsavhandling.
- 2) Mennesket ses på som en psyko-fysisk helhet. Det kroppslige og det åndelige forstås som nært forbundet. Sjelen karakteriseres dermed ikke som mer viktig eller autentisk enn kroppen.
- 3) Verdsetting av livet her og nå. Fokuset er ikke på et liv etter døden men heller på livet her og nå. Alle aspekter ved livet er viktige, og kroppslige nytelser anses å være en viktig del av eksistensen. Noen ganger brukes kroppslige nytelser (som sex) som verktøy for åndelig utvikling.
- 4) Guddommeliggjøring av Selvet som mål. Magikerens hensikter med sitt esoteriske arbeid er å bli en gud eller en skaper. Denne prosessen realiseres gjennom initiatoriske prosesser. Noen venstrehåndens vei grupper forstår guddommeliggjøring av Selvet ordrett, mens andre ser på dette som en prosess på det psykologiske planet som innebærer total kontroll over ens subjektive virkelighet.

- 5) Antinomisme. Som videreføring av individfokus, verdsettes den personlige etikken og moralen høyere enn de kollektive religiøse og kulturelle normene. Normalt sett forventes magikeren å løsrive seg fra samfunnets normer og skape sin egen personlige og situasjonsbaserte etikk. Tabuene skal også brytes. Hensikten med dette er å gi magikeren frihet som er grunnleggende i individualiserings- og guddommeliggjøringsprosessen.

Som en forlengelse av antinomisme, er venstrehåndens vei i et antitetisk forhold til det som oppfattes som den høyrehåndens vei. *Høyrehåndens vei* omfatter religioner og ideologier som anses å være konvensjonelle og verdsetter fellesskapet fremfor individet. Slike grupper er i et homogent forhold til den dominerende kulturen og dens religiøse normer. Venstrehåndens vei definerer seg selv som det motsatte av den konvensjonelle åndeligheten og blir hva høyrehåndens vei ikke er (Granholm, 2008, s. 80-82).

I den vestlige esoteriske tradisjonen forstås formålet til magikeren som følger høyrehåndens vei å bli i ett med det guddommelige ved å oppløse individualiteten sin i det guddommelige. På den andre siden er formålet til magikeren som følger den venstrehåndens vei å guddommeliggjøre seg selv og beholde individualiteten sin. Mens *vamamarga* er venstrehåndens vei i den tantriske tradisjonen, fremstiller satanismen venstrehåndens vei i Vesten (Granholm, 2005, s. 28).

2.4 Satanisme

Massimo Introvigne definerer satanisme i *Dictionary of Gnosis and Western Esoterism* som ”adoration, in and organized and ritual form, of the figure known in the Bible as the Devil og Satan” (sitert i Petersen, 2009, s. 85). Det er to problemer med denne definisjonen; for det første, er det flere variasjoner i satanskikkelsen som forekommer i bibelen. Og for det andre, er det noen få moderne satanister som henter sin forståelse av satan fra den jødiske og den kristne konteksten. David G. Bromelys artikkel om satanisme i *Encyclopedia of Religion* gir ikke en eksplisitt definisjon av satanisme, men skriver kort om de sataniske kirkene og vier mesteparten av artikkelen til den sataniskepanikken som oppsto i 1980- og 1990-årene¹². Dermed tillegges satanisme et annet element; satanismen som ikke-satanister har skapt i 1980- og 1990-årene. Mikaelsson og Gilhus ser på satanisme i sammenheng med

---

¹² Konspirasjonsteorier om hemmelige, organiserte sataniske fellesskap ledet av mennesker med høy sosialstatus som forgrep seg og myrdet kvinner og barn. Jevnføre <http://skepsis.no/blog/?p=371>

nypaganisme og hevder at disse to formene for åndelighet har mye felles. De mener at både nypaganisme og satanisme har et anti-dualistisk verdenssyn, der det gode og det onde er to sider av den samme virkeligheten. Kennet Granholm definerer satanisme på den andre siden som ”[...] *a countercultural form of spirituality where the central premises are the focus on the self and the opposition to the experienced dualism of mainstream culture and religion*” (sitert i Petersen, 2009, s. 86) Han legger også stor vekt på om gruppa eller individet definerer seg selv som satanister. Jesper Aagaard Petersen mener at det er fire karakteristikk som enhver definisjon av den organiserte satanismen bør inneholde: satanisme som selv-religion, antinomisme, bruk av satan- eller satanisme-begrepet og en ideologisk genealogi som kan som regel spores til Anton Szandor LaVey (Petersen, 2009, s. 7). Å finne en nøyaktig definisjon på satanisme er ingen enkel sak, og heller ikke formålet med denne oppgaven.

Den moderne satansimen tar sitt utgangspunkt i 1966 da Anton Szandor LaVey grunnla Church of Satan. Uavhengig om senere retninger følger LaVeys linje eller avviker fra den, anses LaVey fortsatt for å være en sentral skikkelse i utformingen av den moderne satansimen. Den moderne religiøse satanismen i dens mangfoldige former er en sammenblanding av ateisme, teisme, sekularisme, esoterisme og fokuset på Selvet. Kennet Granholm foreslår bruk av begrepet ”post-satanisme” til å betegne retninger som ikke forholder seg til satan, men til andre mørke skikkelser. Temple of Set som bruker den egyptiske guden Set som ordenens sentrale skikkelse, og Temple of The Black Light bruk av forskjellige guder som er hentet fra forskjellige tradisjoner vil falle innenfor kategorien ”post-satanisme” (Petersen, 2009, s. 85). Det handler med andre ord om flere typer satanismer, heller enn kun én type.

Det er karakteristisk for den moderne satanismen å følge to strategier; for det første en negasjon av establishment, for å kunne overvinne de begrensingene som samfunnet tillegger individet. Og for det andre en positiv konstruksjon av en ny identitet som passer med modernitetens tidsånd. Wouter Hanegraaf i sin tilnærming til esoterisme i Vesten setter fokuset på sammenhengen mellom den vestlige esoterismen og den vestlige kulturen. Han skriver:

[...] an emphasis on the complexity of western culture as a pluralistic field of competing religious and ideological identities, and on western esotericism as an analytical concept (*not* a descriptive category)

which brings that situation into focus by systematically highlighting religious and cultural dimensions that have traditionally been marginalized as “other” (sitert i Petersen, 2009, s. 6).

Tanken til Hanegraaf om at esoterisme er en av flere typer religiøsitet i den vestlige kulturen, og at begrepet ”esoterisme” er et analytisk og ikke et deskriptivt konsept, gjelder også for satanisme ifølge Jesper Aagaard Petersen (Petersen, 2009, s. 5). Den moderne satanismen i Vesten er et produkt av flere typer religiøsitet og identiteter i det moderne samfunnet.

Den moderne satanismen er dermed både *et produkt av*, og *en religion for* den sekulære moderne tiden. Moderne satanisme sikter til selvrealisering ved å minske gapet mellom materie/intellekt, kultur/natur og rasjonalitet/mysterium. Metodene til å oppnå disse formålene varierer fra Church of Satans fokus på rasjonalitet til Temple of The Black Lights esoterisme og svart magi. At den moderne satanismen har appell i det moderne og postmoderne samfunnet er ingen overraskelse; ønsket om rekonstruksjon av identiteten og fokuset på Selvet er typiske elementer som modernismen har brakt med seg (Petersen, 2009, s. 17).

2.4.1 Historisk beskrivelse av satanisme

Diskurser om satanisme kan hovedsakelig deles i to; diskurser om satanisme som er a) konstruert av medier og b) sataniske diskurser av selverklærte satanister. Den første typen sataniske diskurser har ofte sine røtter i den kristne mytologien. Den er fortalt av utenforstående som distanserer seg fra satanismen. I denne konteksten har satanismen fått en tvetydig karakter; på den ene siden uttrykkes satanismen på en negativ måte og anses som ondskapsfull, men samtidig romantiseres satanismen som en anti-helt kult i andre kontekster. Anti-helten kjemper mot det etablerte, som da har fått en negativ karakter (Dyrendal og Petersen, upublisert, s. 2-3).

Djevelen var tilknyttet synd, sykdom og forbannelser i middelalderen, og var oppsøkt av de desperate og nødlidende for å inngå pakt. Djevelen var Mørkets prins. Dette synet var tilknyttet den katolske og protestantiske diskursen der djevelen var assosiert med heksekunst. Satanisme som et moderne fenomen, derimot, ser på det ortodokse etablissement som det negative ’andre’ og samtidig tillegges satanskikkelsen en positiv anti-helt rolle.

Opplysningstiden og desentraliseringen av den religiøse og politiske makten har åpnet opp for nytolkninger av satanskikkelsen. I nyere tid har diskursen som satan tatt i bruk deler av forskjellige mytologier. Satan blir ofte identifisert med Lucifer eller Pan, selv om flere guddommer fra forskjellige tradisjoner også blir brukt (Dyrendal og Petersen, upublisert, s. 4).

Satanisme som en egen og organisert bevegelse dukker først opp i 1960-tallet da Anton Szandor LaVey etablerte Church of Satan i San Francisco 1966. Med et utgangspunkt i dette for moderne satanisme og i tiden fremover, kan vi snakke om tre faser; fra 1966 til 1975 har Church of Satan gått fra å være et lokalt-, til et nasjonalt og så et internasjonalt fenomen. Da Church of Satan utvidet sin virksomhet, mistet en del losjer den direkte kontakten med LaVey. Dette førte til uenigheter innad kirken og endte med nye sataniske grupper som brøt ut av kirken. Temple of Set regnes å være den viktigste av de nye ordenene i den moderne satanismens andre fase. Obersten Michael Aquino etablerte Temple of Set i 1975 og tilla den en esoterisk tilnærming. Dette skjedde samtidig som LaVey og Church of Satan nedtonet sin offentlige profil. På 1980-tallet ble den sataniske panikken et tema i media. Den tredje fasen kom i 1990-tallet. I likhet med endringene i det religiøse kartet som kom med moderniserings- og sekulariseringsprosessene, dukket det opp mange sataniske grupper. Den enkle tilgangen til internett og de digitale mediene bidro til rask utvikling av nye diskurser innenfor satanismen, og større dynamikk mellom søkere av alternativ spiritualitet og forskjellige former for religiøsitet i senmodernismen (Dyrendal og Petersen, upublisert, s. 4-5).

2.4.2 Typologisk inndeling av satanisme

Videre kan satanisme klassifiseres typologisk. *Rasjonalistisk satanisme* er en ateistisk og filosofisk form for satanisme. Rasjonalistisk satanisme og esoterisk satanisme står i opposisjon til hverandre. Rasjonell satanisme foretrekker et materialistisk og vitenskapelig orientert livssyn, mens esoterisk satanisme trekker frem forestillinger om det overnaturlige i ideologi og rituell praksis. Det lar seg allikevel ikke gjøre å hevde at sataniske organisasjoner tilhører kun den ene eller andre kategorien. Anton LaVey og Church of Satan kan i høy grad sies å være en rasjonalistisk satanisme. Men til tross for det, bruker ordenen magiske ritualer som forklares på rasjonelt vis (Dyrendal, 2004, 49).

LaVey bruker satan som et symbol på menneskets kjødelige natur. Mennesket ses på som et rasjonelt vesen med lyster og begjær. Disse egenskapene skal omfavnes, ifølge LaVey. Målet er å tjene sine egne interesser ut fra et rasjonalistisk perspektiv. LaVey argumenterer for dette formålet ved å bruke en sekulær og individualistisk tilnærming som han baserer på vitenskap, filosofi og kunst (Dyrendal og Petersen, upublisert, s. 6).

Esoterisk satanisme er en form for satanisme der guddommeliggjøring av selvet tar en mystisk form. Denne kategorien assosieres med venstrehåndens vei og dens bruk av magiske

ritualer og mystiske opplevelser (Dyrendal og Petersen, upublisert, s. 7). Til tross for det overnevnte skillet med rasjonalistisk og esoterisk satanisme, betyr det ikke at esoterisk satanisme er anti-vitenskapelig. Skillet mellom de to kategoriene kan enkelt sies å være en primært areligiøs forestillingsverden på den ene siden, og en mer tradisjonell religiøs forestillingsverden på den andre siden. Igjen, disse skillene kan brukes til å grovsortere de sataniske organisasjonene, men i virkeligheten glir kategoriene inn i hverandre (Dyrendal, 2004, s. 49-50).

Den siste typologiske kategorien er *reaksjonær satanisme*. Reaksjonær satanisme er en opposisjon mot de kristelige verdiene samfunnet. I motsetning til de to andre kategoriene, bruker reaksjonær satanisme satanskikkelsen som den er utformet i den kristne tradisjonen. Reaksjonær satanisme tar dermed ikke avstand fra den kristne tradisjonen, men bruker dens konsepter til å opponere mot den (Dyrendal og Petersen, upublisert, s. 8). Den typen satanisme preges av sterk opposisjon til rådende normer. Derfor kalles den ofte for pseudosatanisme eller tenåringsatanisme både av satanister som tilhører andre kategorier og av forskere. Satan ses på, i likhet med kristendommens syn, som en ond og destruktiv skikkelse. De som konstruerer den typen satanisme, er som oftest ungdommer i en tidlig fase av deres satanisme. Satanismeidentiteten opphører også i ungdomstiden. De groveste handlingene som folk flest forbinder med satanisme, har sitt opphav i grupperinger som faller innenfor kategorien ”tenåringsatanisme” (Dyrendal, 2004, 49).

3. Historiske og kontekstuelle begreper

Teoriene som presenteres i oppgaven tar i bruk forskjellige begreper som New Age, nypaganisme, senmoderne og postmoderne. Jeg har unnlatt å endre teoretikernes bruk av disse begrepene. Jeg redegjør dermed i dette kapitlet for disse begrepene og beviser at teoriene som presenteres i de påfølgende kapitlene i denne avhandlingen er gjeldende for nyreligiøsitet generelt til tross for at forskjellige forskere bruker forskjellige begrepsapparat.

Jeg presenterer også sentrale historiske begreper og redegjør kort for sosiale endringer som påvirker religions utvikling. Utvalget av hvilke begreper som jeg drøfter er basert på Kennet Granholms *Embracing the Dark* (Granholm, 2005) der han skriver om Dragon Rouge. Dragon Rouge er en satanisk organisasjon med svenske røtter og ble etablert i samme tidsrom som Temple of The Black Light. Jeg støtter meg på Granholm med henblikk til hvilke momenter som er viktige for forskningskonteksten.

Jeg diskuterer begrepene modernisme, senmodernisme og postmodernisme og viser at mens modernisme er et analytisk forskjellig begrep fra senmodernisme og postmodernisme, brukes de to siste begrepene til å betegne den samme historiske perioden. Jeg redegjør også for begrepene globalisering, transnasjonal og translokal, og peker på betydningen av det lokale i forhold til venstrehåndens vei fenomener.

3.1 Modernisme, senmodernisme og postmodernisme

Sosiologiske teorier er mer eller mindre entydige om at det har skjedd endringer i samfunnet som påvirker utviklingen av forskjellige arenaer i livet som den politiske, den økonomiske, den religiøse og den kulturelle arenaen. Det forskere er ikke enige om er karakteristikken av samtiden og de påfølgende endringene. Noen forskere følger i sporet av Jean-Francois Lyotard og Francis Fukuyama og mener at vi har beveget oss hinsides modernisme til noe som de betegner postmodernisme. Mens andre forskere følger Anthony Giddens og ser på situasjonen som en ekstrem variant av modernisme som de betegner sen- eller høymodernisme. Kennet Granholm (2005) skriver at postmodernisme kan forstås som modernismens kritiske blikk på seg selv (Granholm, 2005, s. 112).

Giddens ser på modernisme som sosiale og organisatoriske trekk som kom til Europa i 1700-tallet og utviklet seg til et verdensomspennende fenomen. Endringene som lå i grunn for modernismen er idealene fra opplysningstiden og den industrielle revolusjonen som påvirket på sin side både den lokale samfunnsstrukturen og påførte til globale endringer. Det moderne

kan enkelt sies å ha i sikte å skape orden istedenfor å følge de tradisjonelle uregelmessighetene (Granholm, 2005, s. 112-113).

Postmodernismen og senmodernismen har store likhetstrekk. Hovedforskjellen ligger i det epistemologiske grunnlaget som hver teori baserer seg på med hensyn til systematisk innsamling av informasjon om den sosiale organisasjonen. Høymodernitet karakteriseres av en ambivalent holdning til institusjonene i modernismen. Det ideologiske hegemoniet av fornuften, den teknologiske progresjonen og den institusjonelle orden og organisering har mislykket i å leve opp til løftet sitt. Fornufts- og rasjonalitetsidealet har skapt en desillusjon i den moderne verden, og har ifølge noen perspektiver, gjort livet mer forutsigbart. Dette førte til en avvisning av statusen til de sosiale-, vitenskapelige- og moralske institusjonene som absolutte autoriteter (Granholm, 2005, s. 113-114).

3.2 Globalisering, transnasjonale og translokale forbindelser

Globalisering er en av karakteristikkene til senmodernismen. Globalisering kan forstås som samhandling på et globalt plan som kom som et resultat av den nye teknologiens bruk til å knytte folk, ideer og kulturer sammen. De nye kommunikasjonsmulighetene, internett og de enkle og raske transportmulighetene er noen av de viktigste teknologiske utviklingene som har bidratt til denne prosessen. Som en konsekvens av dette blir begrensninger som tid og rom skaper ubetydelige. Globalisering viser ikke til en homogen verdenskultur, men heller til sammenknyttede heterogene lokalkulturer (Granholm, 2005, s. 115-117).

Et viktig begrep i globaliseringsteoriene er transnasjonale forbindelser. Det transnasjonale henviser til sosiale relasjoner som transenderer nasjonale grenser, men som fremdeles er forankret i en lokalkultur. De transnasjonale forbindelsene er ikke nødvendigvis globale i deres omfang og er heller ikke internasjonale i den forstand at nasjoner er aktører i denne prosessen. Visse religiøse- og musikk-subkulturer samt politisk aktivisme på grasrotnivå er gode eksempler på transnasjonale forbindelser. En sub-sjanger innen musikk kan ofte få en tilhengerskare. Heavy metal fans i Norge eller Sverige vil kunne finne likesinnede i Brasil, Italia eller Russland for eksempel. Takket være kommunikasjonsmulighetene som internett byr på, kan fansen komme i kontakt med hverandre, og om forholdet deres utvikler seg vil de kunne møtes ved en passende anledning (Granholm, 2005, s. 117).

Det er viktig å understreke betydningen av lokalkulturene, noe som ofte blir underminert når begrepet globalisering brukes. Til tross for at noen fenomener preges av å være

transnasjonale, er det viktig å påpeke at de har en lokalforankring som gir fenomenene sine særegne karakteristikk. Begrepet translokalitet brukes til å betegne forbindelsene mellom to eller flere lokalkulturer. Transnasjonale aktører opererer i et komplekst nettverk der hver lokalkultur påvirker og blir påvirket av de andre lokalkulturene i dette nettverket. I venstrehåndens vei orienterte fenomener viser dette seg i bruk av engelskspråklige tekster i fenomenets tekster. Den sataniske bibelen til Anton LaVey er, i tillegg til å opprinnelig være en engelskspråklig tekst, oversatt til minst fem språk. Bruk av internett og hjemmesider er forankret i den globale holdningen som mange slike fenomener har. Hjemmesiden til mange av venstrehåndens vei fenomener kan vises i flere internasjonale språk noe som reflekterer deres translokale orientering. De to største venstrehåndens vei organisasjonene er Dragon Rouge og Temple of Set. Medlemmene i disse to organisasjonene overstiger ikke 400 medlemmer. Det kan virke underlig at det investeres så mye energi for å ta hensyn til forskjellige lokale kulturer. Dette kan forklares med at det er stor interesse for venstrehåndens vei hos aktører som ikke er offisielle medlemmer av slike organisasjoner (Granholm, 2007).

Bidraget fra de forskjellige lokalkulturene er tydelig i de lokale losjene og variantene som tilhører moderorganisasjonen. Mens det som regel er en sentral administrasjon i en lokalkultur, har de tilhørende losjene lokale variasjoner som reflekterer den kulturen som de er forankret i (Granholm 2007).

3.3 Oppsummerende kommentarer

I senmodernismen er det flere muligheter, og samtidig utfordringer, til å konstruere en identitet sammenlignet med tidlige perioder i den moderne tiden. Individet i senmodernismen skaper en identitet som ikke er forankret i det tradisjonelle samfunnet. Anthony Giddens kaller dette for ”den refleksive selvidentiteten”, der individet tar bevisste valg for å konstruere sin identitet. Å konstruere en identitet forstås i senmodernisme som en pågående prosess som påvirkes av individets utvikling og livserfaring, heller enn en gitt faktor som bestemmes av biologiske anliggende og den sosiale settingen som individet er født i. Det er dermed flere identiteter som korresponderer med de ulike fasene i individets liv (Granholm, 2005, s. 119).

Disse sosiale endringene har påvirket de sosiale institusjonene i senmodernismen deriblant det religiøse livet. Modernismen bidro til desakralisering av livet og opphøyet rasjonalitet og fornuft, men feilet i å leve opp til forventningene som dens idealer skulle tilsi. Som en konsekvens av dette minket tiltroen til de tradisjonelle autoritetene i senmodernismen, deriblant de tradisjonelle religiøse autoritetene. Fokuset skiftet fra å være sentrert rundt

kollektivet og livet etter døden til et individ- og her-og-nå fokus. I det religiøse domenet minket populariteten til dogmatiske autoriteter utenfor individet, mens åndeligheten med individfokus som sentrerer seg rundt personlig opplevelse av det guddommelige her og nå økte i popularitet (Granholm, 2005, s. 120).

Globalisering har gjort søkeprosessen etter en identitet lett tilgjengelig, spennende og givende. Individet er ikke lenger avhengig av sin geografiske kontekst; kommunikasjonsmulighetene som internett gir, samt internett funksjon som et domene for informasjon, gir tilgang til et mangfold av sosiale, kulturelle og religiøse elementer som individet kan bruke til å konstruere sin identitet. (Granholm, 2005, s. 121).

4. Det religiøse miljøet

Formålet med dette kapittelet er å redegjøre for en typologisk inndeling av religiøse fenomener for å kunne vise karakteristikken til kultfenomener som er avhandlingen anliggende. På bakgrunn av disse karakteristikken foreslår jeg en teoretisk innfallsvinkel til å studere kultfenomener. Jeg introduserer også begrepet *okkultur* som komplimenterer den teoretiske innfallsvinkelen som jeg bruker og som konstituerer det teoretiske perspektivet i neste kapittel.

4.1 Kirker, sekter og kulter

Stark&Bainbridge (1985) bruker Benton Johnsons definisjon av kirker og sekter. Johnson skriver ”*a church is a religious group that accepts the social environment in which it exists. A sect is a religious group that reject the social environment in which it exists*”. Denne definisjonen postulerer tanken om at sekter og kirker er overlappende og skiller seg fra hverandre kun i graden av spenningen mellom dem og det øvrige samfunnet. Graden av spenningen er avhengig av hvor fremmed det religiøse uttrykket er og hvor intolerant den dominante kulturen er (Stark og Bainbridge, 1985, s. 23-24 og s. 208).

Basert på denne definisjonen kan vi ytterligere definere religiøse institusjoner og religiøse bevegelser. Forskjellen mellom en religiøs institusjon og en religiøs bevegelse i dette tilfelle ligger i institusjonenes primære formål i å opprettholde den sosiale strukturen mens en bevegelse vil på den andre siden skape eller hindre endring. Ifølge Stark og Bainbridge, sikter religiøse bevegelser mot å bli religiøse institusjoner. Det medfølger enda en distinksjon; kirkebevegelser og sektbevegelser. Kirkebevegelser kjennetegnes av lav spenning i forhold til den hegemoniske kulturen mens sektbevegelser ligger på den andre enden av skalaen og kjennetegnes av en høy spenning i forhold til hegemoniet. (Stark og Bainbridge, 1985, s. 23-24)

Om vi skulle følge Johnsons definisjon vil vi karakterisere et religiøst fenomen som kjennetegnes av høy spenning i forhold til den hegemoniske kulturen, og som ikke kan defineres ut fra en kontinuitet eller brudd med etablerte religioner. Stark og Bainbridge (1985) definerer dette fenomenet som en kult. De skriver videre at en kult kan ha en av to kjennetegn; enten den er innovativ og bærer i seg et særpreg i tillegg til de familiære elementene av den religiøse kulturen i det samfunnet der kulten befinner seg, eller at kulten importerer religiøse doktriner fra andre kulturer. Både kulter og sekter har en heterogen

posisjon i forhold til den dominerende kulturen, men i motsetning til kulter, bryter sekter ut av en etablert tro. Sekter påstår at de presenterer en ny raffinert versjon av den gamle troen.

(Stark og Bainbridge, 1985, s. 24-26)

Sekt og kult er nært beslektet, men har noen avvikende aspekter; kulter er individualistiske, har løs struktur og har i motsetning til sekter få krav til deres medlemmer. Kulter er også mer tolerante til andre typer tro og er ikke eksklusive. Selv om tilhørere av en kult deler de samme religiøse overbevisningene, er det intet definerbart fellesskap som binder dem sammen, og de utfører heller ikke organiserte kollektive handlinger. Medlemmene er ikke permanente og selve kulten er forbigående. Kultenes avhengighet til den hegemoniske kulturens sosiale situasjon kan forklares med den ovennevnte karakteristikken. Som et typisk kjennetegn for opposisjonsbevegelser blomstrer kulter veldig fort og tar formen til sekter, eller forsvinner om det blir for stor motstand fra samfunnet eller om kulten mister sin karismatiske leder. Mens kulter er som nevnt ovenfor et flyktig fenomen, uten fast lære og klare grenser, er sekter definerbare og har et håndfast system. Karakteristikkene til sekter har dermed gjort dem til mer attraktive forskningsobjekter enn kulter. Gitt kultens flyktighet, er det en kontinuerlig prosess som står for kultformasjon. Campbell (1972) bruker begrepet *the cultic milieu* til å betegne det miljøet som opprettholder denne prosessen og samtidig skaper individer som egner seg til kult tilhørighet. Mens kulter på den ene siden er et flyktig fenomen, er det kultiske miljøet konstant (Campbell, 1972, s. 118-122).

4.2 Mystisisme

Ernst Troeltsch delte inn religiøse fenomener i tre kategorier; kirkereligion, sektreligion og mystisisme. De to første kategoriene er redegjort for ovenfor, fokuset her vil være på mystisismen. Troeltsch anser fokuset på den direkte opplevelsen av det guddommelige som mystisismens mest karakteristiske kjennetegn. Dette gjør også at mystisismen negerer det historiske, institusjonelle og rituelle religiøse anliggende. Mystisismen avviser betydningen av et religiøst fellesskap på den ene siden, men byr i stedet på et åndelig fellesskap.

Mystisismens fremhever konseptet om en underliggende enhet i alt, og at det finnes forskjellige veier for å oppnå det samme målet. Mystisismens forestilling om en underliggende enhet resulterer i en underminering av det historiske og det organisatoriske i tillegg til å ha en likegyldig holdning til sosiale, økonomiske og politiske anliggende. Synet på fremgang først og fremst skjer på personlig nivå, assosierer mystisismen med det erotiske og det seksuelle, og skaper en aversjon til det materielle. De fleste trekkene ved mystisismen

står i sterk kontrast til de tradisjonelle jødiske, kristne og muslimske idealene. Dette forklarer på sin side hvorfor mystisismen blomstret i undergrunnsmiljøer heller enn i det store samfunnet. Disse kjennetegnene gjør mystisismen økumenisk, eklektisk, synkretistisk og tolerant i forhold til andre retninger. Mystisismen representerer dermed et motstykke til sekter i dette henseende (Campbell, 1972, s. 125).

Ren mystisisme er ikke representert av organisasjoner, men om det skulle oppstå en organisasjon som omfavner mystisisme, så ville den hatt den samme strukturen som en kult. I motsetning til Troeltsch har senere teoretikere hatt en bredere definisjon av kult. Kult blir brukt til å betegne ethvert religiøst eller kvasireligiøst fellesskap som har en løs struktur, forbigående lære og filosofi og som avviker fra hovedstrømmen. Det har oppstått to kontrasterende syn på hva en kult er. Den første ligger nærmest Troeltschs syn og fastslår at en kult har utspring i mystiske religioner. Det andre synet definerer en kult ut fra dens heterogene posisjon i forhold til den dominerende kulturen. Mystiske religioner har blitt regnet som avvikende fra de tradisjonelle formene for religion, sett fra et historisk perspektiv.

De ovennevnte forståelsene av kulter kan dermed være overlappende. Men om dette ikke skulle være tilfelle, så skulle det da finnes kulter som stammer fra mystisisme, men som ikke er marginaliserte i forhold til den hegemoniske kulturen, og samtidig marginaliserte kulter som ikke kan knyttes til mystisisme. Colin Campbell (1972) mener at de to øvrige definisjonene på en kult ikke kan synkretiseres og argumenterer for at den beste definisjonen på en kult er forståelsen av en kult som en avvikende strøm fra den dominerende kulturen. Campbell bruker kulter i India og buddhistiske kulturer fra Sørøst-Asia som eksempler på kulter som knytter seg til mystisisme, men som ikke er marginaliserte i forhold til samfunnet, og mener at det er vanskeligere å finne eksempler på dette i den vestlige verden. Artikkelen "*The Cult, the Cultic Milieu and Secularization*" til Colin Campbell dateres til 1972. Selv om denne artikkelen redegjør for flere perspektiver som er grunnleggende for å forstå dagens nyreligiøsitet, har det skjedd store endringer på det religiøse kartet siden den tiden, som vist i kapittel 3. Mystisisme og kulter som knyttes til mystisisme er ikke nødvendigvis et marginalisert fenomen i Vesten. Nyreligiøse konsepter er stadig en del av den hegemoniske religiøse diskursen i samfunnet. Dermed er terskelen mye lavere for hva som aksepteres av den hegemoniske kulturen. Samfunnets fokus på Selvet i den senmoderne tiden har vendt oppmerksomheten mot mystisismen igjen. Dette betyr ikke at det ikke finnes former for religiøsitet som er marginalisert, poenget er at hva som anses å være avvikende fra den

hegemoniske kulturen varierer fra kultur til kultur. Selv i sørasiatiske kulturer blir buddhismen praktisert som en eksoterisk form for religion som er blottet for mystikk. Samtidig finnes det ekstreme og marginaliserte buddhistiske sekter i Sørøst-Asia.

4.3 Kultbevegelser, klientkult og tilhørerkult

Stark og Bainbridge (1985) definerer tre typer av kulturer basert på graden av organisering; tilhørerkult, klientkult og kultbevegelser. Tilhørerkult er den kult-kategorien som har den sterkeste tilknytningen til populærkultur og internett på grunn av dens karakteristikk som jeg redegjør for nedenfor. Det vil derfor bli viet mest oppmerksomhet til tilhørerkult, samtidig som det er den mest diffuse kult-typen.

Forskjellen mellom disse tre kategoriene ligger i den typen tjenester de byr på og hvor omfattende disse tjenestene er. Tilhørerkult byr på beskjedne tjenester som spenning og sosial underholdning og stiller samtidig beskjedne krav av deres tilhørere. Klientkult tilbyr sine tilhengere spesifikke tjenester av høy verdi som å realisere visse formål ved bruk av magi. Astrologer vil for eksempel kunne gi råd om hvordan livet skal leves, men vil ikke uttale seg om meningen med livet. Hekser kan forhekse til kjærlighet, men ikke til evig liv. I motsetning til klientkulters spesifikke tjenester, byr kultbevegelser på de mest generelle tjenestene og fremstår som kult-typen som er nærmest beslektet religion. (Stark og Bainbridge, 1985, s. 28-30).

Kultbevegelser er fullt utviklede religiøse organisasjoner som tar sikte på å dekke alle behovene deres medlemmer skulle ha. Medlemskap i andre trossamfunn er utelukket, og å skape sosial forandring ved å konvertere andre til kultbevegelsen er et hovedmoment for slike bevegelser. Graden av organisering varierer fra en bevegelse til en annen. Selv om noen kultbevegelser har en markant avvikende posisjon i forhold til samfunnet, har de fleste medlemmene et normalt forhold til resten av samfunnet. Deltakelsen i kultbevegelsen blir dermed kun en del av livet. I andre tilfeller krever kultbevegelser individets totale hengivenhet. Kultbevegelsen vil da konstituere sentrumet i medlemmenes liv (Stark og Bainbridge, 1985, s. 29).

Tilhørerkult er generelt svakt organisert hvis de er i det hele tatt har en formell organisering. Deltagere av tilhørerkult oppdager kult via media; enten det er bøker, blad, aviser, TV eller astrologi spalter. En mer organisert form for deltagelse, men likevel minimalt organisert, finnes blant publikumet til okkulte foredrag, de som ofte besøker okkulte bokhandler og som

deltar i diskusjonsforumer dedikert okkulte temaer. Stark og Bainbridge (1985) skriver at en tilhørerkult kan dyrke ideer som påvirker individets grunnleggende forståelse av livet, og vil på den måten krysse grensen til religionens domene. Men siden en tilhørerkult ikke er et organisert fenomen som dyrker et bestemt dogma, vil den ikke kunne karakteriseres som religion. Stark og Bainbridge (1985) skriver at okkulte og kvasivitenskapelige påstander er ikke en del av definerte religiøse doktriner men flyter fritt i det okkulte miljøet. Siden en tilhørerkult ikke har krav på eksklusivitet fra sine deltagere, vil deltagerne ta del i forskjellige tilhørerkulter samtidig uten å tilslutte seg fullt og helt til en av dem.

Et særtrekk for tilhørerkulter er at de byr på det som Stark og Bainbridge (1985) betegner som *diffust håp*. Når det ekstraordinære og det paranormale blir framstilt som at det ligger innenfor rekkevidden til individet, gis det håp om at alt er mulig. Ifølge tilhørerkulter er det inngangsporter fra den fysiske verden til det metafysiske. Hver tilhørerkult har et visst sett med påstander om muliggjør det umulige og til sammen danner disse påstandene et bredt narrativ om at ingenting er umulig!

Stark og Bainbridge (1985) skriver at individets personlige historiske kontekst er avgjørende for dets aksept av visse påstander overfor andre. Når tilhørerkulten er i startfasen vil den kun være kjent for de som har tilgang til et relevant informasjonsnettverk. Kort etter startfasen, når tilhørerkulten blir kjent i større skala og tar del i den sosiokulturelle sfæren, vil samfunnet enten belønne eller straffe kulten. Det vil på sin side føre til publikums aksept eller avvisning av fenomenet. Tilhørerkulten vil da kunne få appell blant visse subkulturer i samfunnet. Ifølge Stark og Bainbridge (1985), finnes det ingen uavhengige variabler som kan forklare individets aksept av tilhørerkulten, sett bort fra individets historiske kontekst. Andelen av befolkningen som tar del i de forskjellige kulttypene stiger jo mindre krav kulten stiller av sine tilhengere. Den offentlige motstanden til kulter vil også minke desto mindre engasjement kulten krever. Graden av engasjementet vil være høyest i kultbevegelser og lavest i tilhørerkult. (Stark og Bainbridge, 1985, s. 211-212).

Stark og Bainbridge (1985) skriver at selv om en tilhørerkult ikke bør ignoreres vil det være lettere for sosiologer å studere klientkulter og kultbevegelser. Som en løsning på problemene som følger med å studere et like flyktig og endrende fenomen som en tilhørerkult foreslår Colin Campbell (1972) å rette fokuset på det miljøet som tilhørerkult vokser i, det som han betegner som det kultiske miljøet (Stark og Bainbridge, 1985, s. 211).

4.4 Magi og religion i kultur

Stark og Bainbridge (1985) bruker Emile Durkheims forståelse av forskjellen mellom magi og religion. I motsetning til religion, tar ikke magi for seg meningen med universet men fokuserer på manipulasjonen av kreftene i universet for å realisere visse formål. Religion gir sine tilhengere generelle og omfattende løfter, mens magi opererer med et smalere spekter. Forskjellen mellom religion og magi gjør det mulig å skille kultbevegelser fra andre kultfenomener (Stark og Bainbridge, 1985, s. 30). I tilhørerkulten spiller magi en liten rolle mens enkle mytologiske fortellinger konstituerer den største delen. For eksempel kan Uri Geller overbevise publikum om at han har paranormale evner, men på den andre siden tilbyr han ikke publikumet tjenester. Med andre ord, at det paranormale finnes er en forestilling som tilhørerkulten dyrker, men å utføre handlinger som lever opp til denne forestillingen og som publikum kan få en førstehåndsopplevelse av ligger utenfor tilhørerkultens domene (Stark og Bainbridge, 1985, s. 33-34).

Selv om hver enkelt tilhørerkult ikke kan karakteriseres som en religion, vil tilhørerkulten som et generelt fenomen minne om religion. Den løse strukturen, eller den totale mangelen på struktur, gjør tilhørerkulten fri og flytende, i den forstand at alt er mulig men ingenting er sikkert. Mens det på den ene siden kan produsere antinomi, kan det også gi en følelse av frihet og håp på den andre siden. Det kan kanskje forklare hvorfor tilhørerkulten sjelden utvikler seg til en formell organisasjon, ifølge Stark og Bainbridge. Kravene, dogmene og strukturen som er en del av en formell organisasjon fratar kulten dens funksjon som en motgift til rigiditeten i samfunnet, noe som påvirker individene til å søke seg til en tilhørerkult i første omgang. At tilhørerkulten tilbyr en flukt fra en rigid virkelighet gjør den sammenlignbar med flukten som publikumet opplever med science-fiction bøker og film. En undersøkelse som Stark og Bainbridge (1985) gjennomførte viser at deres respondenter plasserer tilhørerkult-diskursen i samme kategori som fantasiprogram som preges av ekstrem ønsketenking (Stark og Bainbridge, 1985, s. 209-211)

Når sekter bryter ut av kirker bærer de automatisk med seg merkelappen ”religion”. Som vi så ovenfor, for å kunne avgjøre om en kult kan ha status som religion må vi klassifisere de tjenestene som kulten byr på. Hovedanliggende til klientkulten er å tilby magiske tjenester. De tilbyr spesifikke tjenester, noe som skiller dem fra religioner. Noen klientkulten tilbyr å helbrede fysiske og emosjonelle problemer, mens andre gir løfter om å forbedre ens sosiale og økonomiske situasjon. Gitt at de tjenestene som klientkulten byr på er begrenset til spesifikke

handlinger, vil de ikke kunne binde klienten til et varig medlemskap. Forholdet mellom klientkulten og individet kan sammenlignes med konsulent/klient eller lege/pasient forholdet (Stark og Bainbridge, 1985, s. 34).

4.5 Det kultiske miljøet

Det kultiske miljøet kan forstås som den kulturelle undergrunnen for samfunnet. Det kultiske miljøet inkluderer trossystemer som avviker fra samfunnets hegemoniske diskurs, uortodoks vitenskap, alternativ medisin og kjetterske religioner. Okkultisme, magi, spiritualisme, mystisisme, tapte sivilisasjoner, utenomjordisk viten og healing vil dermed være noen av elementene i dette miljøet. Selv om disse elementene strekker seg over et stort spekter, kan de fortsatt ses på som en enhet som har en heterogen posisjon i forhold til den hegemoniske kulturen. Som en konsekvens av å være i opposisjon til samfunnsverdiene er kultene i forsvarsposisjon. Talsmenn for forskjellige kulturer har dermed som et felles mål å angripe ortodoksien og forsvare individets rett til egne valg. Campbell (1972) hevder videre at kulturer sjelden kritiserer hverandre, det oppstår heller en sympatisk relasjon mellom de forskjellige kultene. I tillegg til at en del av forklaringen bak denne dynamikken ligger i at de befinner seg i lignende posisjon, fremhever mystisismen at enheten med det guddommelige ikke er begrenset til kun én retning. Og det på sin side bidrar til en eklektisk og synkretistisk dannelselse av religiøsiteten i disse kultene.

Kommunikasjonsstrukturen innad i det kultiske miljøet bidrar videre til å forsterke eklektisisme og synkretisme. Bøker, blader, messer, foredrag og møter er en viktig del av det kultiske miljøet. I motsetning til sektvirksomheten, har ikke disse aktivitetene et gjennomgående preg. Det gjør det dermed mulig for publikum med forskjellig bakgrunn å ta del i samme medium. Det siste aspektet som gjør det kultiske miljøet til en enhet er tanken om å være søkende. Begrepet "*seekership*" brukes til å betegne individer som er på søken etter nye svar samtidig som de oppfatter de tradisjonelle religionene som inadekvate. Oppfatningen om søken etter en større sannhet både springer fra og forsterker de nevnte karakterstikkene; å avvike fra det hegemoniske samfunnet, synkretisme, eklektisisme og kommunikasjonen som overskrider ideologiske felter (Campbell, 1972, 122-124).

Campbells (1972) syn på mystisismens høyeste ideal som enhet med det guddommelige som en av grunnene til eklektisisme og synkretisme må suppleres med at de senmoderne trekkene har hatt en stor påvirkning på utformingen av religion. Fokuset på Selvet og medienes

utforming og massedistribusjon av religiøse elementer har bidratt videre til å utforme nyreligiøsiteten slik vi kjenner den i dag.

I motsetning til det Campbell (1972) skriver, er det også flere uenigheter innad det kultiske miljøet enn gjensidig sympati og forståelse. Flere nyere bevegelser har brutt ut av eldre bevegelser, som er tilfellet med mange sataniske organisasjoner. Siden det kultiske miljøet er hovedkilden til alle nyreligiøse strømninger, skaper de forskjellige strømningene en identitet ved å fremheve skillene fra andre bevegelser. Religiøse fenomener som karakteriseres som sataniske ville for eksempel ikke sympatisere med høyrehåndens vei tradisjoner. Samtidig finnes det store uenigheter innad i den sataniske diskursen, gitt fokuset på det individuelle heller enn fellesskapet som er en av karakteristikkene til venstrehåndens vei.

4.6 Den institusjonelle organiseringen i det kultiske miljøet

De institusjonelle organisasjonene innenfor det kultiske miljøet kan deles i to fenomener; I en heterogen viten som parapsykologi vil organiseringen være i form av ”universiteter” og ”vitenskapelige” institusjoner som *College of Psychic Science* og *Institute for Occult Sciences*. Disse institusjonene tilbyr kvasivitenskapelig foredrag, kurs og forskningssenter. Om det er heller snakk om heterogen religion vil vi finne ordre, losjer og brorskap. Aleister Crowleys A.:A.¹³, LaVeys CoS og Temple of the Black Light er eksempler på slike brorskap. Problematikken for kultiske organisasjoner er at deres medlemmer faller i kategorien *søkere*. Å være på søken er en av karakteristikkene som alle medlemmene av kultiske organisasjoner deler. Søkere vil ikke nødvendigvis slutte å søke når de presenteres med et paradigme om den endelige sannheten. Å være på søken blir målet i seg selv og de fortsetter å utforske det nyreligiøse landskapet. Dette skaper den forbigående naturen til kultiske bevegelser.

En løsning som kultiske bevegelser tar i bruk er å konstituere et initiativsystem. Medlemmene blir innviet til stadig høyere stadier som sammensvarer med deres utvikling. De loves å bli få lære alt de noen sinne vil ha behov for. Om denne prosessen kontrolleres ”riktig” vil medlemmene få et større engasjement og konstruere en personlig identitet som er koherent med kulten. Hemmeliggjøring og tanken om en større sannhet er viktige ingredienser som opprettholder interessen for kulten. Mens tilhengeres lojalitet frembringer kulten, bidrar søkeres engasjement til å opprettholde det kultiske miljøet. Søkere kan skilles fra tilhengere i at søkere kan sorteres etter graden av å være på søken, mens hos tilhengere

---

¹³ A.:A.: er en forkortelse for Argentum Astrum.

handler det om å tro eller ikke tro. *Ad hoc* tilhengere som mangler viljen til engasjement er konsumenter av produktene til det kultiske miljøet. Interessen deres ligger i det bisarre og mystiske, men mangler et religiøst engasjement (Campbell, 1972, s. 126-129).

4.7 Søkere

Søkere og fenomenet om å være på søken spiller en essensiell rolle i forhold til dynamikken i nyreligiøsitet. Steven J. Sutcliffe skriver artikkelen ”*The Dynamics of Alternative Spirituality: Seekers, Networks, and ”New Age”*” (Sutcliffe, 2004) om søkere og forskjellige typer av søkere i New Age. Han innleder artikkelen med å skrive at New Age er for det første ikke et fenomen med klare karakteristikk, men heller et begrep som blir brukt til å betegne et mangfold av alternative bevegelser. Definisjonene som teoretikerne har gitt begrepet New Age viser spenninger og i noen tilfeller motsigelser i hvordan dette fenomenet skal forstås. Nettverk av alternativ tro og praksis som bindes med New Age er i virkeligheten et fenomen som forutdaterer og vil fortsette å eksistere etter New Age. For det andre er ikke søkernes rolle begrenset til New Age. Det har oppstått forskjellige metoder til å søke alternativ spiritualitet siden midten av 1900-tallet. Karakteristikkene til søkere slik Sutcliffe redegjør for er de samme enten søkerne slutter seg til en Reiki-skole eller en satanisk bevegelse (Sutcliffe, 2004, 466-471).

Sutcliffe skriver:

This [at New Age er en bevegelse av søkere er motsigelse] is because the exhortation to seek inevitably undermines the minimum requirements of a viable movement and yields instead a shifting aggregate of individual seekers whose wider context is not a New Age movement but dynamic networks of alternative spirituality in which New Age is merely one of a number of optional emblems and idioms for affiliation, use and exchange.

Sutcliffe skriver videre at tanken om et alternativt nettverk støtter seg på Campbells (1972) teori om et kultisk nettverk. Mens Campbell begrenset bruken av det kultiske miljøet til senmodernismen, mener Sutcliffe at det kultiske miljøet som en modell for den religiøse utviklingen kan spores tilbake til 1920-tallet (Sutcliffe, 2004, 478-480).

”Søkere” blir definert som kyndige menn og kvinner som er villige til å velge, synkretisere og utveksle forskjellige typer av kulturell tro og praksis. Søkerens engasjement skiller seg fra de tradisjonelle måtene å engasjere seg på i religion enten det er på et folkelig eller geistlig nivå. Dette skillet ligger i søkernes selvbevisste og avvikende tilbøyelighet. Historisk sett kan St.

Augustin, Siddhartha Gotama og israelittenes eksodus knyttes til fenomenet om å være på søken. I den moderne tiden på den andre siden har dette fenomenet gått fra å være forbeholdt spesialister til å være gjennomførbart for alminnelige folk (Sutcliffe, 2004, 475).

Sutcliffe skiller mellom tre typer av søk; individuelle søk, multisøk og seriesøk. Søkere som er av den første kategorien er blitt fødte i- eller konvertert til en religiøs tradisjon. Deres søk karakteriseres av en refleksiv holdning der de stiller spørsmål til sin egen tradisjon samtidig som de har en full hengivenhet til tradisjonen. Bekjentskap og normer i disse tradisjonene er viktig pilarer for søkere av den kategorien. Individuelle søk er et uvanlig fenomen i New Age som kjennetegnes på sin side av eklektisisme og muligheter for endring og utvidelse (Sutcliffe, 2004, 475).

Seriesøk betegner fenomenet om søkere som har tilhørt flere retninger, der de er hengivne til en retning om gangen. Seriesøkere leter etter den ene sannheten. Når de ikke finner den i en viss form for åndelighet, bytter de til en annen form. Mens noen teoretikere har betegnet dette som en kreativ prosess for å finne et meningsfylt liv, ser andre teoretikere på dette som kvasi-patologisk konsekvens av friheten i moderniteten (Sutcliffe, 2004, 476-477).

Den siste kategorien, multisøk betegner også søkere som slutter seg til flere tradisjoner. Men i motsetning til seriesøk der søkeren avslutter engasjementet til den ene retningen før påbegynnelsen i en ny retning er multisøk en synkron aktivitet der søkeren hører til flere retninger samtidig. Flere religiøse og spirituelle systemer utforskes, dekontekstualiseres, filtreres og rekonstrueres i ett nytt format. Denne kategorien hører særlig til generasjonen av søkere fra den senmoderne tiden. Mangfoldet av religiøse tradisjoner og den enkle tilgangen til disse tradisjonene muliggjør multisøk. Formålet til multisøkere blir å lage en egenkomponert sett av religiøse forestillinger, ideer og praksis som passer individet i senmodernismen. Disse forestillingene kan forandres, tilpasses og erstattes av andre ideer og praksis ettersom søkerens fokus rettes mot selve søken heller enn et sluttresultat (Sutcliffe, 2004, 477-478).

4.8 Okkultur

Christopher Patridge (2004) bygger sin forståelse av den moderne åndeligheten på Troeltsch (1931) og Campbell (1972). Han foreslår derimot å bruke begrepet *okkultur* heller enn *kultisk*, siden kultisk forstås hovedsakelig i assosiasjon med det mystiske. Som Campbell (1972) skriver, identifiseres det mystiske med den direkte opplevelsen av sannheten og har

underliggende teologiske forestillinger som en opprinnelig enhet mellom mennesket og det guddommelige. Mens miljøet har mystiske og kultiske trekk, dekker ikke begrepet *det kultiske miljøet* bredden av fenomenene i den moderne åndeligheten. Den tredje fordelen som Patridge peker på i forhold til å bruke begrepet okkultur handler om at tanker som tilhører mystiske tradisjoner gjentolkes i et okkult miljø. Det okkulte henviser til de moderne religiøse alternativene i Vesten. I likhet med Campbell, identifiserer Stark og Bainbridge (1985) en subkultur som skiller seg ut fra den hegemoniske kulturen. De bruker begrepet *okkult* til å betegne denne subkulturen selv om de ikke henviser til Campbell i redegjørelsen deres. Patridge på den andre siden mener at det ikke handler om en subkultur, men heller *okkultur* som transenderer kultur/subkultur inndelingen. Han skriver at okkultur inkluderer skjult, avvist og opposisjonell tro og praksis som assosieres med esoterisme, teosofi, mystisisme, New Age, paganisme og annen subkulturell tro og praksis (Patridge, 2004, 66-68).

4.8.1 Okkult

Begrepet *okkult* betyr det skjulte og spores historisk sett til år 1120 i det det dukker opp i *Psautier d'Oxford*. I 1633 får begrepet et nytt innhold og knytter seg til gammel viten og antikkens hemmeligheter. Okkult blir brukt til å beskrive den vestlige mystiske/esoteriske tradisjon som gnostisisme, stoisme, neo-pytagorasisme og særlig til teksten *Corpus Hermeticum* fra senantikken. Den moderne religions filosofiske forståelse av okkultisme knyttes til rennesansen og særlig til Henry Cornelius Agrippas *De occulta philosophia* (1533) og til Giordano Bruno (1548-1600). Siden 1900-tallet ble okkultisme brukt som en beskrivelse av subkulturen til forskjellige hemmelige fellesskap som sikter til å oppnå hemmelig arkaisk viten, tolkning av esoteriske symboler (som ofte er okkulte forklaringer av Kabblah), hemmelige ritualer og innvielsesseremonier, og særlig til *prisca theologia*, *philosophia occulta* eller *philosophia perennis*¹⁴. Patridge mener at omfanget av begrepet okkultisme bør strekke seg til å inkludere praksis som har sine røtter i østlige tradisjoner, paganisme, spiritualisme, teosofi, alternativ vitenskap og medisin, populær psykologi (som regel jungisk) og en rekke trossamfunn som har sitt utspring fra samfunnets interesse i det paranormale. Okkultisme blir dermed en overordnet beskrivelse for vidt forskjellige, og noen ganger motsigende, trosforestillinger og praksiser. Interessen i førstehåndsopplevelsen av det guddommelige, hemmelige *gnosis*, alkymi, *philosophia perennis*, og i arkaiske religioner, mytologiske skikkelser, tekster og sivilisasjoner er en del av den moderne okkulturen. Selv

---

¹⁴ En tradisjon av guddommelig *gnosis* som spoles tilbake til Moses, Zoroaster, Hermes Trismegistus, Plato og Orpheus.

om denne typen okkultisme har en enorm påvirkning på okkulturen, omfatter okkulturen et bredere omfang av tanker. Okkulturen i Vesten inkluderer magi, religiøs politisk høyreekstremisme, venstreorienterte miljøforkjempere, engler, åndelige medium, drømmeterapi, kabbalah, wicca, esoterisk kristendom og så videre. Poenget her er at okkultisme og okkultur er samlebetegnelser på en rekke forskjellige trossystemer, men som likevel kan ha noen likheter. Eklektisisme preger sterkt okkulturen. Søkere kan enten velge enkle elementer fra en tradisjon og innlemme det i deres verdensanskuelse, eller avslutte søken og tilhøre et bestemt system. Konseptet om reinkarnasjon for eksempel kan plukkes fra det indiske/buddhistiske trossystemet og blottes for dens sammenheng med resten av den indiske/buddhistiske læren. Alternativt vil søkeren slutte seg til buddhismen slik den presenteres i den Vestlige okkulturen (Patridge, 2004, 68-71).

4.8.2 Okkultisme og samfunnet

I artikkelen ”*Cultural Sources of Support for Contemporary Occultism*” fra 1987 tar Campbell og McIver temaet okkultisme og utforsker dets posisjon i forhold til kulturen. Campbell og McIver polemiserer mot argumentet om at det okkulte kan defineres som det som er avvikende fra normen. Påstanden om at det okkulte står i en heterogen posisjon til samfunnet og at den okkulte læren er forkastet av det hegemoniske samfunnet er problematisk. Den hegemoniske diskursen i samfunnet ikke er konstant, men er heller i stadig forandring. Den ortodokse vitenskapen har blitt forkastet av samfunnets hegemoniske diskurs i tidligere historiske epoker uten at den nødvendigvis var karakterisert som okkult. Det er også problematisk å slå fast *hva* som konstituerer den hegemoniske diskursen i samfunnet. En slik modell impliserer at det hegemoniske samfunnet er homogent og klart adskilt fra like homogen okkultur. Okkulturen er som Patridge (2004) viser sterkt påvirket av elementer fra østlige religioner. Konseptet om reinkarnasjon vil for eksempel gi klang hos buddhismen og hinduismen. Om vi skulle se på den vestlige konteksten, vil vi heller ikke finne en entydig avvisning av det okkulte. Mens den romerske katolske kirken fordømmer frimureriet, er mange geistlige fra den anglikanske kirken medlemmer i frimurerlosjen.

Fra et sosiologisk perspektiv vil det være vanskelig å forklare hvordan individer tar steget fra kultur til okkultur, om vi fortsatt skulle holde på modellen om to vidt forskjellige og separerte sfærer. Sosiologene har dermed hevdet at okkultister må befinne seg i samfunnets marginer. Campbell og McIver mener at denne forståelsen er feilaktig og skriver at kultur og okkultur er delvis overlappende sfærer. En heterogen posisjon i forhold til samfunnets hegemoniske

diskurs er i beste fall kun én av karakteristikkenes til det okkulte (Campbell og McIver, 1987, s. 42 og s. 49-50).

4.9 Selvet

Sakralisering av Selvet er ikke et nytt fenomen som begrenser seg til New Age. Tankene til Friedrich Schleiermacher, Samuel Taylor Coleridge og William Wordsworth, slik Patridge (2003) skriver, har påfallende likheter med mange av tankene i New Age. I romantikken ble ideen om at individet kan forstå virkeligheten kun gjennom en rasjonell tankegang avvist. Intuisjon og forestillingsevne måtte tas i bruk for å begripe virkeligheten som transenderer fornuften, ifølge romantikkens tenking. Det metafysiske kan dermed erkjennes gjennom det fysiske, og det åndelige kan nås gjennom det materielle. Mens opplysningstidens rasjonalisme dyrket fornuften som den eneste veien til erkjennelsen av virkeligheten, var følelser og intuisjon verktøyene i romantikken for å oppnå denne erkjennelsen. New Age avviser ikke betydningen av fornuft per se, men romantikkens idealer ligger mye høyere i New Age tankegang. Mens Schleiermacher så på det guddommelige som en adskilt enhet fra Selvet og noe som Selvet er avhengig av, låner New Age sin forståelse av Selvet fra den indiske arven. Selvet blir sakralisert og til og med guddommeliggjort. Uttrykket "selv-bevissthet" peker nettopp på bevissthet om et høyere Selv som er både en selvstendig inngangsport til innsikt og det domenet der selve innsikten ligger. En adskilt guddom og en utenfra autoritet er verken nødvendig for erkjennelsen av virkeligheten eller betydelig for selve virkeligheten, ifølge New Age tenkingen. Eklektisismen som kjennetegner New Age og gjentolkningen som skjer innenfor den okkulte konteksten gjør elementer fra tradisjonelle trossystemer en del av det nyreligiøse markedet. Jesu ord "Jeg er veien, sannheten og livet" blir for eksempel tolket med henvisning til Selvet, og blottes for en bredere kristenteologisk kontekst (Patridge, 2004, s. 72-73).

Det høyere Selvet kan forstås som en "renere" og "større" variant av det individuelle Selvet. Men i andre tilfeller impliseres det at det finnes noe større enn individets Selv. "En guddommelig gnist" og "altomfattende universell energi" brukes til å peke på en essens som gjennomtrenger hele skaperverket. Det høyere Selvet er dermed ikke forskjellig fra individets Selv, men kun en transendent variant av den. Her er det lett å se inspirasjonen fra den indiske arven; læren om *atman* og *brahman* og forholdet mellom de to. Innenfor det okkultiske miljøet forstås *atman* som individets sjel og *brahman* som altet. *Atman* konstituerer det guddommelige i mennesket og er linken til *brahman*. Campbell (1972) forstår slike trekk i det

okkulte miljøet som en del av mystisismen. Han betegnet dette som en Østlig *weltanschauung* (Østlig verdenssyn) (Patridge, 2004, s. 73-74).

Patridge foreslår den følgende inndelingen til å identifisere Selvets forhold til det guddommelig innenfor det okkulte miljøet; a) panteisme, b) polyteisme og c) panenteisme. Panteisme ser på mennesket og det guddommelige som ett og det samme. Polyteisme referer til de individuelle Selv som guddommer. Ifølge den polyteistiske forståelsen av Selvet er det like mange guder og gudinner som individer. Panenteisme er tanken om at gud er i alt og alt er i gud. Gud forstås fortsatt som en transendent størrelse, men som likevel vil være en del av essensen til alt (Patridge, 2004, s. 75).

Autoritetsspørsmålet får dermed en ny vri; den medierte sannheten via tekster, eksterne kilder og institusjoner er ikke troverdige sånn uten videre. Den må først og fremst gi mening til individet. Forståelse av sannheten er nedprioritert til fordel for *opplevelse* av sannheten. Hovedoppgaven til guruer, lærere og åndelig veiledere i okkulturen er å legge til rette for en kontekst som gjør det mulig for individene å oppleve deres egen åndelighet og autoritet, skriver Patridge. Dette er i hvert fall idealet ifølge New Age tenkingen, men ofte har religiøse fenomener i det kultiske miljøet egne agender, ifølge Colin Campbell (1972) (Patridge, 2004, s. 75-77).

4.10 Autoritet og autentisitet

Den premoderne tiden romantiseres i det okkulturen. Gamle sivilisasjoner, religiøse tradisjoner og personer som har eller tillegges en religiøs verdi opphøyes som idealet på den riktige verdensanskelse. Det kan dermed sies at i den moderne tiden har det vært en tilbakegang heller enn en fremgang når det gjelder hvordan forholdet mellom menneske og natur skal forestås. Visdommen fra eldre tradisjoner blir betraktet som ren og urørt av korrupsjonen til institusjonaliserte religioners autoritet, og fra fornufts- og rasjonaliseringsidealene som tok fart i opplysningstiden. Den samme romantiseringen gjelder for de moderne urbefolkningene. Det paradoksale er at denne forestillingen byr på et krav om blind tiltro til disse kultene på lik linje med den moderne tidens vitenskapelige tradisjon og autoritetene i de institusjonaliserte religionene som det okkulturen står i opposisjon til. Når det er sagt, er ikke romantisering av eldre kulturer et særegent fenomen for de nye tradisjonene. Tradisjonelle religiøse tradisjoner henviser også til eldre kilder i deres retorikk for å bekrefte sin autentisitet (Patridge, 2004, s. 77-78).

4.11 Oppsummerende kommentarer

I dette kapittelet følger jeg Stark&Bainbridge (1985) og foreslår en kategorisering som er basert både på karakteristikk av religiøse fenomener og på fenomeners posisjon i forhold til samfunnets ortodoksi.

Dikotomien kirke og sekt/kult er basert hovedsakelig på det religiøse fenomenets posisjon i forhold til den dominerende kulturen. Mens kirkers forhold til den dominerende kulturen kjennetegnes av lavspenning, kjennetegnes sekters og kulters forhold til det øvrige samfunnet med høyspenning. Sekter og kult er imidlertid nært beslektet, men har visse trekk der de skiller seg fra hverandre; sekter legger stort fokus på det kollektive aspektet av deres fenomen, har sterkere organisatorisk struktur enn kult og stiller flere krav til deres medlemmer. Kult har ikke noe definerbart fellesskap og fremhever det individualistiske aspektet av den religiøse læren.

Kult deler seg videre i tilhørerkult, klientkult og kultbevegelser. Denne trikotomien er basert på de tjenestene og kravene som kultene byr på. Avhandlingens formål, som fokuserer på sataniske kult som fremstår som tilgjengelige ideologier for alle, passer overens med karakteristikkene av tilhørerkult. Det har dermed blitt viet mer oppmerksomhet til tilhørerkult enn de to øvrige kulttypene. Tilhørerkult kjennetegnes av svak organisering, mangelen på klare doktriner og formål i tillegg til at de tilbyr deres tilhørere en forestilling om at alt er mulig. Dette reflekterer igjen på tilhørerkulters mangel av definerbare doktriner og formål. Tilhørerkult har heller ingen krav om eksklusivitet av deres tilhører; dette gir individet muligheten til å ha tilknytning og hente inspirasjon fra flere tilhørerkult samtidig uten å tilslutte seg helhetlig til en av dem.

Medier som bøker, TV, musikk og foredrag konstituerer en inngangsport til tilhørerkult, noe som på sin side bidrar til en synkretisk og eklektisk identitetsdannelse gitt at disse mediene ikke representerer en entydig og konsekvent ideologi. Tilhørerkult kjennetegnes også av å være kjent kun for et begrenset nettverk i startfasen før kulten eksponeres for det øvrige samfunnet.

Kulters mangel av organisasjon og den flyktige naturen til kultfenomener gjør dem til et vanskelig studieobjekt. Colin Campell (1972) har dermed foreslått å studere miljøet kultfenomener vokser i. Han kalte dette miljøet for det kultiske miljøet. Et viktig element i det kultiske miljøet er fenomenet ”å være på søk”. Det er nettopp dette fenomenet som gjør at

kulter er flyktige fenomener mens det kultiske miljøet konstant. Søkernes søk avsluttes som regel ikke når de introduseres til en viss retning. Søkere utforsker det religiøse landskapet for forskjellige svar og alternativer. Mens interessen i en kult kan avta, vil interessen for det kultiske miljøet fortsettes.

Christopher Patridge (2004) valgte å utvide Campbells (1972) teori om et kultisk miljø og foreslo bruk av begrepet okkultur. Okkultur opererer langs et større spekter enn et kultisk miljø; okkultur omfatter skjulte, avviste og opposisjonelle trosretninger og praksis som assosieres med esoterisme, teosofi, mystisisme, New Age, paganisme og andre subkulturelle trosretninger og praksis. Selv om okkultur som et helhetlig teoretisk perspektiv transenderer kultur/subkultur inndelingen. I omhandlingen om musikk, metal-subkulturen og satanisme som er temaet for det neste kapittelet er det imidlertid mest hensiktsmessig å bruke Patridges (2004) okkultur.

5. Musikk og det religiøse uttrykket

I dette kapittelet ser jeg på samspillet mellom det religiøse uttrykket og populærkulturen. Okkultur er det sentrale teoretiske perspektivet i dette kapittelet. Jeg ser på hvordan populærkultur bidrar til dannelsen av religiøse forestillinger, og hvordan religiøse forestillinger på den andre siden blir sakraliserte. Her legger jeg fokus på musikk og musikkultur, og særlig satanisme- og metal-subkulturen, som er populærkulturens mest relevante kategorier for denne avhandlingen.

5.1 Populær okkultur

Christopher Patridge (2004) sammenligner populærkulturen som både supplerer og tar i bruk tankegods fra okkulturen og det store samfunnet med Clifford Geertz syn på religiøse symboler som modeller som bidrar til og tar i bruk elementer fra kulturen. Populærkultur, i likhet med okkultur generelt, er en kontekst for forskjellige ideer som velges og gjentolkes uavhengig av den opprinnelige intensjonen bak dem. Det foregår altså en forhandling mellom individet og de forskjellige representasjonene i populærkulturen. I denne forstand bidrar den populære kulturen til å utforme verdensanskuelsen og legge videre premisser for hva publikum vil akseptere som sannhet. Folk konstruerer religiøse og metafysiske ideer ved å la seg inspirere av temaer som tas opp i film, bøker og musikk og kanskje til og med videospill. Novellen ”*Call of the Cthulhu*” til H.P. Lovecraft og tematikken som den tar opp har skapt sine egne metafysiske skikkelser som folk i ettertid har prøvd å tilkalle gjennom magiske ritualer¹⁵. Et annet eksempel er novellen ”*Stranger in a strange land*” til Robert A. Heilein som kirken *The church of all worlds* er basert på (Patridge, 2004, s. 55).

De nye elektroniske mediene som film, spill, musikk, og særlig TV og internett har hatt en sentral plass i den moderne kulturens historie. Mens noen teoretikere lager et skille mellom ’lav-’ og ’høy-’ kultur og gir det sistnevnte en større betydning (se Adorno, 1941), følger jeg Patridge spor i at dette skillet er kunstig og at populærkulturen er viktigere analytisk, politisk og spirituelt enn den såkalte ’høykulturen’ (Patridge, 2004, 120-121). Tanken om sammenkobling mellom populærkulturen og okkulturen kan gi en forklaring på hvorfor ’vanlige’ individer i Vesten interesserer seg i det okkulte. Populærkulturen retter også lyset på globale og politiske saker. TV er det medium som når folk flest, og gitt at programmene på de

---

¹⁵ Se www.cultofcthulhu.net (hentet den 14.07.11)

fleste TV-kanalene tilhører populærkulturen, er det tydelig at de temaene som settes i fokus av mediene også vil være i publikums fokus (Patridge, 2004, 123-124).

Patridge gjengir poenget til Paul Heelas i det Heelas skriver at før 1940-tallet ville ytterst få svare ja til spørsmålet om UFO eksisterer. De nye studiene viser derimot at en fjerdedel av de med et 'alternativt' religiøst syn og ti prosent av de som drar til de kristne kirkene regelmessig svarte ja til dette spørsmålet. Det er ingen tvil om at filmer, bøker og TV-programmer som *The X-Files* har hatt en betydelig påvirkning på å profilere ufologi til det vestlige samfunnet. Campbell og McIver (1987) skriver at gitt at kommersielle interesser baseres på interessene til majoriteten, kan det store fokuset på det okkulte i populærkulturen forstås som en allmenn interesse i samfunnet. Når det er sagt er det ikke kun populærkultur som bidrar til aksept av det okkulte. Deler av det okkulte overlappes med folkereligion, overtro og vitenskapen, som Campbell og McIver (1987) viser i artikkelen "*Cultural sources of support for contemporary occultism*". Videre mener Patridge at den største interessen for det okkulte finnes blant de unge. På grunnlag av dette er fokuset i delkapittel 6.6 lagt på unge kybersøkere. (Patridge 2004, 125-126; Campbell og McIver, 1987, 46).

Det har blitt foreslått å forstå den okkulte blomstringen i Vesten som en 'lettere' og useriøs variant av de tradisjonelle religionene. Synet til LaVey på Satan som kun et konsept og ikke en reell skikkelse og beskrivelsen av satanisme som "gøy" støtter dette synet. Selv om dette kan være utgangspunktet, viser de senere utviklingene at okkulte tradisjoner har tatt et mer seriøst preg. ToS og TOTBL er eksempler på sataniske bevegelser som ser på metafysiske skikkelser som en realitet (Patridge, 2004, 122-123). Selv om populærkulturen bidrar til at publikumet engasjerer seg i teologisk og metafysisk tenking, utgjør den også et marked med materiale til å konstruere religiøse og paranormale verdensanskuelser. Materiale som populærkulturen byr på er for det første fortolket og dekontekstualisert (i likhet med trekkene i okkulturen generelt) og blir for det andre fortolket for å passe i mottakkerens meningsunivers. Om publikumet aksepterer eller avviser deler eller hele konseptet som presenteres er avhengig av faktorer som alder, kjønn, religion, sosial klasse og geografisk beliggenhet. Det er også disse faktorene som avgjør hvordan representasjonene i populærkulturen skal fortolkes. Publikum er dermed aktive agenter i å skape og reproducere meninger og ikke kun passive mottakere.

For å konkludere poengene ovenfor; a) okkulturen har vært en viktig inspirasjonskilde for populærkulturen, b) på den andre siden har populærkulturen vært en inspirasjonskilde for

okkulturen, og som følge av dette c) bidrar populærkulturen til å utforme hva som anses som troverdig (Patridge, 2004, 125-126).

5.2 Subkulturell kapital

Det er imidlertid et begrep som må inkluderes, nemlig ”coolness” (kulhet om det skulle oversettes grovt til norsk). Patridge nevner i denne sammenhengen Sarah Thorntons og Ben Malbons bok ”*Club cultures*” der de fortsetter langs linjene til Pierre Bourdieus analyse av smak og kulturell kapital. Thornton og Malbon viser at det ligger et skille mellom det som er *hipt* og *kult* og det som tilhører hovedstrømmen. Å være kul er å tilegne seg subkulturell kapital. Okkulturen er dermed kul først og fremst fordi den ikke tilhører hovedstrømmen. Hierarkiet av *kulhet* i okkulturen blir basert på det Patridge beskriver som okkultisk *gnosis*. Selv om klær, stil og musikk er viktige elementer, er viten om hva som er ”ekte” okkultur (i motsetning til utvannet okkultur som selges til hovedstrømmen) viktigere enn ytre manifestasjoner av subkulturell kapital. TV-serien *Buffy the Vampire Slayer* er et eksempel på et kulturelt artefakt med en subkulturell kapital. Serien er kul fordi den er nær tilknyttet okkulturen. Enda kulere vil man være om man kan stille seg kritisk til hva som anses som fakta og fiksjon i kulturelle artefakter, som Patridge viser i analysen sin av *Buffy* og dens status i okkulturen. Videre viser han i analysen at mange finner veien til *wicca* og *paganisme* via TV-serier, filmer, bøker (og musikk vil jeg legge til, noe jeg vil vise senere i avhandlingen). Det som begynner som *ad hoc* interesse kan vokse til genuin interesse og engasjement. Medienes innflytelse på hvordan det okkulte kan oppfattes kan også gå den andre veien, som på 1980-tallet og den sataniske panikken. Siden den sataniske panikken var først og fremst *hovedstrømmens* sataniske panikk, åpnet det dørene opp for det okkulte til å få *kul* status i subkulturene. Det samme argumentet kan brukes til å forklare hvorfor den yngre generasjonen er mer interessert i *paganisme* og ikke i aktiviteter som faller innenfor New Age kategorien. Patridge skriver at mens New Age strømmen er orientert mot 1960-tallet, og dermed foreldre generasjonen, knyttes *paganisme* til aktuelle saker som feminisme, miljøbevissthet og ikke minst har sterk tilknytning til populærkulturen (Patridge, 2004, 131-136).

5.3 Musikk

Som vist ovenfor har populærkulturen og okkulturen hatt stor betydning for det vestlige samfunnet. Som følge av det må vi kunne se elementer i populærmusikken som reflekterer okkulturens plass i samfunnet samt populærmusikkens rolle i sakraliseringsprosessen.

Sakraliseringsprosessen i populærmusikken henviser til bruk av religiøse symboler og åndelige tematikk. Dette reflekterer på den ene siden produsentenes interesse i motkulturen og på den andre siden utvider denne prosessen konsumentenes horisont. Denne prosessen er en toveis dialektisk prosess og følger prinsippet om tilbud og etterspørsel. Artister og plateselskap reflekterer publikums interesse i okkulturen og samtidig stimulerer okkulturen ved å assosiere seg med den. Mens artister bidrar på den ene siden med subkulturell kapital til okkulturen og gjør den ”kul”, må de på den andre siden reflektere populærkulturelle temaer som enten tilhører den hegemoniske kulturen eller subkulturene. Patridge peker på at subkulturell kapital er først og fremst avhengig av budskapet som artisten formidler (Patridge, 2004, s. 147-148).

Marilyn Manson, som er kjent for sin provokative klesstil og antikrist artistpersonlighet, vil fortsatt være kul selv om han kler seg konvensjonelt. Om han, på den andre siden, blir kristen, fortsetter å kle seg provokativt og samtidig endrer budskapet i musikken fra anti-establishment til kristen tematikk vil han ikke vær kul lenger. Patridge bruker Moby som et eksempel på en personlig kristen artist som er kul til tross for sin religiøse tro og ikke på grunn av den. Verken budskapet eller artistpersonligheten til Moby gjør at han fremstår som kristen, han har til og med vist interesse for kabbalah, i likhet med Madonna. Forutsetningen til Patridge her er at siden kristendommen ikke har en subkulturell verdi, er den heller ikke kul (Patridge, 2004, s. 147-148).

I dette henseende vil jeg klargjøre forholdet mellom subkulturell kapital, artistene og publikum. Et iøynefallende eksempel er thrash metal bandet Slayer som har en av de mest fiendtlige holdningene til kristendommen. Det antikristne budskapet kommer frem både i artist personligheten deres og i selve musikken. Overraskende nok er frontmannen i Slayer, Tom Araya, en troende katolikk [sic.]. Mens Slayer fremstår som et spisset eksempel på forskjellen mellom det musikalske uttrykket og det personlige ståstedet til artistene og hva som vektlegges som subkulturell kapital, finnes det andre eksempler som ikke har like sterke kontraster. Selv om rock-scenen, og særlig black metal-scenen, er full av band med provokative uttrykk er det ikke dermed sagt at det er en representasjon av deres personlige ståsted. Anti-kristendom, pedofili¹⁶ og satanisme kan prege rockeband eller lyrikken til rockelåter uten at det nødvendigvis gjenspeiler de som står bak musikken. Artistene gir et uttrykk

---

¹⁶ Turbo Negers ”midnight nambla” handler om pedofil. ”I amt he midnight nambla, I amt he two inch gambler”. Se www.musicsonglyrics.com/T/turbonegrolyrics/turbonegromidnightnamblalyrics.htm (hentet den 10.07.11)

utad enten det er fordi de synes det er gøy, for å selge plater eller for å gjenspeile deres personlige overbevisning. Det samme gjelder publikum som mottakere av musikken; interessen i en type musikalsk uttrykk kan preges av et lekent eller et seriøst forhold til uttrykket. Poenget her er trefoldig: a) om det er satanisme, pedofili, korte skjørt eller langt hår, musikkartister tar i bruk forskjellige midler til å sjokkere, alt etter hva deres aktuelle kultur anser som brudd på normen. Når satanisme ble til et gjentakende tema i musikken og mistet sin sjokkeffekt, tok artister i bruk andre temaer. Det er ikke til å underminere oppriktigheten til artistene, men kun for å minne på at ikke alle uttrykk i musikken skal tas for sin nominelle verdi. b) det viktigste som subkulturell kapital er det uttrykket som artistene formidler heller enn deres egen personlige ståsted. c) publikumets forhold til dette uttrykket kan enten være et seriøst engasjement eller et lekent forhold.

5.4 Sakralisering av populærmusikk

Den okkulturelle sakraliseringen viser seg i 1960-tallets musikk som brukte elementer fra Østens åndelighet. I George Harrisons "*My sweet lord*" kan man høre resitasjon av indiske mantra, i "*Tomorrow never knows*" resiterer John Lennon passasjer fra Timothy Learys, Richard Alpert og Ralph Metzners "*The psychedelic experience: a manual based on the Tibetan Book of the dead*". The Beatles er ikke alene i dette henseende, musikk inspirert av Sri Chinmoy's lære kan vi finne også hos Carlos Santana og John McLaughlins Mahavisnu Orchestra. I 1980- og 1990-årene var musikken preget av okkultiske elementer som faller innenfor paganisme. Inkubus Sikkubus, Catt Von Trapp, Marillion og Julian Cope hadde eksplisitte referanser til paganisme. Paganisme og mørk okkulturell innflytelse var ikke et nytt fenomen i 80- og 90-årene. Side om side med de venstreorienterte, fredsforkjemperne som var preget av Østens mystikk var det en mørkere variant av okkulturen som viste seg i band som Black Sabbath, Coven, Magick og Black Widow. Den mørke okkulte siden er synlig i dagens musikkscene gjennom band som Marilyn Manson, satanismen til den norske black metal gruppa Mayhem og høyreekstremisme til norske Burzum. Mens Black Sabbath ikke hadde noe personlig engasjement i den mørke okkulturelle åndeligheten, er Manson for eksempel medlem av Church of Satan og har mottatt ærespresteskap av LaVey for sine bidrag til musikken (Patridge, 2004, s. 148-150).

En viktig personlighet i den populære kulturen er Genesis P-Orridge. P-Orridge har ikke kun videreformidlet okkultiske ideer via musikken, han grunnla en religion; Thee Temple ov Psychick Youth (TOPY). TOPY blir beskrevet "*worldwide network to help encourage and*

support the development of multi-dimensional individuals” (Patridge, 2003, s. 150). TOPY blir antatt til å være den mest innflytelsesrike okkulte ordenen fra 1980-tallet. Gjennom musikken og live opptreden til bandene Throbbing Gristle (som ble oppløst i 1981) og Psychic TV (1982-d.d.) ga P-Orridge uttrykk for mange okkulte temaer. P-Orridge skriver om blant annet Enokiansk magi¹⁷, krystallkule spådom, alkymi og frimureriet. Bruk av musikk som verktøy til å utvide publikums bevissthet var et av Psychic TVs hovedanliggende, i likhet med fokus på ekstreme ender av åndelig glede og sorg i TOPYs ritualer. Thee Family og Psychick Individuals (FOPI) er åndelig nettverk av Psychic TVs tilhengere. FOPI er dermed et åndelig fellesskap som er skapt av populærkulturen (Patridge, 2004, s. 150-151).

Som er nevnt ovenfor, er ikke alle artistene like involverte i mørk okkultur som Manson og P-Orridge. Den kanadiske death metal bandet Cryptopsy skriver eksplisitt at ingen av dem tror på religion eller er satanister. Spørsmålet blir da hvorfor så mange ikke-religiøse band bruker okkulturen i deres musikalske uttrykk mens veldig få, hvis noen i det hele tatt, ville brukt kristne temaer? Svaret er at okkulturen er kul, foreslår Patridge (Patridge, 2004, s. 151).

Begrepet ”kul” gir imidlertid en god beskrivelse av en del aspekter som knyttes til okkulturen. I diskusjonen om klubb-scenen nevner Patridge at bruk av religiøse symboler ikke nødvendigvis impliserer at de tillegges en religiøs betydning. Undergrunns kulturer bruker ofte okkultiske symboler for å tilegne seg subkulturell kapital. Skateboard firma *Lord* staver navnet sitt baklengs og legger logoen sin i et oppned kors. *Thresher*, som også er et skateboard firma, bruker Church of Satans oppned kors. Et fåtall innenfor skateboard kulturen kjenner til den okkultiske betydningen som ligger bak disse symbolene. For dem er det kun et uttrykk for det motkulturelle, det avviste og det mørke. Satan, i likhet med Che Guavara og ’Palestina skjerfet’¹⁸ har blitt populære ikoner i motkulturen. Disse ikonene har blitt dekontekstualisert og brukes fritt som anitestablisment symboler (Patridge, 2004, s.173-174). Jeg finner også dette argumentet gyldig for musikkscenen der gjenbruk av visse sjargonger er iøynefallende. Ord som mørke, vind, nord, ondskap, døden, vinter, kulde, natten viser seg i mange, for å si det beskjedent, black metal låter¹⁹. Jeg kritiserer ikke artistenes

---

¹⁷ Et magisk system som retter fokuset mot englene. Se www.golden-dawn.org/enochianintro.htm (hentet den 14.07.11)

¹⁸ Skjerfet brukes i det arabiske området generelt. Å betegne skjerfet med en utelukkende henvisning til den palestinske kulturen er en misforståelse og knyttes til Vestens forestillinger om den arabiske verden, jevnføre Edward Saids ”Orientalismen” (2004).

¹⁹ Immortals plate ”Diabolical Fullmoon Mysticism” fra 1992 er et godt eksempel på dette. Se www.darklyrics.com/lyrics/immortal/diabolicalfullmoonmysticism.html (Hentet 14.07.11)

kreativitet, men poengterer at denne typen sjargong tillegger musikken en mørk aura uten at det nødvendigvis representerer artistenes engasjement i det mørket.

Videre i diskusjonen nevner Patridge at elektronika som *house*, *tekno* og *trance* kan anses å være et medium til transendens. I alle fall forstås det på den måten av *rave* kulturen selv. Om vi skulle ta meningen til publikum i denne kulturen som utgangspunkt, er det en type åndelighet i musikkopplevelsen (Patridge, 2004, s. 174-175). Jeg ser ingen grunn til at dette argumentet ikke skulle gjelde andre musikksgangre. Om elektronika musikken kan skape en åndelig opplevelse hos tilhengere av denne sjangeren, vil også metal musikken kunne regnes som åndelig betydningsfull for metals tilhengere. Bruk av bilder og lydbilder i metal musikken skaper som nevnt en viss aura, uansett om det er bevisst fra skapernes side eller ikke.

Robin Sylvan (2002) skriver at musikk-subkulturen for tenåringer og ungdommer byr på en helhetlig verdensanskuelse på lik linje med enhver religion. Ungdommene kjøper plater, hører og memorere tekstene, følger subkulturen gjennom TV, blader, radio, aviser og internett. De kler seg på den måten som bekrefter deres identitet som en del av subkulturen, går og oppfører seg i henhold til holdningene som subkulturen dikterer og bruker språklige uttrykk som passer med den. De organiserer seg både i offisielle og uoffisielle fellesskap der de hører og diskuterer musikken, og når sjansen byr seg deltar de i det mest opphøyede rituelle uttrykket for deres fellesskap; live konserter, der de får en særegen opplevelse som skiller seg fra det hverdagslige. Dette er særlig gjeldende for heavy metal kulturen der ikke kun tekstene, men også beundringen av musikere danner en inspirasjonskilde for ungdommenes verdensanskuelse (Sylvan, 2002, s. 2-3).

Sylvan beskriver denne formen for religiøsitet både som ubevisst og postmoderne. Han skriver at selv om musikk-subkulturen opptrer som religion, blir den ikke oppfattet som religion av musikkens tilhengere. Det religiøse uttrykket er postmoderne i den forstand at det har mer til felles med religiøsiteten i den postmoderne tiden enn med de tradisjonelle religionene. Det religiøse uttrykket er eklektiske og sammenfattes av forskjellige musikalske, kulturelle og religiøse elementer som spiller på trendene i marginale subkulturer for å markedsføre industriens produkter (Sylvan, 2002, s. 163). Sylvan mener at møtet med det overnaturlige fører videre til utforming av visse sosiale uttrykk og til organiseringen av disse uttrykkene i form av religion. Når opplevelse av det overnaturlige ikke kan uttrykkes i de tradisjonelle religiøse institusjonene, vil den komme til uttrykk i andre sektorer av det

kulturelle livet. Dette fenomenet kalles for 'kulturell religion'. Selv om det finnes mange sektorer i kulturen som den kulturelle religionen kan uttrykke seg i, har musikk fått en særegen plass som den utvalgte arenaen for disse uttrykk. Dette er ingen moderne utvikling, musikk og religion har vært knyttet sammen i nesten hver eneste kultur og til enhver tid (Sylvan, 2002, 5-6).

Heavy metal, som et sammenfattende begrep av flere subgenre, er orientert mot de mørke sidene av livet. Temaer som fremmedgjørelse, kaos, vold, depresjon, sinne, hat, makt, maktløshet og satanisme er gjentakende temaer i heavy metal. Musikalsk sett er musikken komponert av molltoneart, dorisk toneart, eolisk toneart, gitar riff med distortion og skrikvokal. Selv om vi kan se at heavy metal-kulturen har en religiøs betydning fra et akademisk perspektiv, blir den religiøse siden ikke eksplisitt erkjent av dens tilhengere til tross for at deres uttalelser bekrefter den religiøse betydningen av subkulturen (Sylvan, 2002, s. 152).

Gjennom intervjuer med metaltilhengere skjematiserte Robin Sylvan deres musikkopplevelse som kan regnes som en religiøs opplevelse. Det aggressive musikalske uttrykket som man finner i en stor del av metal sjangeren har en terapeutisk funksjon på sjangerens tilhengere. Flere av Sylvans informanter oppgir at musikken bringer frem de undertrykte følelsene til overflaten og gir tilhengerne en mulighet til å erkjenne disse følelsene og utagere dem verbalt og fysisk. Mens sangenes tekster og den mektige vokalen utgjør en kanal til å uttrykke ens følelser verbalt, utgjør *slamming*²⁰ og *mosh pit*²¹ en kanal for å uttrykke seg fysisk. Belysningen og det teatraliske i metalkonsertene gir en berusende følelse. Sylvan sammenligner opplevelsen av den første metalkonserten til sine informanter med opplevelsen av å konvertere. Flere av Sylvans informanter nevner opplevelser av tiden som står stille, sammenknyttingen av alt i universet og en form for energi som er tilstede. Sylvan mener at disse opplevelsene er sammenlignbare med åndelige- og religiøse opplevelser. (Sylvan, 2002, s. 163-168).

Om vi skulle se på metalkonsserter fra et rituelt perspektiv ville konsserter fungert som en kommunitas, sagt med Turners begrepsapparat. Konsertene er arenaen hvor ungdommene samles og gjennomgår en intens opplevelse både musikalsk og fysisk. Oppbygningen av det strukturelle i konsertene er forutsigbar; publikumet kler seg i riktig klesstil før konsertene, det

---

²⁰ En type dans der deltagere støter inn i hverandre med overlegg.

²¹ En ring som dannes blant publikumet i konserten der *slamming* foregår.

foregår sosialisering blant konsertens publikum og bandet og musikken diskuteres. Det er som regel et eller flere åpningsband som er av mindre betydning for publikumet med mindre de er særs gode. Rett før hovedbandet inntar scenen senkes lyset samtidig som spenningen øker i lokalet. Når bandets kjenningsmelodi spilles, presses publikumet mot scenen og støynivået stiger blant dem. Røykmaskiner og lys brukes for å ta spenningen og forventningene til nye høyder. Noen ganger erkjenner vokalistene i bandet publikumet og mottar tilbake en entusiastisk respons. Og med dette begynner konserten. Under konserten vil slamming og det frie uttrykket av antiestablishment, vold, sex og sinne konstruere en liminal fase. Når konsertopplevelsen er over, går publikum tilbake til normene som konstituerer det ordinære livet. (Sylvan, 2002, s. 168-176).

5.5 Satanisme og metal-subkulturen

Mange av forestillingene om satanisme som ble populære under den sataniske panikken stammer fra metal kulturen, særlig subgenre Death metal og Black metal. Det som musikere og plateselskap bruker, både som markedsføringsstrategi og musikalsk kreativitet, blir tolket som en bevisst satanisk strategi for å påvirke publikum. Anklager om at musikken oppfordrer til å bryte loven og forårsaker selvmord gir et juridisk grunnlag for å kreve godtgjørelse av artistene og plateselskapet. Ozzy Osbourn har blitt anklaget for å påvirke til John McCullums selvmord med låten ”*suicide solution*” fra 1981. Anklagen ble avvist av retten Los Angeles i 1986. Lyrikk er beskyttet under det første tillegget i den amerikanske konstitusjon. Retten har flere ganger avvist lignende anklager på dette grunnlag. Fire år senere ble Judas Priest ”*Better by you, better than me*” fra albumet *Stained Class* (1978) beskyldt for underbevisste budskap formidlet gjennom lyrikken som angivelig ledet til selvmordet til Raymond Belnap og James Vance. Advokaten påsto at om musikken spilles baklengs vil lytterne høre satanisk resitasjoner. Et slikt hemmelig budskap er ikke beskyttet på samme grunnlag som et direkte budskap i lyrikken. Dommen ble til slutt i favør av Judas Priest.

Disse anklagene er tydelige tegn på at rock og metal band blir sett på med bekymring i deler av hovedstrømmen. Artistene bygger selv- og spiller på en anti-establishment identitet. Marilyn Manson, som konstruerer navnet sitt av fornavnet til Marilyn Monroe og etternavnet til Charles Manson, sier selv at han aldri har og vil aldri dyrke satan. Han anser seg selv som et medlem av St. Pauls episkopale kirke i hjembyen sin, samtidig som han er æreprest i Church of Satan. CoS er som redegjort for ovenfor ikke teistisk. Selv om Manson benektet djeveldyrkelsen, negerer det ikke satanisme per se. Mansons musikk og identiteten han

konstruerer tar i bruk LaVeys gren av satanisme og spiller på de antikristne idealene. Dette er på ingen måte en sekularisert ideologi men heller en sakralisert ideologi som henter sine elementer fra den vestlige okkulturen. Som Patridge skriver, Manson introduserer lytterne til den mørke siden av samfunnets gjenfortryllelse. I motsetning til Ozzy Osbournes interesse i *det mørke*, som er kun ment som en markedsføringsstrategi, virker Mansons interesse i den mørke esoterismen oppriktig. En annen relevant artist å nevne i dette henseende er Glen Benton, vokalist og bassist i Death metal bandet Deicide. Benton har brent et oppned kors i panna si og påstår at han er en personlig satanist. Han anser LaVeys og Aquinos grener av satanisme som ”*Hollywood satanisme*” (<http://www.mourningtheancient.com/deicide.htm>, hentet 14.03.11). Han mener selv han er anti-kristen og anti-gud og har en verdensanskuelse som preges av dette. Han tror da at det er djevelen som hersker verden. Glen Benton påsto at han skulle begå selvmord når han fylte 33 år for å leve et liv som er det motsatte av Jesu liv. Han passerte 33 år i år 2000 uten å begå selvmord. I et intervju den 7. september 2006 sa han at det var en tåpelig påstand som skyldes ungdommens dumdristighet. Da han skulle gi sin mening om Jon Nödtveidts selvmord, svarte Benton at selvmord er for ”cowards and losers” (Deicide frontmann on Jon Nödtveidt’s suicide: ”only cowards and losers choose that option”, 2006).

Som disse eksemplene viser, bruk av okkult og antiestablishment har ofte som hensikt å sjokkere publikumet, selv om det finnes noen band med oppriktig interesse i den mørke okkulturen. Metal sjangeren har hatt en stor påvirkning på okkulturen. En del av ad hoc satanistene som hovedsakelig henter sin inspirasjon fra den mørke okkulturen har tilføyd rasistisk og nynazistisk tankegodt til den sataniske mytologien og den kristne demonologien, i stedet for å følge i fotsporet til den organiserte satanismen. Enkeltmannsforetaket Burzum og band som Mayhem og Emperor har blitt koblet til systematiske angrep på kirker og kirkegårder fra 1992-1994. Sverige og den sentrale delen av Europa fulgte etter i 1995. Noen har gått lengre enn kirkebrenning og kirkegårdsvandalisme og ble involvert i mord, nynazisme og høyreekstremisme. Kristian Vikernes, også kjent som Varg Vikernes, ble dømt for drapet på eksbandmedlem Øystein ’Euronymous’ Aarseth. Vikernes var opptatt av paganisme og etnisk renhet (han byttet navn til Vara Quisling på et tidspunkt) mens Euronymous var en satanist (Patridge, 2005, s. 251). I dette henseende vil uttalelsene til Bård ”Faust” Eithun fra bandet Emperor klare gjøre for atmosfæren innenfor Black Metal miljøet. Eithun drepte en homofil mann. Til spørsmålet om black metal kulturen hadde påvirket han til å begå akten, svarte han: ”*of course it might influenced me a bit and made it easier. But all this*

really could happen to anyone if you get approached by a homosexual. Whethere you are like me into this underground scene, or if you were working in a bank- you might react the same way. ” (Moynihan og Søderlind, 1998, s. 111). Om den seksuelle legningen til offeret var relevant for Eithun svarte han: *“I don’t like it when they’re trying to get people who aren’t homosexuals. It’s okay if they want to be homosexuals, but at least they must stay with their own people. They should not expect that every man they see around is homosexual.”* (Moynihan og Søderlind, 1998, s. 110).

Uansett om band er ute etter å sjokkere eller har en oppriktig interesse i den mørke okkulturen, kan musikk ha en instrumentalistisk funksjon i den betydning at den bidrar til eller brukes til å utføre en handling. Av band med større engasjement i den mørke okkulturen er 70-talls bandene britiske Black Widow og deres amerikanske motstykke Coven. Begge bandene brukte sataniske grunntanker og påsto at de utfører svarte messer. Det siste sporet på Covens album *“Witchcraft destroys minds and reaps souls”* (1969) er en 13-minutter lang live satanisk messe. Bandet Jamra ga ut *“The second coming”* (1972) som inneholder en rekke påkallelser. Albumcoveret har Church of Satans Baphomet-symbolet på et oppned kors. White Noises album *“An electric storm”* (1969) har et spor som heter *“The Black Mass: An electric storm in hell”* og som er et live opptak av den svarte messen. Fascinasjonen av musikkopptak av svarte messer kan spores tilbake til Anton LaVey²² som i 1968 tok et opptak av en live svart messe som Den sataniske kirken holdt. I løpet av et år ble live svarte messer en del av den mørke okkulturen (Patridge, 2005, s. 253-254).

Et retrospekt blikk på black metals røtter avslører et innlysende moment. Den gruppa som anses å ha grunnlagt black metal som en musikk sjanger er bandet Venom fra Newcastle, England som ble etablert i 1979. Musikalsk sett ligner Venoms første album *“Black Metal”* mer på punk rock enn på metal, men konstruerte grunnidealene som de senere black metal bandene ble inspirert av. Det som kjennetegnet det første albumet var overdreven bruk av mørk okkultur, blasfemi og fiendtlighet mot judeokristendom og en teatralisk forestilling heller enn subtilitet for å formidle budskapet. Den personlige troen hos bandmedlemmene i Venom hadde like lite med den sataniske subkulturen å gjøre som Black Sabbaths personlige engasjement i satanisme. For lytterne var ikke artistenes personlige engasjement et relevant moment. De lyttet til musikken og mottok et budskap som de fortolket i sine egne kontekster.

---

²² LaVey brukte pseudonymet Hugo Zorilla

Selv om de mest eksplisitte former for satanisme er et mindre fenomen i metal kulturen, er bruken av okkultur i metal et stort fenomen. Selv om ikke alle de musikalske uttrykkene som jeg redegjort for har noen tilknytning til organisert religion, er de heller ikke sekulariserte. Og selv om artistene ikke selv er fortryllet av den mørke okkulturen, bidrar deres verk til å fortrylle verden for en del av lytterne. Det betyr ikke at de musikalske uttrykkene i alle tilfeller vil føre til institusjonaliserte former for satanisme. En stor del av publikum er bare interessert i underholdningsverdien av musikken og har andre ressurser som bidrar til å utforme deres verdensanskuelse. Black metal, skriver Patridge, er en trend som vil gå av moten og erstattes av andre trender når den fullfører dens funksjon (Patridge, 2005, s. 254-255).

Noe av det som knytter den norske black metal scenen til satanisme er noen av de tidlige bandenes vilje til å leve opp til lyrikken deres. Kirkebrenning, kirkegårdsvandalisme, drap og vold var et faktum i den norske black metal scenens tidlige fase. Intervjuer med artistene, liksminken, dresskodeksen²³ og et grimt utseende som gir inntrykk av at de aldri smiler har skapt publikums forestilling av dem som djeveldyrkere. Dyrendal mener at dette til en viss grad var en reaksjon på kristendommens rolle i samfunnets institusjoner. Som en reaksjon på venstrefløyen og på den radikale venstreorienterte punk-bølgen tok de i bruk retorikken til den radikale høyresiden. Og som en reaksjon mot de kristne og de sekulære tok de i bruk en invertert fundamentalistisk tolkning av kristendommen. Euronymous fra bandet Mayhem, som blir sett på som en sentral figur i den norske black metal scenen, understreket at de ville brenne kirker for å revitalisere kristendommen og at det på sin side ville føre til elendighet og opprør (Dyrendal, 2009, s. 25-26).

I tillegg til anti-kristendom tematikken i black metal, har også seksualitet en betydelig plass, men presenteres i form av vold, voldtekt og nekrofil. Disse temaene drar inspirasjon fra Death metal, sjangeren hvor mange Black metal-musikere begynte karrieren (Dyrendal, 2009, s. 28).

LaVey så på musikk og det estetiske som en viktig del av det rituelle. I boka *The devil's notebook* ga LaVey instruksjoner om hvordan musikk skal brukes i det rituelle rommet og foreslo bruk av musikk både i lav og høy magi. Han var opptatt av at musikk kan forsterke følelser og selvanalyse. LaVey mente at det finnes universelle reaksjoner til visse kombinasjoner av lyd. Musikk som brukes i offentlige arenaer påvirker lytterne til å spise og

---

²³ Svarte klær, skinnjakker med metall pigger, støvler, belter med patroner

drikke mer og til å øke salg. LaVey anser dette som en form for magi, selv om han betegner dette som ”*lesser magical purposes*”. Satanisk musikk bør ifølge LaVeys satanisme appellere til individet på et personlig nivå. Om den ikke gjør det og heller har det kollektive som målgruppe er ikke musikken satanisk (Dyrendal, 2009, s. 32). Som polemikk mot den sataniske panikken skriver LaVey:

I wanted to tell your children what was RIGHT about Satanism: encouraging sensuality with achievement, outrage with justice, nonconformity with wisdom. Instead YOU provided media saturation informing them what ”real” Satanists do, what kind of noises they make when possessed. YOU encouraged them to rebel by the aesthetic standards YOU provided, and still you grous when they gravitate to Slayer, Ozzy, Electric Hellfire Club, Mercyful Fate, Deicide, Marilyn Manson, Acheron, Morbid Angel.

Do you know what? I think those bands are great. I would also like your kids to listen to Liszt, Borodin, Saint-Saens, Dvorak, Ketelbey, Wagner, Puccini, von Suppe, Rossini, Romberg, Kern, Friml, Al Jolson, Russ Colombo, Nelson Eddy, Nat ”King” Cole and the marches of John Philip Sousa. But you never gave me the time to explain THAT to them (sitert i Dyrendal, 2009, s. 33).

Selv om LaVey anså klassisk musikk som en representant for satanisk musikk så han på et senere tidspunkt at Death metal og Black metal har bidratt til å introdusere hans gren av satanisme til mange folk. Metal konserter er ikke minst møtestedet til mange satanister som ellers ikke har organiserte møter, som er tilfelle generelt med online fellesskap. Noen av LaVeys favoritt sanger er Wayn Shanklins ”*Jezebel*”, Irving Berlins ”*Get thee behind me Satan*” og ”*That old black magic*” til Harold Arlen og Johnny Mercer. Det demoniske og det magiske i disse låtene har vidt forskjellig betydning i disse låtene i forhold til i black metal generelt. Disse låtene handler om det kjødelige, kjærlighet og sorg. Det nåværende overhodet for Church of Satan, Peter Gilmore, gjør det ekplisitt at han ikke hører på populærmusikk. I likhet med LaVey, foretrekker han klassisk musikk og fastslår at satanisk musikk er den musikken som berører satanistens indre. I artikkelen ”*satanism and popular music*” redegjør Dyrendal for hvordan Frank Sinatras låt ”*My way*” kan forstås som en satanisk hymne. I Gilmores ord, som foretrekker Sammy Davis Jr.s²⁴ versjon, beskrives låten som: ”*the proper combination of music and lyrics with a committed and talented vocalist that completely project the essence of satanic individualism and self-godhood.*” Gilmore legger til at ”*My Way*” er en bedre introduksjon til den moderne satanismen enn de fleste andre låtene, og

---

²⁴ Sammy Davis Jr. har vært medlem av Den sataniske kirken.

ligger på et annet musikalsk nivå enn den demonologiske skrekfantasiaen som Heavy metal musikere og deres tilhengere prosjekterer (Dyrendal, 2009, s. 33-36).

5.6 Oppsummerende kommentarer

Populærkulturen og okkulturen har et dialektisk samspill; mens populærkulturen, på den ene siden, beriker de okkulte forestillingene, er okkulturen på den andre siden en inspirasjonskilde for populærkulturen. Populærkulturen har en viktig rolle i det senmoderne samfunnet, det på sin side gjør at populærkulturen kan utforme hva som anses som troverdig i kulturen.

De okkulte forestillingens troverdighet på er basert på forestillingens subkulturelle kapital. Den subkulturelle kapitalen handler om oppfatningen av at det ligger en viss viten bak forestillingen som ikke er tilgjengelig for hovedstrømmen. Det mørke, det skjulte og det hemmelige har dermed en subkulturell kapital og er ”kult”. Det kan på sin side forklare hvorfor musikkartister tar i bruk religiøse elementer fra okkulturen både i deres musikk og musikalske uttrykk. Mens dette på den ene siden kan uttrykke et genuint engasjement, kan det på den andre siden være et spill for å tilegne seg subkulturell kapital for å markedsføre produktet i subkulturen. Publikums forhold til det mørke i populærkulturen kan også betegnes som genuint eller lekent. Artistenes og publikums genuine engasjement kan vise seg ved bruk av musikk som instrument til å utføre riter og iverksette magiske prosesser hos lytteren. I denne forstand er musikk og det religiøse rituelle aspektet overlappende fenomener.

Okkulturen som tankegods til både populærkultur og religiøse fenomener sørger for at det religiøse uttrykket blir inspirert av populærkultur, samtidig som at noen former for populærkultur får et religiøst preg. Mens noen populærkulturelle artefakter bare får et overfladisk religiøst preg, er det religiøse aspektet synligere i andre tilfeller. Det kan for eksempel dannes religioner som er basert på populærkulturelle bidrag, eller at disse bidrag får et entydig religiøst preg. Sakralisering av populærmusikk er et eksempel på det sist nevnte. Musikk kan (a) skape interesse for religiøse anliggende, (b) få et særegent religiøst preg eller (c) bidra til å danne offisielle og uoffisielle religiøse fellesskap. Dette kapitlets fokus har vært satanisme og metal-subkulturen. I dette henseende viser jeg at det er tette relasjoner mellom musikk og satanisme. Dette fremkommer både i artistens image og gjennom bruken av musikk som et instrument til religiøse formål.

I tillegg til det nære samspillet mellom det religiøse uttrykket og musikk, er det også et nært samspill mellom det religiøse uttrykket og musikk-subkulturer. Metal-subkulturen kan konstruere eller bidra med forestillinger som konstituerer individets identitetsdannelse. Her må det igjen trekkes frem at dette er avhengig av individets grad og typen av engasjement i subkulturen, men at musikken, artistene og subkulturen danner viktige pilarer i identitetsdannelsen er det ingen tvil om.

Musikkens verden kan bare være en side av livet og det kan være andre kilder som utgjør viktigere inspirasjonskilder for individet enn musikkens verden. Når dette er sagt, er populærkulturens- og multimedias betydning større for den yngre generasjonen enn den eldre generasjonen. Musikk og populærkultur utgjør et begrenset forum for religiøse forestillinger; med dette mener jeg at mens populærkultur kan danne en inngangsport til okkulturen og mørke religiøse forestillinger slik LaVey vitnet til, vil individer som ønsker et større engasjement i det religiøse aspektet av okkulturen søke seg til fellesskap som fordyper seg i slike forestillinger. Thee Temple ov Psychick Youth og Thee Family ov Psychick Individuals er eksempler på dette.

I neste kapittel argumenterer jeg for at internett utgjør et populært og viktig forum for den formen av religiøsitet som jeg har redegjort for i de to foregående kapitlene, nemlig en form for religiøsitet som inspireres av okkulturen og baserer seg på løst engasjement, manglende struktur og diffuse formål slik en tilhørerkult kjennetegnes.

6. Internett og religion

I dette kapitlet tar jeg utgangspunktet i begrepene internettreligion og religion på internett og viser hva slags former for religion man har i kyberrommet. Videre diskuterer jeg samspillet mellom nyreligiøsitet og kyberrommet. Jeg viser hvilke fordeler nyreligiøse fenomener har i online-verden fremfor offline-verden, og hvilke utfordringer internett pålegger religiøse fenomener.

Jeg snevrer også diskusjonen inn på sataniske fenomener i kyberrommet. Jeg viser også hvordan to prinsipper som er relaterte til internettbruk, tilgjengelighet og synlighet, spiller sammen med konstruksjonen og utviklingen av satanisme. Jeg identifiserer også to typer sataniske fellesskap i kyberrommet basert på ønsket om integrering i den fysiske verden.

Videre gjør jeg rede for karakteristikken til online fellesskap. Hypotesen min her er at hvis vi kan identifisere hvilke karakteristikk online fellesskap har og hvilke fordeler de kan tilby sine medlemmer, kan vi også anta hva kybersøkere som ikke er medlemmer av et online fellesskap negerer i deres søk.

Jeg avslutter dette kapitlet med å diskutere unge kybersøkere i Sverige basert på Mia Lövheim (2007). Jeg har redegjort for internett og dets kommunikasjonsmuligheter som minsker begrensingene i tid og rom, og dermed tilegnelsen av en global holdning. Når det er sagt, vil det gi et feil inntrykk om det globale aspektet overpresiseres på bekostning av det lokale. Jeg har argumentert for dette punktet i kapittel 3.2. Den svenske konteksten hvor Temple of The Black Light har sine røtter, og hvor kulten publiserte sitt første og viktigste verk på svensk, belyser den sosiale situasjonen, og behovene og karakteristikken til kybersøkere som gjorde etableringen og utviklingen av Temple of The Black Light mulig.

6.1 internett og religion

I likhet med i den virkelige verden, er religion et av de mest populære temaene i den virtuelle verden. Religion som fenomen på internett spenner over et stort spekter av religiøse fenomener; fra hjemmesider som tilhører etablerte kirker, synagoger, moskeer og templer til forsknings institusjoner. Og fra religiøse riter utført på chatrom til kommersielle bedrifter. Informasjonen som sirkulerer på nettet er uten overordnet tilsyn og kvaliteten av informasjonen er dermed av varierende grad.

Forskere innenfor feltet internett og religion skiller mellom to fenomener; religion på internett (*religion online*) og internett religion (*online religion*). Religion på internett betegner bruk av internett som en kilde for informasjon og tjenester som knyttes til religioner, religiøse grupperinger og religiøse tradisjoner som er etablert offline. Hjemmesiden til Den forente metodist kirken (www.umc.org) eller Ahmadi muslimenes hjemmeside (www.ahmadiyya.org) er eksempler på religion på internett (Cowan og Hadden, 2004, s. 120).

Internett-religion på den andre siden skaper et virtuelt rom der brukerne kan ta del i ritene, meditasjonene, tilbedelsene og andre aktiviteter som er knyttet til det respektive religiøse fenomenet. Hinduene kan for eksempel tilbe gudinnen Durga (*Durga puja*) på <http://www.spiritualpuja.com/durgapuja.htm>²⁵. På denne hjemmesiden kan internett-brukeren tenne røykelse, gi blomster og gi almisser til gudinnen Durga. Innenfor den katolske kirken er det en lignende variant der man kan gi online sakrament. Mens noen katolikker godkjenner validiteten av sakramentet, er det andre som mener at online sakrament ikke kan regnes som ekte et sakrament (Cowan og Hadden, 2004, s. 121).

Det virtuelle rommet kan være et mer egnet miljø enn offline-verdenen for religiøse grupper som søker en eller flere av tre karakteristikk, ifølge Cowan og Hadden (2004); religiøs innovasjon, mer kontroll over ens eget religiøse liv og muligheten til å fortsette utviklingen av den respektive religiøse tradisjonen. Mens det er urealistisk å hevde at internett-religiøsitet vil erstatte de fysiske messene til de etablerte kirkene, gir det virtuelle rommet brede muligheter for nyreligiøse tradisjoner som har flytende liturgi, dogmer og tradisjon (Cowan og Hadden, 2004, s. 121).

Cowan og Hadden (2004) analyserer forskningen som er gjort om Heaven's Gate masseselv mordet og viser at internett er verken effektiv eller egnet til å rekruttere søkere til nyreligiøsitet. Spørsmålet blir da hvorfor nyreligiøse fenomener bruker internett til å proklamere seg selv? Som et svar på dette oppgir Cowan og Hadden tre faktorer: lav kostnad, fleksibilitet og lav risiko. For det første er hjemmesider med moderat teknologi og design relativt billige å laste opp og operere. Mange internettleverandører tilbyr gratis plass på deres servere til å laste opp hjemmesider så lenge hjemmesiden ikke overskrider en bestemt

---

²⁵ Artikkelen "Virtually religious: new religion movements and the world wide web" som denne redegjørelsen er basert på nevner hjemmesiden www.pujaroom.com. Denne siden finnes ikke per dags dato, noe som gjenspeiler igjen flyktigheten og det raske skiftet i internett religioner. Artikkelen er fra 2004. Jeg har erstattet www.pujaroom.com med <http://www.spiritualpuja.com/durgapuja.htm> som oppfyller den samme funksjonen for denne redegjørelsen.

størrelse. Reklamer og pop-up vinduene utgjør kostnadene som hjemmesidens eier ville ellers betalt. I tilfeller der det ikke er noen økonomisk gevinst ved å ha en hjemmeside, må siden finansieres av eieren. Disse kostnadene er i alle tilfeller mindre enn det leie av et fysisk lokale ville være. For det andre er religiøse innovasjoner som baserer seg hovedsakelig på kyberrommet fleksible og tillater endringer hele tiden. Det tar bare noen få minutter å endre eller legge til ny informasjon på hjemmesiden. Ingen papirutgaver må trykkes på nytt igjen og det er ikke noe sektersk hierarki som må godkjenne endringene. I dette tilfelle byr internett på mer fleksibilitet enn det som noen sinne kan oppnås i offline-verden. Dette er særlig anvendelig for synkretiske religiøse fenomener. Og til slutt, den flyktige naturen til fenomenene på internett danner en lavrisiko-plattform for religiøse innovasjoner. Hvis de religiøse innovatørene ønsker å avslutte deres religiøse fenomen online, kan de i all enkelhet legge ned hjemmesiden og dermed deres offisielle eierskap av fenomenet. Cowan og Hadden legger til at kun minimale spor vil ligge igjen i kyberrommet.

Jeg vil argumentere for at selv om de offisielle eierne av hjemmesiden fjerner siden, vil informasjon og tekster som hjemmesiden distribuerte ta sitt eget løp på kyberrommet. Et søk på google etter "the temple of the black light" eller "misanthropic luciferian order" vil vise flere treff som ikke hører TOTBLs offisielle hjemmeside. Bøkene som TOTBL selger for en viss sum blir også ulovlig distribuert som PDF-filer. Chattrom som tilhører den mørke grenen av okkultisme vil mest sannsynlig ikke glemme et religiøst fenomen så fort den offisielle hjemmesiden er lagt ned. Tatt i betraktning den synkretiske naturen til nyreligiøse fenomener og at en stor del av den nyreligiøse innovasjonen i kyberrommet er et resultat av å kopiere andres tekster, er det også trygt å anta at deler av en viss religiøs innovasjon vil sirkulere på nettet lenge etter den offisielle hjemmesiden er lagt ned (Cowan og Hadden, 2004, s. 126-129).

Internett er imidlertid problematisk i to anliggende for enhver organisasjon som vil opprettholde tilsyn og sentralisert kontroll over sine religiøse doktriner, initieringsriter og praksiser. For det første, er det veldig begrenset hva som kan gjøres for å hindre spredning videre og/eller endringen av den religiøse læren, gitt kyberrommets fleksibilitet og de mulighetene internett gir for å reprodusere, laste opp, endre og slette materialet. Og for det andre vil kvaliteten av læren minkes dersom læren kopieres og distribueres av andre aktører. Informasjon som kopieres fra en hjemmeside, modifiseres og distribueres vil miste sine

opprinnelige karakteristikk og ta en ny form som ikke nødvendigvis samsvarer med den opprinnelige intensjonen bak den. (Cowan og Hadden, 2004, s. 133-134).

Internett har ikke i seg selv skapt mangfoldet av religiøse uttrykk i den senmoderne tiden. Internett har kun fungert som et verktøy som gjør dette mangfoldet synligere og mer tilgjengelig enn tidligere. Informasjonens frie flyt skaper nye muligheter, men gjør det også vanskeligere å kontrollere informasjonsflyten og å etablere et konsensus (Lövheim, 2007, s. 55).

Mia Lövheim (2007) skriver at kyberreligion har blitt et symbol på den religiøse forandringen som internett forventes å føre med seg. Karakteristikk av kyberreligiøsitet finnes i flere former for religion i Sverige, men det kommer tydeligst til uttrykk blant nypaganistiske bevegelser. Lövheim forklarer videre at dette er tilfellet siden nypaganisme preges av lav organisering og mangler formell autoritet. Nypaganere har stor interesse for kunnskap om teknologi og forsøker å skape alternativer til de dominerende religiøse tradisjonene. Lövheims eksempel, nypaganistene, har også tydelige fellesstrekk med satanister som preges av anti-establishment holdning, individualisme og fragmentering som et religiøst fenomen. Men selv i disse gruppene er internetts rolle i å skape interesse for religion eller bidrag til fremkomsten av nye bevegelser ikke er like stort som de tidligere entusiastene spådde. Amerikanske studier viser at de som bruker internett til religiøse eller åndelige formål er mennesker som allerede er medlemmer av religiøse organisasjoner offline. Internett blir brukt i disse tilfellene til å utforske den tradisjonen som brukerne allerede tilhører. Internett blir da et tillegg heller et substitutt for religion, og et verktøy til å skape identitet og fellesskap når fellesskapet offline ikke tjener dets formål. Mye av den religiøse aktiviteten på nettet kan kategoriseres som *religion online*. Det er med andre ord former for religion som presenterer sine hensikter og tilbud på nettet men beholder de tradisjonelle strukturene og uttrykksmåten som organisasjonen har offline (Lövheim, 2007, s. 107)

Lövheim (2007) peker på Douglas Cowans bruk av begrepene "open source" og "closed source" fra internett-verdenen til å redegjøre for en inndeling av religiøse tradisjoner. *Open source programming* er en betegnelse for programvarer som kan lastes opp og brukes av alle. De grunnleggende byggsteinene er åpne for å diskuteres, forbedres og modifiseres av brukerne. *Open source* er dermed en fri tilgang til programvarer og en måte å skape programmer der brukerne heller enn en utvalgt elite sørger for å lage programmet. Om vi skulle følge denne analogien vil religiøse tradisjoner som ligger nærmere *open source*

prinsippet oppmuntre i høyere grad nyskapning og fleksibilitet i lære og praksis, og går ut fra individenes behov, ideer og diskusjoner heller enn å basere seg på den religiøse eliten.

På den andre siden søker tradisjoner som ligger nærmere *closed source* prinsippet å forbeholde endringer i teologi og praksis til en utvalgt elite av religiøse lærde. I praksis finnes det ingen religioner eller religiøse bevegelser som kan beskrives utelukkende ut fra den ene eller den andre kategorien. Poenget med en slik inndeling er å vise hvordan en utvalgt religiøs gruppe håndterer de nye forutsetningene som kommer som følge av internetts rolle i det religiøse kartet. Momenter som er av betydning i dette tilfellet er gruppas syn på autoriteter, former for kontroll og formidling av informasjon i gruppa, og også gruppas posisjon i forhold til det øvrige samfunnet (Lövheim, 2007, s. 61-64).

6.2 Autoritet og autentisitet i internett

Den moderne heksetroen, wicca, er et eksempel på en tradisjon som ligger nærmere *open source* prinsippet. I nypaganistisk tradisjon som wicca er en del av, finnes det som regel ingen anerkjent autoritet som har mandat til å tolke tradisjonen og tekster. Individet står fritt til å velge og lage sin egen sannhet. Satanisme ligger enda nærmere *open source* prinsippet enn nypaganisme gitt satanismes store fokus på individualitet. Men til og med i slike tradisjoner gir internett nye muligheter og utfordrer statusen til autoritet og sannhet. Douglas Cowan skriver i boka *Cyberhenge: Modern Pagans on the Internet* (2005) om individer som gir seg selv eller får autoritetsstatus kun gjennom å etablere seg på nettet. Han betegner dette fenomenet som øyeblikkelige eksperter, *instant experts*. Dette kommer som følge av de mulighetene som internett gir religiøse bevegelser som søker fornyelse. Både i nypaganisme og satanisme spiller mediene hovedrollen som formidlerne av- og kilden for informasjon.

Utenfor internetts domene kan individet organisere seg i ordner og grupper, men det er en prosess som er mer krevende. De fleste ordenene krever en viss grad av kunnskap om deres retninger av medlemmene, og dermed en type kunnskap som er innordnet autoriteten deres, i tillegg til engasjement og initiering. De fleste ordenene krever også at medlemmene skal være over 18 år. Disse kravene kan søkeren overgå dersom han eller hun bruker de digitale mediene (diskusjonsforum, hjemmesider, chattingskanaler o.l.) og komponerer sitt eget sett av religiøse forestillinger. Ved bruk av de digitale mediene kan man erklære seg selv som en autoritet, eller øyeblikkelig autoritet som Douglas Cowan kaller det (Lövheim, 2007, s. 68-74).

Det er imidlertid en forskjell mellom å opptre som en autoritet og å bli anerkjent som en autoritet. I tillegg til at fenomenet *øyeblikkelige eksperter* utfordrer tradisjonelle og andre etablerte autoriteter, setter de spørsmålet om autentisitet på dagsagendaen. Det finnes flere eksempler der øyeblikkelige eksperter på internett kopierer, limer og distribuerer tekster som om det var deres egne. Det er også tilfelle at en del av de mangfoldige religiøse uttrykk på nettet blir gjentatt og dermed forsterker visse mønster og temaer uten at det klargjøres hvem ideene tilhører og tjener. Nye religiøse tradisjoner som ikke har en forankring i samfunnet på lik linje med etablerte tradisjoner blir enda mer preget av diskursen som mediene konstruerer rundt dem (Lövheim, 2007, s. 68-74).

6.3 Satanisme og internett

Siden midten av nittitallet har det vært en eksplosjon i antall hjemmesider som omhandler satanisme. De fleste av disse hjemmesidene representerer populære forestillinger om satanisme og vil falle under kategorien reaksjonær satanisme. Til tross for dette, er det flere tradisjonelle og nye sataniske bevegelser som prøver å etablere seg i den digitale verden. De forskjellige hjemmesidene legger til rette for en viss koherens mellom hverandre ved å linke til andre sider med hyperlinker og bannere. Ved første blick kan dette gi inntrykk av at sataniske bevegelser har fått en ny arena der informasjon kan utveksles og saker kan debatteres, men en nærmere undersøkelse viser at de internettbaserte kommunikasjonskanalene er ikke nødvendigvis representert av organisasjoner i den ”virkelige” verden. Filosofien til de etablerte organisasjonene har blitt utfordret av alternativer som produseres og distribueres på nettet. Parallelt med denne utviklingen, og kanskje på grunn av den, ble uenighetene mellom de sataniske organisasjonene og de uorganiserte grupperingene tydeligere (Petersen, 2001, s. 593).

Jesper Aagaard Petersen i artikkelen *Binary Satanism* (2001) gjennomførte søk på ordene *satan*, *satanic* og *satanism* på tre forskjellige søkemotorer. Jeg gjennomførte de samme søkene både for å vise endringene som skjedde i de siste ti årene og for å være à jour med resultatene. Petersens resultater fra søkemotorene er som følger; altavista viste over 107 millioner treff til ordet *satan*, hvorav 217 420 av dem var på engelsk. Ordet *satanism* hadde 53 048 treff og 23 714 av dem var på engelsk. *Satanic* hadde 144 237 treff, hvorav 78 070 treff var på engelsk. Google viste 235 000 treff på engelsk når Petersen søkte på *satan*, 47 600 sider på engelsk om *satanism* og til slutt 145 000 sider på engelsk om *satanic*. Mine søkerresultater fra 2011 tar kun i betraktning engelsk språklige sider for enkelhetsskyld og

viser det følgende: altavista viser 18 700 000 sider om ordet *satan*, 1 060 000 om *satanism* og 6 200 000 om *satanic*. Google viser 56 100 00 sider om *satan*, 902 000 sider om *satanism* og 3 670 000 sider om *satanic*. Petersens søk på "Society-religion and spirituality-religious communities" på yahoo²⁶ viste 138 sider om *satan*, 41 om *satanism* og 40 om *satanic*. Alle var engelsk språklige. Resultatene fra 2011, drøye 10 år etter Petersens søk, viser en drastisk økning i antall sider som tilknyttet satanisme. Mens søkene på google og altavista viser alle sidene som inneholder nøkkelordene, til og med sider som ikke har den minste tilknytning til *satanism*, viser søket på yahoo sider som handler eksplisitt om søkeordene. Poenget som Petersen illustrerer er at satanisme har en stor plass i den populære kulturen i den vestlige verden til tross for at den blir oversett som et offline fenomen. Å gå gjennom alle søkeresultatene er praktisk sett en umulig oppgave. Internettbrukerne vil sannsynligvis velge de mer kjente sidene som www.churchofsatan.com (The Church of Satan), www.xeper.org (Temple of Set), www.geocities.com/satanicreds (Satanic Reds) og www.the600club.com (online fellesskap) samt Usenet²⁷ adresser som alt.satan og alt.satanism. På disse sidene finnes det alt fra sataniske nettverk, fakta om organisasjonene, artikler og linker til online bokhandler. De fleste av de etablerte sataniske organisasjonene har internettforum og chatsider som i tillegg til å polemisere mot andre sataniske filosofier, viser store uenigheter innad i organisasjonene. De ovennevnte hjemmesidene representerer det vide spekteret som de sataniske grenene strekker seg over. Om internettbrukeren har interesse for rasjonalistisk-, teistisk- og okkult- eller synkretistisk satanisme, så vil en av de tre ovennevnte organisasjonene (i respektiv rekkefølge: Church of Satan, Temple of Set og Satanic Reds) dekke ens interesser (Petersen, 2001, s. 594-595).

Internett danner en kanal for å søke og utveksle ideer og informasjon. Mye av informasjonen som flyter på nettet kan spoles tilbake til sentrale produsenter og distributører som danner sirkulasjon av informasjon på nettet. Informasjonen blir produsert av nettbrukerne, som bruker hjemmesider som middel for distribusjon. Flere individuelle eller en enkel aktør med nok ressurser kan skape en mektig diskurs over nettet ved å produsere og distribuere informasjon. Samtidig vil den diskursen bli utsatt for kritikk fra motstridende diskurser (Petersen, 2001, s. 595-596).

---

²⁶ Denne funksjonen på yahoo.com er ikke tilgjengelig lenger per dags dato.

²⁷ Usenet er et globalt, desentralisert diskusjonsnettverk der brukere kan lese eller publisere meldinger til en eller flere diskusjonsgrupper. (Tatt fra no.wikipedia.org den 14.07.11).

Generelt er satanisme en desentralisert bevegelse, dårlig organisert og med noen få aktive medlemmer. Det er dermed ikke lett å snakke om en enkelt diskurs i satanismen. Jesper Aagaard Petersen har valgt to diskurser i artikkelen "Binary Satanism" som han bygger analysen sin på; den reaksjonære satanismen og den religiøse og filosofiske satanismen. Petersen bruker begrepet "diskursive grupper" for å understreke at disse grupperingene ikke nødvendigvis anser seg selv som en enhet offline. Inndelingen er basert på argumentasjonsmetoden som forskjellige stemmer innen satanismen konsekvent bruker.

De som kategoriseres som reaksjonære satanister er søkere uten en klar filosofisk posisjon, men som kjennetegnes av en anti-kristen holdning og kvasi-okkulte kommentarer i internett- og chatforum. Selv om denne gruppa ikke deltar aktivt i den diskursive striden med andre sataniske diskursive grupper, utgjør de en stor del av den sataniske diskursen i sin helhet. De diskursive gruppene negerer hverandres argumenter ved å nekte motparten retten til å uttale seg og kategoriserer dem som *for* kristne, *for* intellektuelle, *for* overfladiske eller *for* engasjerte. Generelt verdsetter de diskursive gruppene deres egne posisjoner over konsensusen og fremhever seg selv ved å ekskludere synet til de andre. I tillegg til den eksterne stridigheten, er det også en intern kamp innad de diskursive grupperingene. Å gi andre aktører en mindreverdig merkelapp forsterker ens posisjon på bekostning av de andre (Petersen, 2001, s. 597-598).

Bruk av internett som medium for kommunikasjon tydeliggjør to elementer; tilgjengelighet og synlighet. Om vi tar i betraktning antall hjemmesider og nettverket som de bygger seg i mellom, ved bruk av bannere og hyperlinker, blir det klart at internett øker drastisk både tilgjengelighet og synlighet. Men på den andre siden vil den økte synligheten av visse hjemmesider være en restriksjon for den ferske internettbrukeren i forhold til tilgjengeligheten av andre sider (Petersen, 2001, s. 598).

Det første aspektet som jeg tar i betraktning, tilgjengelighet, gjør det enkelt å få tak i skriftelige kilder, bilder og kontaktinformasjon. Bøker som er lite tilgjengelige eller ute av trykk kan enkelt distribueres som elektroniske utgaver. Sjeldne manuskripter, artikler, databaser og linker til forskjellige materialer har blitt tilgjengelig for alle med internetttilkobling, og det vil kun ta noen få øyeblikk å få tilgang til det man er ute etter. Den desentraliserte makten som den strukturelle utformingen av internett fører til og de uendelige mulighetene som den digitale verden gir den enkle aktøren passer utmerket godt for en religion som bygger på individualitet. En undersøkelse som James Lewis gjennomførte, og

som Petersen presenterer i artikkelen sin, viser at mer enn halvparten av satanistene ikke treffer hverandre ansikt til ansikt. 58 prosent av satanister generelt kommuniserer med hverandre daglig via e-post eller chatrom, og 31 prosent kommuniserer ved bruk av de samme midlene regelmessig. Lewis karakteriserer religiøsiteten til disse satanistene som moden og trofast, i motsetning til tenåringssatanismen som begynner og slutter i ungdomstiden. I tillegg til kommunikasjon mellom enkle aktører, gir FAQ fanene²⁸, chatrom og e-post adresser som er listet under kontaktinformasjon til hjemmesider en bred mulighet til kommunikasjon og dialog både mellom de som tilhører en bevegelse og utenforstående. Anonymiteten som kommunikasjonen over nett gir kan bidra positivt til dialog ved å fjerne hemninger som ellers kunne oppstått ved kommunikasjon ansikt til ansikt. Sett fra en annen vinkel kan anonymitet også ha negative effekter på dialog. Gitt at internettbrukerne kan ha anonyme profiler, vil de ikke være i en posisjon der de *må* stå for sine personlige ytringer. Argumentene kan være usaklige og være fokusert på å frata andre retten til å uttrykke seg. Diskursen til den reaksjonære satanismen er et godt eksempel på dette (Petersen, 2001, s. 598-599).

På slutten av 60-tallet etablerte LaVey den sataniske kirken, skrev Den sataniske bibelen og laget den egoistiskhumaniske ideologien som den laVeyanske læren sentrerer seg rundt. Etableringen av klare doktriner gjorde satanismen både synlig og tilgjengelig for alle. Den sataniske panikken på 70-, 80- og tidlig 90-tallet samt skrekkfilmene og musikkscenen, heavy metal, har gitt den moderne satanismen sitt image som anti-kristen, okkult og som et seriøst religiøst alternativ til de etablerte religionene. Mens satanismen i de foregående periodene var populære bøker, som Den sataniske bibelen, som var det medium som synliggjorde satanismen, har internett tatt over den rollen i de siste årene. Dermed har tilgjengelighet og synlighet, aspektene som er integrert i strukturen til internett, bidratt til å formidle satanismens budskap til en større andel av folket og vise mangfoldet i bevegelsen. På den andre siden truer internett å bryte ned den hierarkiske oppbygningen i satanismens evolusjon ved å likestille alle bidrag til satanismen (Petersen, 2001, s. 599). Kilder som bøker, videoer og artikler setter ikke nødvendigvis rammene for hva satanismen *er*, de er kun et grunnlag for hva satanismen *kan være*. Den digitale verden gir muligheten til å kombinere og transformere ideer og dermed konstruere ens egen variant av satanisme og forme den slik at den passer de personlige ønskene til hver enkelt. Dette vil på en og samme tid skape en følelse av allvitenskap overfor tidligere diskurser og samt en følelse av deltakelse i disse diskursene (Petersen, 2001, s. 600).

---

²⁸ Korte spørsmål og svar faner som de aller fleste hjemmesidene har.

Økningen av antall retninger som betegner seg selv som sataniske er et bekymringsmoment for de etablerte bevegelsene. De fleste bevegelsene bruker en kombinasjon av sunn fornuft og subtile trusler til å utøve kontroll over informasjonen som flyter på nettet om hva satanisme er og aktiviteten til deres potensielle og organiserte medlemmer. *Satanic Brunco Sheet* til Church of Satan, for eksempel, lister ti punkt som advarer mot grupper og individer som gir seg ut for å være satanister. Påstander om direkte kommunikasjon med Satan, ofringer, seksuelle orgier, bruk av narkotiske stoffer og en feministisk gren av Wicca som nedverdiger menn anses å avvike fra de sataniske idealene. *Satanic Brunco Sheet* ligger i CoS hjemmeside, men har blitt skrevet før internett kom til å spille en rolle for bevegelsen, men er i enda større grad relevant nå enn det var før. Hensikten med dette dokumentet er å bruke kirkens autoritet til å filtrere ut informasjon og bevegelser som avviker fra kirkens syn. Det er ikke kun det sataniske budskapet som *Brunco Sheet* beskytter, men også CoS som en organisasjon. Advarsler om hva som betegnes som usatanisk har som formål å begrense den usensurerte tilgangen til informasjon som tilgjengelighets-aspektet byr på (Petersen, 2001, s. 600-601).

Petersen skriver videre om den danske Prometheus Grotten, som tilhørte CoS, en artikkel som ble skrevet på bakgrunn av det økende antallet selverklærte sataniske bevegelser som promoterer seg selv på nettet. Kritikken er rettet mot hjemmesider som gir inntrykk av å være verdensomspennende og ha flere tusen medlemmer, men som i virkeligheten er komponert kun av hjemmesidens eier og noen av sine bekjente. Hjemmesider, mener artikkelens forfatter, bør kun være en liten del av organisasjonens virksomhet heller enn et hovedanliggende som hele organisasjonens aktivitet sentrer seg rundt. Skillet mellom online og offline gjøres eksplisitt. Den ”virkelige” verden blir ansett for å være arenaen for de egentlige og modne satanistene mens online verden blir sett på som hovedarenaen for de virtuelle organisasjonene (Petersen, 2001, s. 601-602).

Motsetningen mellom ønsket om å bevare individualitet og opprette fellesskap blir tydelig i et eksempel som Petersen gir om konflikten mellom Satanic Forum og Satanic Network. Begge organisasjonene er baserte i Danmark. Satanic Network promoterer et løst nettverk av satanister og bygger på et åpent internettforum og et online bibliotek. Satanic Network presenterer tekster fra forskjellige sataniske bevegelser uten sensur. Alle sataniske bevegelser og selverklærte satanister får plass i Satanic Network. Satanic Forum på den andre siden tilhører Prometheus Grotten, og dermed CoS, og sikter til å forandre forståelsen av

satanismen i den populære kulturen. Satanic Forum er aktivt både online, og offline i skoler og i mediene. Forumet følger generelle regler som medlemmene må innordne seg i. Forumet fastslår for eksempel at landets lovverk skal følges, barnemishandling og nazismen anses som avvik fra den sataniske ideologien. Satanic Forum er et areligiøst og antimagisk forum, som tar sterk avstand fra en verdenssyn som følger venstehåndens vei til fordel for et vitenskapsbasert verdenssyn. Det utøves dermed en viss sensur over medlemmenes atferd og ytringer på forumet. Konfliktene mellom disse to organisasjonene kommer fra Satanic Forums ønske om å sortere ut det som de mener ikke bør presenteres for offentligheten som satanisme. Det dannes dermed et hierarki som ekskluderer marginale bevegelser. Satanic Network på den andre siden fremhever prinsippet om individualisme overfor ønske om å etablere en strukturert ramme for hva som anses som satanisk. Mens Satanic Network bidrar å synliggjøre mangfoldet i satanisme, til og med retninger som ville vært for radikale for den danske hovedstrømmen, sikter Satanic Forum til å velge satanisk filosofi som kan integreres i det danske samfunnet (Petersen, 2001, s. 602-605).

Eksempelene overfor viser desentraliseringen av makten i den sataniske diskursen offline og i desto større grad online. Alternative sataniske filosofier som produseres og distribueres online møter sterk motstand fra tradisjonelle og nye bevegelser som er forankret i den virkelige verden. Det meget sterke fokuset på individualisme og anonymiteten som internett byr på bidrar til å produsere mangfoldige bevegelser, uansett om de har nevneverdig oppslutning offline eller ikke. Mens online baserte aktiviteter og bevegelser kan appellere til satanister som foretrekker anonymitet, søker andre å tilhøre et fellesskap i den virkelige verden. De sistnevnte ser etter å integrere det religiøse livet med den sosiale sfæren (Petersen, 2001, s. 605).

Internett forsterker konsensus og konflikt, og individualitet og fellesskap i den sataniske diskursen. Satanismens evolusjon som en religiøs bevegelse og internetts struktur (eller mangel på struktur) er bundet sammen. De positive sidene som den digitale verden byr på som synlighet, tilgjengelig og interaksjon har bivirkninger som relativisme, isolasjon og konflikt. På andre siden er disse bivirkningene iboende verdier i den typen individualisme som den moderne satanismen står for (Petersen, 2001, s. 606).

6.4 Religiøse fellesskap online

Heidi Campbell (2005) skrev seg på tre mailing-lister som tilhører kristne online fellesskap og forsket på karakteristikkenes deres. Selv om Campbells forskning er basert på en religiøs tradisjon med en institusjonell forankring i det kulturelle landskapet, kaster det lys over online fellesskap som et overordnet fenomen. Campbells to viktigste funn var at a) online kristne fellesskap erstatter ikke individets engasjement i de lokale menighetene, men blir heller brukt som et supplement. b) Det var ikke informasjonsutveksling som sto i fokuset for disse fellesskap, men heller personlige og sosiale relasjoner. Campbell skriver at online fellesskap blir til et sted der medlemmene finner aksept, bekreftelse og etablerer vennskap. Brukerne som mente at religiøse fellesskap online erstatter institusjoner offline oppga tre grunner for dette: at de ikke finner kirker som aksepterer deres religiøse forestillinger, at de ikke finner kirker som tilbyr den forkynnelsen og interaksjonen som de ønsker og at de ikke kan overkomme tidligere dårlige opplevelser med kirken (Campbell, 2005, s. 173-179).

Hvis medlemmene i et online fellesskap ønsker å øke intimitetsgrensen mellom hverandre, vil de søke å integrere deres online og offline liv. Fysiske møter arrangeres og sosiale nettverk online blir sosiale nettverk offline, samtidig som det sosiale nettverket offline kan integreres i det fellesskapet online. Selv om fellesskap online blir regnet som mindre betydningsfullt sammenlignet med offline fellesskap på grunn av det manglende fysiske aspektet, blir online fellesskap brukt som et grunnlag for å kritisere offline fellesskap. I de tilfellene hvor fellesskap online og offline tar utgangspunkt i den samme teologiske tradisjonen, blir fellesskapet online en digital manifestasjon av fellesskapet offline (Campbell, 2005, s. 174-178).

Et online fellesskap transenderer geografiske hindringer og fremmer en global holdning som transenderer fysiske grenser og samfunnsklasser. Campbell oppgir seks grunner som taler til fordel for religiøse fellesskap online. Brukere av religiøse fellesskap online legger vekt på de medmenneskelige relasjonene de etablerer seg i mellom. Omsorg og sympati for andre medlemmer i fellesskapet utgjør den andre grunnen til hvorfor online fellesskap er populære. Å føle seg verdsatt og få erkjennelse av de andre i fellesskapet er viktig for medlemmene av online fellesskap. Gitt at kommunikasjonen skjer online, åpner det opp for kommunikasjonsmuligheter som ikke er begrenset av ens fysiske tilstedeværelse. Man kan sende og motta e-poster når som helst på døgnet. For mange medlemmer var kommunikasjon som foregikk online dypere og mer betydningsfull enn småpraten som de ellers opplevde i

fysiske kirker. Den siste karakteristikken av online fellesskap er at de er samlepunkt for individer med de samme religiøse forestillingene. Selv om disse kjennetegnene er preget av at de fellesskapene som Campbell forsket på er kristne, og dermed har omsorg og aksept som viktige momenter, viser det likevel at den sosiale dynamikken i et online fellesskap er en viktig brikke uansett hvilke trosforestillinger medlemmene har. Så lenge sendere og mottakere av informasjon er mennesker, vil tillit/mistillit, aksept/fornektelse og behov/tilbud være relevante momenter. Campbell viser til andre undersøkelser som er gjort der forskningsobjektet var online fellesskap for idrettsutøvere. Undersøkelsen viser at *hvis* en følelse av fellesskap oppstår i online grupper, markeres dette samtidig med visse sosiale fenomener. De kan være erkjennelse av de andre medlemmene, at det oppstår en felles identitet og det kan være personlig og intim online kommunikasjon som kan føre til offline kommunikasjon (Campbell, 2005, s. 181-188).

Tilbudene som fellesskapet byr på og dets formål kan tiltrekke seg medlemmer. Men når medlemmene blir engasjert i fellesskapet, er det den sosiale interaksjonen som forsterker deres deltakelse. Blomstring av religiøse fellesskap online gjenspeiler endringer i det religiøse kartet. Bruk av internett for åndelige og sosiale formål representerer endringen mot et løst og dynamisk forhold til religiøsitet som preges av individets sentrale plass til å bestemme innholdet og formen. De sosiale relasjonene blir sett på som løse og avhengige av individets behov. Geografiske begrensinger mister sin betydning. Online fellesskap skaper en ny dimensjon for sosialkommunikasjon som er parallell med offline samfunnet, gitt at de fleste internettbrukere er aktive i det sosiale livet. Å søke fellesskap over nettet kan forstås som å forsøke å skape identitetsmarkører som forener individet med likesinnet, både i det endeløse nettet, og i samfunnet generelt der de sosiale båndene blir svekket i den senmoderne tiden. Campbell understreker kontrasten mellom online og offline fellesskap i det hun beskriver online fellesskap som et nettverk som baserer seg på fellesrelasjoner mellom brukerne, mens offline fellesskap karakteriseres som felleskommunikasjon som foregår i den samme fysiske sfæren. Om vi tar i betraktning egenskapene til de digitale fellesskapene, og særlig funksjonen deres som nettverk for å opprette sosiale relasjoner, blir vi nødt til å bruke en ny forståelse for hva et fellesskap innebærer (Campbell, 2005, s. 188-189).

Siden internett og religiøse fellesskap online hovedsakelig er orientert mot det relasjonelle, byr de på et alternativ til tradisjonelle religioner. Dette alternativet er formet av etterspørsel/tilbud-prinsippet. Den nye modellen tilpasser den nye generasjonen av internett

brukere som heller er mer orientert mot det relasjonelle enn det hierarkiske og der førstehåndsopplevelsen ligger sentralt. Internett blir til en ny arena der de unge brukerne kan eksperimentere med nye former for åndelighet i deres eget tempo og på deres egne premisser. Internett gjør det lettere å uttrykke ens religiøse opplevelser og samtidig blir disse uttrykkene mer individualistiske. Dette gjenspeiler igjen de samme endringene i det religiøse livet; terskelen for hvem som får lov til å delta i den religiøse diskursen senkes og samtidig svekkes de tradisjonelle sentraliserte autoritetene. De tilnærmet endeløse mulighetene som internett gir oppfordrer til personlig åndelig søken og gjør det lettere for folk å hente sine forestillinger fra forskjellige kilder. De fleste som beskriver seg selv som religiøse eller åndelige bruker nettet for personlige heller enn institusjonelle formål. Og det på sin side både bekrefter og bidrar til individualiseringen av det religiøse livet. Internettbrukere søker etter råmateriale fra flere kilder og skaper nye plattformer der de er selv autoriteten (Campbell, 2005, s. 191-193).

Undersøkelser viser at religion og søk etter religiøserfaring på nettet er i stadig fremgang. En av konsekvensene som dette har er å styrke de som tidligere kun var marginaliserte stemmer. Og gir samtidig muligheten for folk generelt å komme i kontakt med bevegelser som ligger på utsiden av hva hegemoniet i samfunnet aksepterer. Det som på den ene siden gjør at internett og online fellesskap fremmer både nettverk og individualisme gir brukerne muligheten til å ta del i flere sosiale miljøer og samtidig velge selv hvor mye de engasjerer seg i hvert miljø. På den andre siden begrenser det gruppenes innflytelse og kontroll over brukerne, og minsker brukernes investering i hver gruppe. Religions- og media forskeren Quentin Schultze, slik Campbell skriver, mener at slik informasjonsteknologien er konstruert, virker den til fordel for individualisme heller enn felles moralsk forståelse. Online-verden bidrar dermed til økt individualisering og frihet på bekostning av å etablere fellesskap (Campbell, 2005, s. 193-195).

6.5 Kommunikasjon på internett

En av internetts viktigste og enkleste funksjoner er å kunne stille spørsmål til en person i en posisjon som man ellers ikke våget å nærme seg utenfor nettet. Den særskilte naturen til religiøse nettverk som skapes over internett er preget av internetts kvaliteter som øker tilgjengelighet, interaktivitet og anonymitet. (Lövheim, 2007, s. 89-90) Kommunikasjon på internett skiller seg fra andre typer for kommunikasjon på de følgende punktene; a) kommunikasjon på internett øker tilgjengelighet og tilgang til informasjon. I tillegg til at geografiske grenser ikke har noen betydning i kyberrommet, forsvinner også

tidsbegrensingen. Man kan innhente informasjon når enn det måtte passe seg. b) I motsetning til radio, TV og aviser som begrenser muligheten for interaksjon, gir kommunikasjon via datamaskiner større muligheter til å ta del i informasjonsflyten. c) Internett er ikke lenger *et* medium, men heller en plattform for ulike typer av medier. Bøker, radio og TV-podcast, ip-telefoni, e-post og chattingskanaler er ulike former for digitale medier som blir gjort tilgjengelig på internett. d) Individene kan velge visse typer medier og visse mediekkanaler som de tar i bruk på grunn av de økte valgmulighetene som den digitale verden gir. På den andre siden minskes omfanget av den kollektive felleserfaringen i samfunnet som en konsekvens av den selektive bruken av de ulike mediene som et grunnlag for individets verdensforståelse. e) I tillegg til interaksjon med grupper gir internett også muligheten for privat kommunikasjon. (Lövheim, 2007, s. 36-38)

Kommunikasjon via e-post kjennetegnes som kort, regelmessig og direkte. Innadvendte brukere eller brukere med fysiske hemninger opplever en større frihet ved kommunikasjon via e-poster. Tidsrommet mellom hvert innlegg i kommunikasjonen gir muligheten til å reflektere over de andres og ens egne bidrag. Ulempene med e-poster på den andre siden blir tydelig i e-postenes mangel på visuelle og ikke-verbale elementer som på sin side kan gir muligheten til spamming²⁹, hets, bidrag og sammenstøt. Behovet for fysisk kommunikasjon i krisetider taler også til fordel for offline fellesskap. Nettbrukere forsøker å minske det upersonlige preget av internett kommunikasjon ved å bruke tegn som uttrykker følelser, kyberklemmer og å dele personlige informasjon i sine e-poster (Campbell, 2005, s. 174-178).

6.6 Kybersøkere i Sverige

Mia Lövheim (2007) har forsket på unge kybersøkere i Sverige innen den kristne tradisjonen, og nyere religiøse bevegelser. Et grunnleggende perspektiv i hennes forskning er at ungdommens søk etter religiøse alternativer på internett kan ikke forstås separat fra en større kontekst som tar i betraktning forandringer i verden. Lövheim skriver at i 1994 ble internett 'offisielt' en del av det svenske samfunnet markert av den daværende borgerlige regjeringen åpning av Rosenbads elektroniske postboks og statsministeren Carl Bildt som sendte sin historiske e-post til USA president Bill Clinton. I 1995 hadde en tredje del av den svenske befolkningen tilgang til datamaskiner og tre prosent av befolkningen hadde tilgang til internett. I 2005 økte antallet som hadde tilgang til datamaskiner til åtti prosent og tilsvarende antall hadde tilgang til internett. Fire av ti brukte gjennomsnittlige internett hver dag. Disse

---

²⁹ Masseutsendelse av likelydende meldinger

tallene er interessante fordi de viser den store veksten som den digitale verden har hatt på knappe ti år. I 1995 var det få som kunne surfe på nettet, kommunisere elektronisk, sirkulere og motta informasjon over nettet. I 2005 var disse aktivitetene blitt allmenne. Den økte internettbruken forårsaket også, i likhet med endringene i den fysiske verden, til å øke antallet kybersøkere (Lövheim, 2007, s. 14-17).

Når vi snakker om forandringer i verden ligger det i kjernen to grunnleggende sosiale og kulturelle forandringer som former de unges liv: en økt globalisering og en radikalisert kulturell modernisering som i blant kalles postmodernitet. Disse endringene ble ikke skapt av den nye teknologiske tidsalderen, men de samspiller med den og med endringen av hvordan vi forstår og uttrykker hva religion er. Når mangfoldet av kulturelle uttrykk og måter å forstå seg selv problematiseres øker individets mulighet og behov for refleksivitet. Med det menes å reflektere over og analysere seg selv og sine muligheter. Baksiden av medaljen til dette er en økt usikkerhet over ens identitet og valgmuligheter (Lövheim, 2007, s. 27).

Fra begynnelsen av 2000-tallet ble Sverige beskrevet av forskere som et av verdens mest sekulariserte land. Religion spiller en liten rolle for hvordan mennesker lever sitt liv og for hvordan samfunnet er oppbygd. Dette betyr ikke at religion har forsvunnet fra det svenske samfunnet. Religion er fortsatt synlig men er preget av sitt møte med nye uttrykk i det senmoderne samfunnet, og det på sin side påvirker hvordan mennesker selv oppfatter religion. Religionens forandring i det senmoderne samfunnet er preget av flere parallelle prosesser. Denne forandringen går i retning av svakere tradisjonell autoritet og sterkere fokus på individet. Grensene mellom ulike former for tro og tilhørighet til trossamfunn blir uklare og trenger dermed å omforhandles, endres eller bekreftes. Religionens rolle i det senmoderne samfunnet viser seg i de religiøse samfunnets nye roller og i religiøse fenomen som skjer utenfor de tradisjonelle religiøse institusjonenes arena. For å kunne forstå hva religion er, er det ikke lenger tilstrekkelig å henvende seg til religion som tror på det overnaturlige eller på det guddommelige. Vi må også ta i betraktning religionens rolle for samfunnet og for menneskers hverdag; hvordan religion skaper mening og orden. I dagens samfunn dekomponeres og dekontekstualiseres tradisjonelle religiøse forestillinger og de ulike delene blir sammensatt til en ny tro og en ny identitet. Det religiøse kartet er preget av selgere av religiøse varer, som skaper eller resirkulerer religiøse forestillinger, og søkere som kjøper disse varene. Både selgere og kjøpere har ulike posisjoner og er bundet til vilkårene som det overordnede samfunnet dikterer (Lövheim, 2007, s. 30).

Når vi snakker om ungdommene i Sverige som en del av mediegenerasjonen tar vi som utgangspunkt for dette ungdommenes hyppige bruk av multimedie i deres hverdag. I 2005 hadde majoriteten av de svenske tenåringer tilgang til minst et TV-apparat hjemme. 90 prosent av dem har tilgang til dvd-spillere, cd-spillere, video, datamaskiner og mobiltelefoner. En gjennomsnittelig svensk tenåring bruker omtrent fem timer hverdag på de ulike mediene. Mens TV kommer på første plass som det mest brukte mediet blant ungdommene mellom 13 og 25, oppgir halvparten av disse at de bruker internett daglig. Et av særpregene til ungdommenes fritidsvaner på 1990-tallet er en draging mot privatiserte kulturelle fritidsinteresser og en forskyvning fra organiserte aktiviteter. Treffe venner, høre på musikk og sysle med datamaskiner rangeres for eksempel høyere enn idrett eller å gå på kafé. Dette henger sammen med utviklingen av medier for individuell bruk. Ungdommene bruker også de nye mediene som et verktøy for å etablere og opprettholde sosiale relasjoner. TV-serier og videofilmer kan bli et viktig utgangspunkt for diskusjoner og vurderinger om tro og identitet (Lövheim, 2007, s. 34-36)

Lövheim skriver at minst en femtedel av ungdommene mellom 15 og 20 år i Sverige har brukt internett for religiøse formål minst en gang i 2006. Men det må også nevnes at en stor del av disse ungdommene er allerede aktive i religiøse organisasjoner utenfor nettet. De fleste ungdommene i kyberrommet begynner sin utforskning av internett nettopp som søkere. De kanalene som de først tar i deres søk på informasjon om religion er Google, Wikipedia og lignende sider (Lövheim, 2007, s. 110-11). Lövheim tar i bruk ordet *samlere* istedenfor *søkere* for å beskrive situasjonen som brukere av internett befinner seg i. De er nemlig ikke på søk etter en sammenheng på nettet, men samler heller forskjellige fragmenter av religiøse forestillinger for å komponere sin egen tro. Den søkestrategien som Lövheim beskriver har jeg definert som multisøk ifølge Suttcliffe (2004) modellen. De er bevisste på deres posisjon som individer som kan velge fritt mellom ulike religiøse forestillinger og er samtidig skeptiske til de øyeblikkelige ekspertene som fyller landskapet på internett (Lövheim, 2007, s. 134). Individer som vil utvikle en mer seriøs identitet i forhold til en tradisjon vil oppleve at åpne diskusjonsgrupper er problematiske å bruke nettopp på grunn av friheten og anonymiteten som skapes i slike arenaer. Mangfoldet av stemmer i en åpen diskusjonsgruppe som kan virke spennende i starten av søken etter en identitet blir frustrerende fragmentering etter hvert. Dette skyldes delvis mangfoldet av de øyeblikkelige ekspertene og personer som kun ønsker å provosere. Brukere av internett som ønsker å finne ”seriøs” informasjon vil da unngå populære versjoner av religiøse forestillinger. De fleste som søker alternativ religiøs

tilhørighet gjør dette i form av internett tilhørighet. Internettbaserte nettverk gir balansen mellom frihet og tilhørighet samtidig som brukerne har muligheten til å velge i hvor stor grad de skal engasjere seg (Lövheim, 2007, s. 139-141).

For søkere på kyberrommet blir internett et sosialt rom der deres religiøse identitet blir utprøvd, bekreftes eller betviles i forhold til andre identiteter. Mens interaksjonen med andre internettbrukere kan gi en bekreftelse på at man har valgt den riktige identiteten, kan man i andre tilfeller oppleve usikkerhet rundt identiteten sin. Diskusjonsforumer som handler om wicca, satanisme og andre former for okkulte og nypaganistiske bevegelser kan gi en positiv opplevelse av tilhørighet av å ha valgt et alternativt religiøs identitet. Søkere av en slik identitet opplever at denne tilhørigheten er lettere å definere om den settes mot den etablerte religionen, som først og fremst symboliseres i den kristne kirken. Den alternative identiteten blir mer komplisert å behandle dersom den defineres i forhold til andre identiteter innom det alternative miljøet som helhet. Søkernes identitet må forstås i en større sammenheng enn i kyberrommet; det handler om å forhandle identiteten som søkeren finner på nettet med andre momenter i ens liv og finne et uttrykk som er autentisk og troverdig. Mens noen søkere vil påvirke diskusjonene på internettforum, preges holdningen til andre med toleranse og forestillingen om at "alle har sin egen sannhet". Denne strukturen kan også skape usikkerhet rundt troverdigheten av det som presenteres som sannhet, og bygger på individets evne til å finne frem til det som individet anser som riktig. Identitetsdannelse for unge handler å bryte fra de løsningene som voksenverden har etablert. Å velge sin egen religion, prøve de tilgjengelige alternativene og ta avstand fra reglene og normene som blir bestemt av de voksne blir en symbolsk markering av uavhengighet og individualitet, skriver Mia Lövheim. Ut fra det kan de unge søkernes ferd i kyberrommet forstås som et søk etter identitet som kan ha religiøse trekk, heller enn et søk etter engasjement i en ny religion. For søkere som ser etter stabilitet, kontinuitet og tilhørighet vil ikke virksomheten online som ikke er forankret offline være tilstrekkelig. De vil søke grupper som eksisterer også utenfor datamaskinens skjerm (Lövheim, 2007, s. 157-160 og s. 167)

Øyeblikkelige eksperter, bloggere og webansvarlige viser at det i stadig økende grad er individet som får autoritet i internettverden heller enn tradisjoner og kollektiver. Individets tolkning kan også påvirke hvordan en religiøs sannhet oppfattes på lik linje med en formell autoritet. Den som vil vise at en religion er mer sann enn annen kan ikke kun henvende seg til skriftlige kilder eller formelle autoriteter. Man må supplere synet sitt med personlig erfaring,

hvis en ønsker å bli tatt på alvor. Lövheim beskriver dette som *subjektivering*. Autentisitet er det andre viktige aspektet for å avgjøre hva som er meningsfylt og holdbar til å bygge troen sin på. Individets rolle som autoritet pålegger individet også krav og ansvar for å tilegne seg tilstrekkelig kompetanse, være kritisk overfor ulike kilder og dedisere mer tid til å konstruere sin tro. Individets sannhet kan også være et speilbilde av populære oppfatninger eller en gjentakelse av visse kilder og autoriteter. Selv om i utgangspunktet alle kan ha like mye autoritet på internett, skapes og opprettholdes visse mønster som gjør at visse individer får mer makt til å påvirke hva som oppfattes som sant, rett eller ekte (Lövheim, 2007, s. 188 og s. 199)

Ungdommenes møte med religion på internett forandrer ikke deres forestillinger på en entydig måte. De møter mange ulike religiøse forestillinger og uttrykk. På den andre siden forholder ikke ungdommene seg passivt til de uttrykkene som de møter på nettet. Internett er kun et verktøy som verken skaper problemer eller løsninger, men er heller en del av en større forandring som folket og samfunnsinstitusjoner gjennomgår i den senmoderne tiden. (Lövheim, 2007, s. 192)

Individets ”jeg” blir sakralisert i den forstand at det blir et symbol for det hellige.

Undersøkelser på religiøsitet de siste tiårene viser at en tydelig endring i oppfattelsen av det guddommelige fra transendens til en immanens. Gud finnes ikke lenger utenfor oss, men heller i ethvert menneske. Oppfattelsen av at religion følger et parallelt mønster; det har endret seg fra å være definert av en tradisjon utenfor en selv til å være et personlig anliggende. Det betyr ikke at det religiøse er isolert fra en større sosial sammenheng, men bør heller ses i relasjon til samfunnet som helhet (Lövheim, 2007, s. 198).

6.7 Oppsummerende kommentarer

Religiøse fenomener på internett deles inn i religion på internett og internettreligion. Den første kategorien betegner bruk av internett som kilde for informasjon om religiøse anliggende, mens den andre kategorien henviser til bruk av kyberrommet til å utføre religiøse handlinger. Bruk av internett til religiøse formål har nærmest blitt en nødvendighet for å følge med den teknologiske utviklingen i senmodernismen.

Jeg bruker begrepene *online* og *offline* verden til å skille mellom det virtuelle rommet og det fysiske rommet, men vil også påpeke at det virtuelle rommet er like viktig som det fysiske rommet; det er nemlig en verden. Dette betyr ikke at aktivitetene online vil erstatte

aktivitetene offline, men undersøkelser viser at det virtuelle rommet tjener både offline etablerte religiøse alternativer i det de tilgjengeliggjør og synliggjør lære og doktriner, og religiøse innovasjoner uten fotfeste offline. For enkeltindividet gir internett muligheten til å utforske de religiøse alternativene i ens eget tempo og ifølge ens egne premisser. Geografiske grenser, tidssoner og sosiale anliggende som kan påvirke kommunikasjonen blir også mindre betydelige.

Den største utfordringen som internett byr på er manglende sentralstyring. Mens det på ene siden tillater religiøse innovasjoner som har et spenningsfylt forhold til samfunnets ortodoksi å etablere seg, vil det på den andre siden utfordre den religiøse autoriteten siden det skapes mangfoldige religiøse alternativer og variasjoner. Fenomenet *øyeblikkelige eksperter* betegner nettopp selvutnevnte autoriteter og har kommet som en konsekvens av mulighetene som internett gir enkeltindividet. Et annet problem som skapes av det religiøse mangfoldet på internett er at søk på generelle ord som "satanisme" vil gi flere treff enn det en enkelt person kan lese seg gjennom. Det gjør det imidlertid vanskelig for søkeren å få et omfattende overblikk over religiøse alternativer som knytter seg til satanismen, for eksempel.

I diskusjonen som handler om religiøse fellesskap online kommer jeg frem til at religiøse fellesskap online først og fremst sikter til å etablere sosiale relasjoner mellom fellesskapets medlemmer. Når det gjelder sataniske fenomen handler det ikke i ethvert tilfelle om å skape sosiale relasjoner som kan integreres i offline verden, gitt satanismens antinomi og individfokus. Men det kan konkluderes med at individer som søker offline heller enn online fellesskap ønsker et synelig og etablert fellesskap som kan integreres i hverdagen.

Internett er verken et godt egnet verktøy til å rekruttere medlemmer til et gitt religiøst fenomen og er heller ikke årsaken til utviklingen i det religiøse kartet slik vi ser i dag. Mangfoldet av religiøse alternativer, oppblomstringen av religiøse innovasjoner, populariteten av tilhørerkulter og multisøk-mentaliteten skyldes sosial utvikling heller enn teknologisk utvikling. Når det er sagt, tilbyr de teknologiske utviklingene verktøy og egenskaper som øker mangfoldet til de religiøse alternativene.

I dette kapittelet innsnevrer jeg diskusjonen fra å handle om internett, dets egenskaper og søkere i en generell forstand til å se på et spesifikt geografisk område og dets forhold til internett; nemlig Sverige og unge svenske kybersøkere. Mye av det jeg skriver under delkapittel 6.6 gjelder for kybersøkere som et transnasjonalt fenomen. Det er imidlertid visse

sosiale karakteristikk og utviklinger i Sverige som belyser ungdommenes forhold til religion og internett som må tas i betraktning siden et av avhandlingens formål er et religiøst fenomen med svenske røtter. Uten denne redegjørelsen ville det impliseres at Temple of The Black Light er et fenomen som er totalt konstruert av internett og at den sosiale konteksten verken er betydelig for fenomenets utvikling eller for fenomenets søkere. Rollen som internett spiller i forhold til religiøse fenomener og betydningen av det lokale i forhold til det globale er noe jeg vil peke på flere steder i denne avhandlingen.

7. Konklusjon av teoridelen og overgang til analysedelen

Den moderne satanismen som en religiøs orientering er ikke noe entydig fenomen. I tillegg til at fenomenet kan inndeles historisk og typologisk, er ikke *satan* bestandig den sentrale skikkelsen i religiøse tradisjoner som går under betegnelsen *den moderne satanismen*. En overordnet kategori med bredt omfang er venstrehåndens vei. Jeg anser begrepet *venstrehåndens vei* som en mer presis beskrivelse av det analytiske anliggende for denne avhandlingen, nemlig Temple of The Black Light.

Jeg skriver innledningsvis at avhandlingens anliggende er å undersøke samspillet mellom den moderne satanismen, populærkultur og internett. Hypotesen min så langt har vært at det er et tankelager som noen religiøse tradisjoner så vel som noen populærkulturelle artefakter henter inspirasjon fra og bidrar til å berike. Dette tankelageret, okkulturen, omfatter typologisk forskjellige fenomener som spenner seg fra litterære verk, musikk, religiøse innovasjoner og avvikende tro og praksis. Disse fenomenene har et dialektisk forhold til okkulturen; mens de på den ene siden henter sin inspirasjon fra okkulturen, vil de på den andre siden også bidra med tanker og ideer som beriker okkulturen. Det er nettopp dette som skaper de nære relasjonene mellom det religiøse uttrykket og populærkulturen. Okkulturen er Christopher Patridges (2004) forsøk på å utvide omfanget til Colin Campbells (1972) begrep *det kultiske miljøet*. Det kultiske miljøet er miljøet der kultfenomener etableres og opprettholdes. Et viktig aspekt av det kultiske miljøet er *søkere*. *Søkere* er nemlig den menneskelige ressursen som opprettholder interessen i det kultiske.

Avhandlingens fokus er flytende kultiske ideologier som kan underordnes den moderne satanismen og deres samspill med populærkulturen. I dette henseende er avhandlingens fokus den typen kult som jeg betegner *tilhørerkult* og den typen *søkere* som jeg betegner *multisøkere*. Den typologiske begrensingen er basert på karakteristikkene til forholdet mellom det religiøse og populærkulturen; jeg ser nemlig etter uorganiserte kultiske ideologier med nære relasjoner til populærkulturen som ethvert individ har tilgang til uavhengig av individets engasjement overfor kulten.

Jeg viser i den teoretiske diskusjonen at individets forhold til det religiøse aspektet av populærkulturen enten kan beskrives som et seriøst engasjement eller som et lekent forhold. Det seriøse engasjementet kan utvikle seg til etablering av fellesskap og kulter som tar de religiøse forestillingene på alvor. Kultiske religiøse forestillinger som hører til venstrehåndens vei eller den moderne satanismen kan ha store spenninger i forhold til samfunnets ortodoksi.

Etablering av slike kulter i den fysiske verden vil ikke være noen enkel oppgave. Internett danner på den andre siden en plattform som tillater etableringen av religiøse innovasjoner.

I analysedelen viser jeg et eksempel som bekrefter avhandlingens teoretiske hypotese. Jeg har imidlertid ikke kun til hensikt å validere teorien, men også å påpeke hvordan mitt empiriske eksempel passer med de teoretiske modellene. Til dette formålet bruker jeg tekstanalyse for å belyse sentrale aspekter av Temple of the Black Light samt et hermeneutisk grep der jeg stadig veksler mellom helhet-del til helhet igjen for å få best mulig forståelse av ordenen.

Analyse

Analysen er delt i seks kapitler. Det første kapitlet i den delen tar for seg TOTBLs kosmologi. Jeg gjør rede for gudeskikkelsen, menneskesynet og synet på Selvet. Det andre kapitlet tar opp to sentrale filosofiske aspekter ved TOTBL; kaosofi og anti-kosmos, og 218-strømmen. Det tredje kapitlet omhandler TOTBLs konstruksjon og formål ved å se på hva kjennetegner konstruksjonen av det filosofiske og magiske systemet deres, den hierarkiske oppbygningen i ordenens initiatoriske system, og i tillegg TOTBLs formål til å se på retorikken i hvordan de beskriver seg selv. De tre første kapitlene i analysedelen gjør det mulig å analysere TOTBLs religiøse orientering og organisatoriske karakteristikk.

Det fjerde kapitlet ser på TOTBLs karakteristikk som et religiøst fenomen. Her ser jeg på hvordan TOTBL kan karakteriseres som et kultfenomen ifølge Stark&Bainbridge (1985) modellen, hvordan TOTBL passer inn som et venstrehåndens vei fenomen der jeg tar i bruk Granholm (2008) og Asperheim (2009). Jeg ser også på forholdet mellom TOTBL og det okkulte miljøet med utgangspunktet i Campbell (1972) og Patridge (2004). I tillegg til det, følger jeg typologien til satanisme slik Petersen og Dyrendal (2004) redegjør for og undersøker TOTBLs posisjon i forhold til denne inndelingen.

I det femte kapitlet ser jeg på TOTBL som et internettbasert fenomen i henhold til Petersen (2001) og Cowan og Hadden (2004). Jeg bruker også Sutcliffe (2004) til å undersøke hvordan søkere som tilhører TOTBL kan kategoriseres. Jeg tar i bruk Lövheim (2007) i det jeg redegjør for TOTBLs svenske kontekst og hva som kjennetegner søkere i denne konteksten. Jeg trekker frem Petersen (2001) og Campbell (2005) for å identifisere hvilke momenter som ikke er av betydning for individer som søker TOTBL. Det siste kapitlet i denne delen omhandler musikk, populær okkultur og Dissection. Her vender jeg igjen til Patridge (2005), Campbell&McIver (1987) og Sylvan (2002).

8. TOTBLs kosmologi

I dette kapitlet undersøker jeg hvordan TOTBL ser på det guddommelige, mennesket og Selvet. Jeg viser også sammenhengen mellom disse tre aspektene. En slik redegjørelse har som hensikt å klargjøre kosmologien som TOTBL opererer med for å belyse ordenens religiøse orientering som et satanisk- og venstrehåndens vei fenomen.

8. 1 Gudeskikkelsen

Gudeskikkelsen i TOTBL handler i all hovedsak om en dualitet mellom en skaper, som TOTBL betegner som ”Demiurg”, og en urkraft. Urkraften henviser til Kaos, som jeg gjør rede for i det neste kapittelet. Demiurgen og Kaos anses å være i motstridende posisjoner i forhold til hverandre..

Ifølge Temple of The Black Light har Demiurgen brutt paktene med de mørke gudene og skapt kosmoset som menneskene er fanget i. Demiurgen, skaperen, henviser noen ganger til den jødiske kristne guden Jehova og blir betegnet med abbreviasjonen YHVH. Andre ganger henviser Demiurgen til guden Marduk fra den babylonske mytologien.

Liber Azerate (2002) veksler mellom to typer mytologiske fortellinger; den ene er inspirert av egyptisk mytologi mens den andre er inspirert av babylonsk mytologi. *Liber Azerate* er ikke klar på samspillet mellom de forskjellige mystiske tradisjonene som de støtter seg til. Som vi skal se nedenfor, oppgis det også to forskjellige mytologiske fortellinger om hvordan menneskene ble til. Det er ikke redegjort om de forskjellige mytologiske fortellingene komplimenterer hverandre eller om de presenterer den samme historien fortalt fra to forskjellige tradisjoner.

I kapittelet *Kagiri Ushumgal* i *Liber Azerate* bygges skapelseshistorien ved bruk av babylonsk-inspirert mytologi. Det skrives; ”*Marduk skapade åren och dagarna, han gav gudarna styre över planeterna. Enkis son satte upp solen att lysa om dagen och månen om natten. Alla gudar hyllade Marduk och gav honom titeln ”herren skaparen.”* (Frater Nemidial, 2002, s. 197). Teksten fortsetter:

Den listige Marduk blev nöjd med detta och frågade alla de samlade gudarna: ”Vem av er är då redo att offra sig, för att vi andra skall få människan som vår trogna slav? Vem av er är då redo att låta sitt blod bli spillt, så att vi med blod och lera skall kunna skapa våra slavar? För till att skapa människan behöver jag en guds blod och offrade liv, för att människan skall kunna resa sig ur leran måste en gud offras, vem bland er är redo att dö för att uppfylla den upphöjda gudaförsamlingens önskan?” Då de feiga gudarna hörde den smutsige Demiurgens ord fylldes de med fruktan, för ingen bland dem var redo att offra sitt liv för att uppfylla Marduks önskan (Frater Nemidial, 2002, 198).

Marduk, sammen med de andre gudene som hersker over kosmoset blir betegnet som ”bastardgudar” (Frater Nemidial, 2002, s. 190). Betegnelsene *Gud* og *Gudinne* er forbeholdt ’sanne’ guder og gudinner som TOTBL anser å være de opprinnelige guddommene og har navn som innledes med beskrivelsen *mørke*. Marduk på lik linje med Satan, Apep, Kali og

flere guder og gudinner som TOTBL bruker i sitt panteon er aspekter av urkraften (Kaos). Hvert navn bærer preg av visse karakteristikk og egenskaper, ifølge TOTBL, og er en del av en større og altomfattende kraft.

Ifølge TOTBL er de opprinnelige gudinnene og gudene navnløse. De tar dermed i bruk navn på guder og gudinner fra forskjellige tradisjoner for å beskrive den samme urkraften. En personlig opplevelse og en intuitiv forståelse av de metafysiske kreftene i universet er en forutsetning som bør innlede navngivingen, ifølge TOTBL. Navn og symboler vil i dette tilfelle være en beskrivelse av de metafysiske kreftenes natur. Seglene og navnene til de metafysiske skikkelsene anses også å være en link mellom menneskets bevissthet og urkraften. I redegjørelsen om den ene urkraften som har fått forskjellige navn skriver TOTBL på deres hjemmeside:

A few examples of other forms used within the pantheons of the dark traditions that represent the same illuminating and adversarial power we have linked with Lucifer-Satan are: Kingnu, Apep, Set, Typhon, Ahriman, Angra Mainyu, Shaitan, Surt, Loke, Exu Maioral, Samael, Lotan, Diabolus, Prometheus and Azerate, which is a word linked to the fullness of the anti-cosmic power of the nightside. [...] For our truth is that all names mentioned in this text represent, on different levels, one and the same power of our God and role model, the Firstborn Sun/Son of the Black Light! (www.templeoftheblacklight.net, hentet 15.05.11).

Gitt at TOTBL ser på seg selv som syntesen av mange eldre tradisjoner, i tillegg til at forskjellige guders navn representerer den samme urkraften, vil det være forsvarlig å hevde at de forskjellige mytologiske fortellingene opprinnelig handler om det samme, men har blitt malt av de ulike tradisjonene

8.2 Menneskesynet

I kapittelet *Drakonsk Setianisme* i *Liber Azerate* oppgis skapelseshistorien av menneskene ifølge den setianske³⁰ tradisjonen:

Demiurgen, som blev berusad av den makt som han kände, nu när han hade andra levande gudar under sig, skapade många andra gudar och gudinnor. Han fyllde himmeln, jorden och underjorden med otaliga andar, djur, demoner och andra obetydliga gudar. En av dessa gudar, som demiurgen i sitt förvirrade och berusade tillstånd hade skapat, var den vid namn Khnum. Khnum hade som uppgift att vid sin drejskiva skapa de former som demiurgen ville fylla sin skapelse med. Det var när demiurgen beordrade Khnum att skapa de första människorna med hjälp av Geb's lera, som den del av Apeps säd som

---

³⁰ "Setiansk" er derivert av "Set" som er en egyptisk gud som Temple of Set filosofien sentrerer seg rundt. Se www.xeper.org/pub/pub_dw_xeper.html (hentet den 02.06.11)

slumrade inom Geb vaknade till liv. Denna del av den vredgade drakens säd hette Khem Sedjet, som betyder svart flamma (Frater Nemidial, 2002, s. 164).

Senere i *Liber Azerate* oppgis det enda en mytologisk fortelling om hvordan mennesker ble skapt men denne gangen ifølge den babylonske mytologien; ”*Den fege Marduk skar av Kingus blodådror og Kingus blod blandade Marduk med lera för att forma människokroppen*” (Frater Nemidial, 2002, s. 199). Videre i boka fortsetter historien;

För genom Kingus blod bär människan i djupet av sin själ den svarta kaoselden. I djupet av sin själ bär människan fröet till det anti-kosmiska hatet. För människans blod är hämnarens blod och mänsklighetens hat är Kingus hat. Bland de utvalda, som styrs av det kaotiska blodet, finns de som är välsignade med de uråldriga kaosgudarnas krafter. Dessa utvalda, som tjäna de ”döda” gudarnas vrede, är de som skall öppna de låsta portarna från insidan och släppa in dem som väntar utanför kosmos barriärer (Frater Nemidial, 2002, s. 199).

Det er dermed ikke ethvert menneske som oppfyller TOTBLs kriterier. TOTBL peker ut en kategori mennesker som *Fireborn*. De flammefødte bærer i seg *Den svarte flammen* som er forbindelsen til Kaos:

Khem Sedjet väcktes av Apeps rop från bortom och styrd av kaos’ instinkter delade den sig i 72 flammor. Dessa flammor spred sig og dolde sig djupt i den lera som Khnum använde sig av för att ge form till den nya skapelsen, människan. På så sätt fick de 72 mänskliga formerna, som Khem Sedjet trängde sig in i, essens redan innan Ra-Atum blåst liv i dem. På så sätt förflyttade sig den del av Apeps säd som fanns inom Geb, in i 72 utvalda människor. Dessa 72 drakens barn, var og är de levande portarna till det stormande Nun som vår fader Apep härskar över.

Vi som är präster og prästinnor av kaos, är därför olika delar og aspekter av den ursprungliga Khem Sedjet, og bär inom vår Ba den svarta flammen (Frater Nemidial, 2002, s. 164).

De utvalgte 72 menneskene har en opphøyd plass og er ”*starkare än resten av den ovärdiga mänskligheten*” (Frater Nemidial, 2002, s. 165). I *Liber Azerate* skriver forfatteren:

En satanists starka og medvetna vilja väger därför mycket tyngre än de svaga og viljelösa massornas. Därför är det möjligt för den minoritet som tillhör den satanistiska eliten att motarbeta den nuvarande eonens energier og ”forma”, kanalisera og agera som en levande port för de energier som skall frambringe den kommande ändlösa eonen (Frater Nemidial, 2002, s. 11).

Mens egoet opphører når satanisten transenderer det kosmiske, er Selvet evigvarende. Frater Nemidial skriver i *Liber Azerate*:

Det är endast genom att förena sin inre svarta flamma med den yttre kaoseld, som Lucifertornet representerar, som satanisten kan försäkra sig om en akausal form av existens efter döden och en plats bland de mörka gudarna! (Frater Nemidial, 2002, s. 21).

Selv om individualitet prises og underkastelse av Demiurgen og kosmoset anses å være en form for slaveri, er ikke satanisten helt fri i TOTBL. I hyllesten som innleder ritene som kanaliserer Lucifers energi står det følgende:

Jag knäböjer, i Azerates namn, inför Lucifers torn, vars sataniska makt får kaoselden som brinner i djupet av min själ att brinna starkare än någonsin och bränna bort den smuts som försvagar min ande och som förhindrar mitt anti-kosmiska blivande! Jag saluterar i Azerates namn Lucifertornet, symbolen för ljusbringarens överhöghet, som med sina maktens renande flammor skänker mig mod, kraft och spirituell styrka, så att jag på bästa sätt skall kunna tjäna de mörka gudarnas och min egen sanna vilja! (Frater Nemidial, 2002, s. 22).

Begrepet ”den sanne viljen” kjenner vi igjen fra Aleister Crowleys utsagn ”*Do what thou Wilt shall be the whole of the Law*” (Crowley, 1938, s. 2), der Viljen er magikerens sanne vilje som er i samsvar med Thelemas lov. I dette henseende henviser ikke TOTBL til Thelema, men til sin egen esoteriske strøm. ”Å tjene de mørke gudene” gir også inntrykk av at individet står i en underordnet posisjon i forhold til guddommen. I andre steder av teksten likestilles den sanne viljen med Satans vilje: ”*Genom att kanalisera in kliffotisk energi in i kosmos och skapa förändringar som är mörka och sataniska till sin natur, följer svartmagikern sin inre kaosflammas sanna vilja och på så sätt även Satans vilja.*” (Frater Nemidial, 2002, s. 35).

Det virker dermed som at menneske har to nivåer; det første er jeg’et som er underordnet det sakraliserte Kaos, mens det andre nivået er den sanne viljen/Selvet som likestilles med det sakraliserte Kaos og de mørke gudene.

8.3 Synet på Selvet i TOTBL

Temple of The Black Light skiller mellom jeg’et som er egoet og Selvet som korresponderer med den sanne viljen. Egoet er konstruert av begrensingene som kosmos tillegger individet, mens Selvet er essensen og den egentlige identiteten, det er også det samme som *Den svarte flammen*. Selvet blir beskrevet som *mørkt* siden det er ”*outside the light of the false god*” (<http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/chaosophy.html>, hentet 15.05.11). *Selvbevissthet* er nøkkelen til å oppnå endelig frigjørelse. Selvbevissthet oppnås ved en førstehånds opplevelse av det indre Kaoset (som er Den svarte flammen) og det ytre Kaoset

(som er de Mørke Gudene). Ifølge TOTBL er det en forbindelse mellom visse mennesker og Kaos. Kaos er, som jeg redegjør for senere, ikke en guddom, men en tilstand.

Selvet i TOTBL er sakralisert og blir sett på som en del av det guddommelige som er utenfor Selvet. I likhet med New Age fenomener, påstår TOTBL at veien til innsikt handler om at man må være bevisst på Selvet. I TOTBL brukes imidlertid ikke begrepet ”høyere Selv”. Et høyere Selv impliserer et lavere Selv. I TOTBL handler det imidlertid om Selvet og jeg’et, som jeg viser ovenfor.

Den sorte flammen er slumrende hos individet og må vekkes og erkjennes slik at den transenderer det fysiske og enes med Kaos. Dette gir assosiasjoner til forholdet mellom *atman* og *brahman* som mange trossystemer i det okkulte miljøet låner fra den indiske arven. Dette vitner på sin side om synkretismen i TOTBL.

9. Sentrale filosofiske aspekter ved TOTBL

I dette kapittelet ser jeg på to sentrale filosofiske aspekter. Jeg har valgt å redegjøre for Kaosofi og anti-kosmos under et delkapittel gitt at disse begrepene må forstås i sammenheng til hverandre. Det andre aspektet som jeg redegjør for er 218-strømmen. Hensikten med dette kapittelet er å videre belyse aspekter av TOTBLs religiøse orientering.

9.1 Kaosofi og anti-kosmos

Et viktig begrep i TOTBLs lære er Kaosofi. Kaos blir definert som en ur-dimensjon og/eller kraft som har et ubegrenset antall dimensjoner i tid og rom. Kosmos er, på den andre siden, begrenset til kun tre dimensjoner. Kosmos er bundet av *karmaloven*, mens Kaos er akarmisk og er fritt fra årsak/sammenheng paradigmat. De skriver: “*Chaos was, Chaos is and Chaos becomes All and Nothing at one and the same time. Chaos is therefore the only true Freedom and the Ur-essence beyond all the confining structures of the cosmic existence.*”

(<http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/chaosophy.html>, hentet 15.05.11).

Kaos er sfæren som kosmos er skapt innenfor, og er samtidig anti-kosmos. I lys av tankene om kosmos blir Kaos dermed ansett som en destruktiv kraft. Kaos løser struktur og orden og forsterker den formløse og ubundne essensen som er både den opprinnelige tilstanden/urtilstanden og den endelige destinasjonen. Ifølge TOTBL er evolusjonen en regresjon som leder tilbake til Kaos, mens kosmos tvholder på orden for å forsinke denne prosessen. Kaos er også en bestanddel i alt, til og med i kosmos.

Chaos interpenetrates all worlds, and exists even within and beyond the absolute incomprehensible emptiness. Chaos is pandimensional and at the same time zero-dimensional. Chaos is timely and timeless. It moves within the space of continuum, but is spaceless. It is the origin of all, out of which everything has been created, and at the same time that it is All, it also Nothing

(<http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/chaosophy.html>, hentet 15.05.11).

Ut fra dette, og tatt i betraktning TOTBLs syn på sammenhengen mellom Selvet og Kaos samt utvalget av en elite (De flammefødte) som bærer den sakraliserte essensen, vil jeg kategorisere TOTBL som selektiv panenteisme. Det er uklart i TOTBLs tekster hvordan det sakraliserte Kaos trenger inn i alt, og samtidig er det kun en elite som er bærere av *Den svarte flammen* som på sin side er linken til det ytre Kaos. I *Liber Azerate* bruker de beskrivelsen “*Vi som er opplyste av Lucifers lys*” til å betegne de som innehar Den svarte flammen:

Vi som är upplysta av Lucifers ljus är själva mikrokosmos och består av de fem element som kosmos består av. Vi har vår fysiska kropp som korresponderar med jordens element, vi har vår astrala kropp

som korresponderar med vattnets element, vi har vår mentala kropp som korresponderar med luftens element, vi har vår spirituelle kropp som korresponderar med eldens element og till sist har vi vår fördolda, formlösa, inre drivande essens som är den svarta flamman som korresponderar med det femte elementet, som är anden. med luftens element, vi har vår spirituelle kropp som korresponderar med eldens element og till sist har vi vår fördolda, formlösa, inre drivande essens som är den svarta flamman som korresponderar med det femte elementet, som är anden (Frater Nemidial, 2002, s. 15-16).

På andre steder i teksten vender de tilbake til den panenteistiske verdensanskuelsen:

Inom alla kulturers mörka esoteriska traditioner finns det koncept som i MLO kallas för ”Det Fjättrade Vilddjuret”. Detta koncept är en metafor og symbol för den antikosmiska impulsen som finns slumrande og fördold i djupet av varje människas själ (Frater Nemidial, 2002, s. 51).

Som er nevnt i diskusjonen overfor om gudene og gudinnene, er de identiske med Kaos men har forskjellige navn. Disse forskjellige navnene er beskrivelser av forskjellige aspekter av den samme urkraften/Kaos. Selv om det er mangfold av guder og gudinner er det i dette tilfelle ikke riktig å kalle TOTBL polyteistisk, men heller panenteistisk i den forstand at den guddommelige kraften er tilstede i bestanddelene. Jeg innleder ”panenteistisk” med ”selektiv” for å markere at den sakraliserte kraften *kun* er tilstede i noen av bestanddelene.

9.2 218-strømmen

Numerologi brukes hyppig av TOTBL i likhet med andre vestlige esoteriske tradisjoner.

Aleister Crowley publiserte boka *Liber 777* som viser korrespondansetabeller som tar for seg farger, lukt, tall, og fysiske- og metafysiske gjenstander. Crowley var heller ikke den første som brukte numerologi i systemet sitt. En antatt skjult sammenheng mellom alle bestanddelene i universet er en tanke som er gjennomgående i nyreligiøsitet.

I samme spor som Dion Fortunes bok *The Mystical Qabala* (2000), har TOTBL laget to kapitler i boka *Liber Azerate* om kliffotene (de mørke sfærene som representerer skyggesiden til sefirotene). Disse kapitlene viser korrespondanse mellom hver sfære, bindeledd i Dødens tre og andre metafysiske aspekter. Hensikten med slike redegjørelser er å kartlegge bruksområdet til de elementer og metafysiske skikkelser som magikeren bruker i sitt arbeide (Frater Nemidial, 2002, s. 35-47).

TOTBL bruker tall og kombinasjoner av tall som er inspirert av numerologien i Kabbalah for å gi filosofien deres struktur. 11 er tallet som de gir det antikosmiske Kaoset, men 10 er tallet for det kosmiske. Det antikosmiske er betraktet som av høyere verdi enn orden. De skriver: ”*it is this Wrathful Chaos (Black Light) that gave birth to the two (2) and the eleven (11), in*

order to destroy the One (1) that emanated out of the womb (0) of the Primal Chaos.”

(<http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/chaosophy.html>, hentet 15.05.11).

“*Azerate*” er det hemmelige navnet på de elleve anti-kosmiske gudene i TOTBL og har den numerologiske verdien 218. De skriver videre at den numerologiske verdien 218 til navnet *Azerate* (*Azrat*) er konstruert av ” $2+1+8=11$ ” formelen (Fratel Nemidial, 2002, s. 204). Mens Aleister Crowley brukte tallet 93 til å betegne strømmen i religionen sin (*Thelema*), bruker Temple of The Black Light tallet 218 til å betegne strømmen sin. 218-strømmen viser til TOTBLs antikosmiske, filosofiske og magiske orientering.

10. Konstruksjon og formål

I dette kapittelet legger jeg bort TOTBLs filosofi for å se på hvordan ordenen er konstruert. Jeg deler dette kapittelet opp i fire underkapitler som har et metaperspektiv på TOTBL. Jeg undersøker hvordan TOTBL konstruerer sin lære og filosofi, hvilken hierarkisk inndeling som ligger til grunn for TOTBLs initiativiske system, hva som er formålet med TOTBL og hva som kjennetegner deres retorikk.

10.1 Konstruksjonen av TOTBLs filosofiske og magiske system

Kulten TOTBL er, ifølge deres egne ord, eklektisk og synkretisk. I den forholdsvis korte introduksjonen til systemet deres som de legger ut på sin offisielle hjemmeside merker leseren at flere ulike religiøse tradisjoner kombineres på en måte som fullfører hverandre.

The most often used and focused upon within our ritual work are those belonging to Kliffotic (Qliphotic) ceremonial magic and grimoire based demonology. But our tradition also contains elements of many other systems of magical expression, such as those connected to the Babylonian Cult of Tiamat, Draconian forms of Typhonic Setianism, Nephilimic forms of Traditional Witchcraft, Necrosophic systems of sorcery, certain extreme forms of Left Hand Path Tantrism, and many other magical traditions that can help the initiate break free from the chains of imposed order and cosmic restriction (www.templeoftheblacklight.net/main.html, hentet 15.05.11).

Dette gir inntrykket av at TOTBL er en syntese av mange tradisjoner. Kabbalah, babylonsk mytologi, gresk mytologi, kristen mytologi og gnostisisme nevnes flere steder. Noe som de selv bekrefter:

Liber Azerate ger en inblick i MLOs magisystem som är eklektiskt på så sätt att det för samman och skapar en syntes mellan olika mörka traditioner, som till sina former är helt olika, men som vilkas inre fördolda essens på ett perfekt sätt korresponderar med varandra (Frater Nemidial, 2002, s. 2).

Her er det viktig å bemerke at den måten disse tradisjonene presenteres på er i tråd med den måten de forstås på innenfor okkulturen.

At TOTBL hevder å fortsette langs linjene til eldre tradisjoner gir dem autoritet. At de tilføyer de eldre tradisjonene et nytt innhold gir TOTBL samtidig autenticitet. Det nye som TOTBL tillegger andre tradisjoner er hovedsakelig en ny tolkning som gjør det syndige, det mørke og det forbudte til det sanne og det riktige. Dette har ikke passert TOTBL ubemerket. TOTBL erkjenner dette selv i *Liber Azerate*:

Anti-kosmisk eonisk gnosis är den praktiska insikten om hur satanisten genom att omskapa och manipulera gamla religiösa, magiska, filosofiska och politiska former, kan ändra, omdirigera, förädla och förmörka de spirituella energier som styr den rådande eonen och även de energier som i framtiden kommer att forma nästa eon. Detta kan bland annat göras genom omskapandet av gamla spirituella system, i syfte att tillexempel genom glorifierandet och förhärligandet av de krafter som tidigare var fruktade och hatade i det systemet, ändra hela dess spirituella natur och på så sätt omvandla det till ett vapen som skall användas till upplösandet av de ljusa/sammandragande/kosmiska energier som det systemet från början hade som syfte att kanalisera (Frater Nemiðial, 2002, s. 10).

Muligheten til å omskape, og etablere et alternativ til hovedstrømmens hegemoni og å manipulere gamle religioner og den etablerte tankeverden er kjennetegn både på internetts- og medieverdens rolle i religionsutviklingen. Internett gir muligheter til å produsere, reprodusere og distribuere informasjon som er tilgjengelig for alle nettbrukere, og ikke minst uten tilsyn fra en overordnet autoritet.

10.2 Hierarkiet i TOTBL

I tillegg til at innvielse i religiøse fenomener (om det skulle være kult, sekt eller kirke) er en viktig prosess for å integrere individet i det religiøse fenomenet, bidrar denne prosessen også til å holde gruppa levende ved å love søkeren en større gevinst dersom han avanserer videre i gradssystemet slik Campbell (1972) peker på i diskusjonen om det kultiske miljøet i kapittel 4.5. I TOTBL er det fem grader (Frater Nemiðial, 2002, s. 31):

1°- Taninsams krets – Belial – Nigredo (förmörkande) – fysisk alkemi.

2°- Baphomets krets – Leviathan – Albedo (rening/katharsis) – astral alkemi.

3°- Kaosulvens krets - Beelzebuth – Xanthosis (förgyllning) – mental alkemi.

4°- Vampirias krets – Lucifer – Rubedo (förädling) – spirituell alkemi.

5°- Azerates krets – Kaos – Atazoth (akausal existens) – transcendens.

Tallene betegner nummeret på graden. Begrepene som etterfølges med ”krets” er det ikke redegjort for. Dette etterfølges av navnet på guddommen som assosieres med denne graden (*Belial, Leviathan, Beelzebuth, Lucifer*), med et unntak, den siste graden der *Kaos* (som er selve urkraften) assosieres med graden. *Nigredo, Albedo, Xanthosis, Rubedo* og *Atazoth* er navn på gradene og henviser til hva graden handler om. Det siste leddet i hver grad viser i stigende rekkefølge hvilket plan endringene foregår i, med et unntak av den siste graden der transendens er målet som den innvidde sikter til.

I *Nigredo* graden initieres søkeren i venstrehåndens vei. Den innvidde overvinner egoet og vekker sitt potensiale. Dette fører med seg til forandringer på det personlige planet. I *Albedo* graden oppnår den innvidde en astral renhet, kontroll over sine følelser, vekker det slumrende Selvet og begynner med sexmagi. I den tredje graden, *Xanthosis*, skal den innvidde stige opp i den mørke idéverden og oppnå mental dominans. *Rubedo*-graden handler om å få sann innsikt om Selvets suverenitet, mestring av ”formløs magi”³¹ og guddommeliggjøring av Den svarte flammen. Den siste graden, *Atazoth*, er stadiet hvor den innvidde oppnår sine mål; manifester det ytre Kaoset, åpne de mørke portene, anti-kosmisk transendens og tilbakevending til Kaos (Frater Nemidial, 2002, s. 31).

Selv om TOTBL er lukket for offisielt medlemskap og innvielse, bruker de en annen metode til å opprettholde leserens interesse. TOTBL beskrivelse av læren sin som ”hemmelig” og ”forbudt” skaper en aura av eksklusivitet, samtidig som de lover å avsløre flere hemmeligheter i kommende publikasjoner. I innledningen av en redegjørelse for konstruksjonen av et magisk verktøy skriver de:

Now that certain esoteric aspects of the 218 Current have been disclosed and others are planned to be revealed in future publications of the TOTBL, we can briefly touch upon a previously hidden form of the fetishistic cultivation of the forces of the kliffotic spheres within the alchemical work of 218 (http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/kliffotic_kelim_fetishes.html, hentet 15.05.11).

Nøkkelen her er løftet om å avsløre flere sider av læren i fremtiden. Innvielsen blir mer særegen og et mål som søkeren vil måtte strekke seg enda lenger for å oppnå. Å holde *søkeren* på *søk* er den ’riktige’ strategien for å opprettholde interessen i ordenen, igjen med henblikk til diskusjonen om det kultiske miljøet og Campell (1972) i den andre teoretiske delen.

10.3 TOTBLs formål

TOTBLs formål er å bryte ut av det kosmiske fengselet. Veien som TOTBL følger blir beskrevet som venstrehåndens vei, gnostisk satanisme. ’Alt’et er todelt; kosmos og anti-kosmos. I *Liber Azerate* skrives det:

MLO har som mål att genom sitt anti-kosmiska arbete bidra till den rådande eonens förintelse och påskynda inledandet av Mahapralaya/Vredens dag. Den eoniska svarta magin är därför en av satanistens mäktigaste vapen, som i enlighet med hans starka vilja kan skapa globala förändringar (Frater Nemidial, 2002, s. 10).

---

³¹ Det er ikke redegjort for hva det menes med ”formløs magi” i *Liber Azerate*.

Anti-kosmos er strømmen som TOTBL hører til i likhet med mange eldre venstrehåndens vei tradisjoner, ifølge TOTBL selv. TOTBL mener selv at de henter sin lære og filosofi fra eldre tradisjoner og samtidig tilføyer den eldre læren og praksisen et nytt innhold.

Førstehåndsopplevelsen er grunnleggende i TOTBLs system. Publikasjonene og informasjonen som legges på hjemmesiden har todelt funksjon ifølge TOTBL; for det første vil de gjøre systemet deres kjent og åpne for kontakt med defå som er i stand til å oppfatte budskapet deres og ta på seg ansvaret for den anti-kosmiske strømmen. De skriver at de har oppnådd det ønskede antallet av innvidde medlemmer og derfor ikke vil innvie flere i systemet sitt. Publikasjonene og informasjonen på hjemmesiden gjør det imidlertid mulig å utføre TOTBLs riter og å assosiere seg med den anti-kosmiske strømmen. Den andre grunnen for TOTBLs offentlige manifestasjon er for å markere seg som en bevegelse som står imot den ateistiske formen for satanisme som de betegner som *"essenceless and materialistic filth that is spread in the name of Satan and Satanism."*

(www.templeoftheblacklight.net/main.html, hentet 15.05.11).

10.4 Mørk retorikk

TOTBLs retorikk er kledd i en mystisk og mørk aura. Begreper som *forbudt, hemmelig, mørke, natt, katastrofe, vrede, svart, ond og ondskap* brukes hyppig. Som en forklaring på dette skriver TOTBL i deres hjemmeside at de er for det første hinsides illusjonen av moral og etikk som Demiurgen skapte for å gjøre mennesker til slaver. Godhet og ondskap har dermed ikke en fast størrelse og bør forstås som relative begreper som kun kan uttrykke subjektive anliggende.

Ut fra forklaringen deres forstår jeg at den mørke auraen som retorikken er preget av beskriver eksistensen sett fra øyene til det uopplyste sinnet som fortsatt er slave av kosmoset. *Mørk* henviser for eksempel til det som ikke er berørt av det falske lyset til Demiurgen. I redegjørelsen om naturen til Selvet skriver de: *"The Self is therefore the dark (as in 'outside the light og the false god') and hidden essence that links us to the primeval Chaos and the Acausal."* (<http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/chaosophy.html>, hentet 15.05.11). *Forbudt* og *hemmelig* er det som er forbudt og hemmeligholdt av Demiurgen og høyrehåndens vei tradisjoner. De skriver videre:

Because of this [at mennesket er slaver av falsk moral og uvitenhet] we choose, within certain context, to align ourselves with and pay attribute to 'that which is evil' in order to show and make clear our stance as the adversaries and opposers to, and accusers of, the ruling status quo and that which is

deemed good and pure by the enslavers

(http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/evil_the_satanic_ideal.html, hentet 15.05.11).

Tatt i betraktning satanismens store fokus på individualitet, er det kanskje ikke overraskende at TOTBL oppjonerer på sin side mot den ateistiske grenen av LaVeys satanisme. De skriver på deres hjemmeside:

A secondary motive for the outside manifestation of the Anti-Cosmic Tradition is to counteract the essenceless and materialistic filth that is spread in the name of Satan and Satanism. By presenting a spiritual and yet harshly antinomian form of Gnostic Luciferianism, we hope to contribute to the establishment of visible alternatives to the vulgarity preached by atheistic con men

(www.templeoftheblacklight.net/main.html, hentet 15.05.11).

TOTBL som definerer seg som en venstrehåndens vei tradisjon, har et krast syn på høyrehåndens vei tradisjoner.

For example, slave mentality and morality, ignorance of the harsh truth, weakness of spirit and mind, passivity, masochism, apathy, self denial and weak-willed conformity are all attributes deemed attractive and good by the followers of the right hand path. This 'dextral path of goodness' can therefore only reinforce the cosmic enslavement of the spiritless servants of the chief archon

(http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/evil_the_satanic_ideal.html, hentet 15.05.11).

Satan, som er ondskapens herre, symboliserer transendens av moral og "godhet" som undertrykker elitens potensiale. Venstrehåndens vei er dermed Ondskapens vei som fører den sterke til frigjøring.

Those who seek The Mystery Unmanifested will be illuminated by this Black Light, and those who do not have the essence of Sitra Ahra within them (ie. The Black Flame) will see nothing but the Terror of Darkness!

Lucifer's Light will forever be darkness in the eyes of the

Blind...(http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/the_three_dark_veils_before_satan.html, hentet 15.05.11).

Satans oppgave i dette universet, ifølge TOTBL, er å transcendere hindringer slik at han selv kan vende tilbake til urtilstanden. Demiurgen vil på den andre siden opprettholde atskillelsen fra Kaos.

Mens Demiurgen forsøker å opprettholde uvitenheten som menneskene lever i, er Satans gave til menneskeheten det som TOTBL kaller ”the fruits of Daath³²/Gnosis”. Ved hjelp av denne gaven vil eliten se hinsides illusjonen og vende tilbake til urkilden.

På den ene siden forstår leseren at TOTBL filosofi ikke er destruktiv i seg selv, men destruktiv i forhold til illusjoner. Formålet er å vende tilbake til ur-tilstanden i stedet for å slutte seg til en tyrann gud. Det kan derfor virke som at den krasse retorikken er ikke i stil med TOTBLs formål. Men på den andre siden passer TOTBLs retorikk godt sammen med deres riter og det lille som vi kjenner til om TOTBLs medlemmer.

Oppsummerende kommentarer: TOTBLs lære

TOTBL operer med to ulike mytologiske fortellinger; en som er inspirert av den egyptiske tradisjonen og en som er inspirert av den babylonske tradisjonen. Fortellingene fra disse tradisjonene virker å være overlappende selv om det brukes forskjellige beskrivelser på skapelsesprosessene. TOTBL fastslår imidlertid at navngiving er av mindre betydning; det vesentlige her er at det eksisterer en tilstand som betegner Kaos, og at det opprinnelig var guder og gudinner før menneskene forsøkte å kategorisere disse konseptene. Navn og segl som korresponderer til hver guddom beskriver et aspekt av urkraften. Urkraften er en annen betegnelse for Kaos.

Kaos og kosmos anses å være to motstridende konsepter ifølge TOTBLs filosofi. Kaos er det opprinnelige, det naturlige og det som er uberørt av høyrehåndens vei. Organisering, struktur og orden anses å være høyrehåndens vei metoder for å opprettholde det kosmiske, som på sin side anses å være en restriksjon for det frie uttrykket for menneskets potensiale. Det oppgis imidlertid at det slumrende indre Kaos er tilstede hos alle mennesker, men samtidig at det er kun er få individer som besitter Den sorte flammen, som er et annet navn for det slumrende indre Kaos. Her finner jeg klare motsigelser i TOTBLs lære. Dette henviser igjen til TOTBLs frittflytende ideologi og synkretisme, og kommer som en konsekvens av at læren deres ikke har klart definerte rammer. Jeg har dermed definert TOTBLs verdensanskuelse som en selektiv panenteistisk verdensanskuelse. Med dette mener jeg at det guddommelige bare er tilstede i utvalgte mennesker.

---

³² Daath er sephiroten i det kabbalistiske systemet som står for viten.

Uttrykket ”218-strømmen” bruker TOTBL til å henvise til sin religiøse orientering som de betegner som anti-kosmisk. Jeg viser at dette konseptet, nemlig bruk av tall og tallanalyse ifølge det kabalistiske systemet slik det forstås i okkulturen, ikke er unikt for TOTBL.

TOTBL mener selv at 218-strømmen er en kategori som omfatter TOTBL, og andre fenomener, som har en anti-kosmisk orientering.

TOTBLs lære er synkretistisk og eklektisk. Det vesentlige i dette henseende er at konseptene som TOTBL velger å innordne i deres system benyttes slik konseptene forstås i okkulturen heller enn slik de forstås sett fra et religionshistorisk perspektiv.

I TOTBL er det et initiatorisk system som bidrar både til å opprettholde søkerens interesse i TOTBLs lære og samtidig viser veien som den innvidde skal gå før han kan nå det endelige målet. Læren i det initiatoriske systemet er hemmelig. Hemmelighetene avsløres gradvis etter hvert som man går gradene i systemet. TOTBL tar imidlertid ikke mot flere offisielle medlemmer. Hemmelig lære avsløres også gradvis i deres skriftelige verk. Hver ny publikasjon lover leseren å avsløre nye ”mørke” hemmeligheter.

Det mørke, det hemmelige og det antinomiske kjennetegner retorikken som TOTBL bruker. Selv om de redegjør for at disse begrepene betegner hvordan høyrehåndens vei tradisjoner og det uopplyste sinnet oppfatter virkeligheten, fortsettes bruken av mørk retorikk i alle deres verk.

Som organisasjon har TOTBL to hensikter; for det første ønsker de å markere motstand ovenfor andre former for satanisme som er annerledes enn TOTBLs teistiske og antinomiske retning. Og for det andre utgjør TOTBL som organisasjon en manifestasjon av den anti-kosmiske strømmen og Kaos, noe som ifølge TOTBL er viktig å markere i en tilværelse som er styrt av orden og høyrehåndens vei tradisjoner.

11. TOTBL som et religiøst fenomen

Jeg ser på TOTBLs tilknytning til mystisisme og TOTBL som et kultfenomen. Jeg undersøker også TOTBLs forhold til det okkulte miljøet. Dette kapitlet avsluttes med en kategorisering av TOTBL som et venstrehåndens vei- og satanisk fenomen.

11.1 TOTLB som et kult fenomen

TOTBL initiatoriske system viser at formålet med den siste graden er å transendere det kosmiske og vende tilbake til Kaos. Mens Kaos er på den ene siden ikke en guddom, anses det å være den opprinnelige tilstanden som alt stammer fra og som er en bestanddel i alt. Guder og gudinner i TOTBLs panteon anses å være forskjellige aspekter av den ene urkraften som gjennomtrenger Alt'et. Både Satan og Demiurgen karakteriseres som aktive agenter i skaperverket der de har en spesifikk funksjon; Demiurgen forsøker å opprettholde kosmoset og de restriksjonene kosmoset tillegger, mens Satan forsøker å transendere hindringer slik at han selv kan vende tilbake til ur-tilstanden.

YHVH, Marduk, bastardgudene og de Mørke gudene operer innenfor en større ramme som TOTBL betegner som Kaos. Kaos er formålet som transendensen sikter til. Videre understreker TOTBL at dette formålet oppnås ved den direkte opplevelsen av Kaos, både det indre Kaos, som er representert av Den svarte flammen, og det ytre Kaos, som er representert av de Mørke gudene.

Læren til TOTBL er både eklektiske og synkretistisk. TOTBL oppfordrer å studere og praktisere forskjellige tradisjoner. De begrenser seg i dette henseendet til tradisjoner som hører til venstrehåndens vei, siden det er veien som fører til transendens i motsetning til høyrehåndens vei som forsterker hindringene som Demiurgens skaperverk tillegger menneskeheten. TOTBLs posisjon i forhold til eklektisisme og synkretisme er tydelig både i beskrivelsen av systemet deres som syntesen av andre tradisjoner og ved den måten tekstene deres er komponert på. I de bøkene som TOTBL har publisert hittil redegjør de for mange tradisjoner som Drakonisk Setianisme, Señor La Muerte kulten, den Kaianske tradisjonen og Kabbalah. Individet har muligheten til å ta i bruk symbolikken og ritene som hører til en av disse tradisjonene, men TOTBL advarer samtidig mot å blande elementer fra forskjellige tradisjoner i den samme rituelle konteksten.

Mystisismen slik jeg redegjorte for i kapittel 4.2 for står i kontrast til tradisjonelle religioner på grunn av dens aversjon til det materielle og negasjon av det historiske, det politiske og det

økonomiske. At det ikke er noen dokumentasjon hvordan TOTBL ble etablert og ingen henvisning til det politiske og det økonomiske i tekstene deres, er altså ingen tilfeldighet.

Et hovedaspekt av filosofien til TOTBL er synet på at et fåtall av utvalgte mennesker er verdifulle mens resten av verden er ens fiende. Mens de har byttet navn fra Misanthropisk Luciferiansk Order til The Temple of The Black Light, har deres eldste skrift (*Liber Azerate*) fortsatt å være hovedverket deres. De har med dette posisjonert seg imot alt det politiske og det organisatoriske i verden. Ritene som tar i bruk menneskelige hodeskaller og blod i tillegg til mordet som Jon Nödtveidt begikk, og deretter selvmordet hans, vitner ytterligere om TOTBLs hensynsløshet og deres likegyldighet til de juridiske regler og de sosiale normene i samfunnet.

Det siste aspektet som bekrefter synet på TOTBL som en mystisk retning er fokuset på individet heller enn fellesskapet. Mens individfokus er et kjennetegn av satanisme og nyreligiøsitet generelt, mangler TOTBL den organisatoriske strukturen som andre nyreligiøse fenomener har. TOTBL har ingen fysisk institusjon og heller ingen medlemsliste. De skriver også i hjemmesiden deres at de ikke tar imot nye medlemmer. Materialet som konstituerer systemet deres samt instruksjoner om hvordan ritualer skal utføres er tilgjengelig for offentligheten. I tillegg til det skulle Dissections album Reinkaos, ifølge Jon Nödtveidt, iverksette visse magiske prosesser hos lytterne. Dette gir inntrykk av at TOTBL ikke ønsker å opptre som en organisasjon, men heller som en ikke-institusjonalisert ideologi.

Hvis, som jeg argumenterer for ovenfor, TOTBLs lære kan kategoriseres som mystisisme, og gitt dens heterogene posisjon i forhold til samfunnets ortodoksi vil den ikke kunne kategoriseres som kirkereligion eller kirkebevegelse. Alternativene som gjenstår er sekt eller kult. TOTBL fremstår som en ikke-institusjonalisert ideologi og mangler organisatorisk struktur. Mangel av organisasjon reflekteres ved at TOTBL ikke har noe offisielt fellesskap. Materialet som publiseres på internett gjør det mulig å ta i bruk deler av TOTBLs system uten å tilhøre et definert fellesskap. TOTBL stiller dermed ingen krav til søkere som måtte identifisere seg med dens filosofi. Filosofien til TOTBL strekker seg over et stort spekter av den okkulte filosofien. TOTBL erkjenner selv deres synkretisme. TOTBLs flytende struktur og lære gir den dermed karakteristikene til en kult.

Det er imidlertid tre forskjellige typer av kulturer som skiller seg fra hverandre. TOTBL kan ikke enkelt kategoriseres basert på Stark og Bainbridges (1985) modell. TOTBLs

karakteristikkene ligger på den ene siden nærmere tilhørerkult enn kultbevegelser og klienkult. Kultbevegelser er fullt utviklet religiøse organisasjoner som krever medlemmenes fulle oppslutning og utelukker medlemskap i andre organisasjoner. Eklektisismen som kjennetegner TOTBL negerer dermed kultbevegelse som en aktuell typologisk beskrivelse. Tilhørerkultens mangel på organisering, de enkle kravene de stiller deres medlemmer, eklektisismen og synkretismen i tillegg til at mediet konstruerer en viktig inngangsport til tilhørerkult passer overens med den måten som TOTBL fremstår på.

Fokuset på magi i TOTBL skiller den imidlertid fra de typiske karakteristikkene til tilhørerkult. Magi er et sentralt element i TOTBLs system. Publikasjonene til TOTBL viser at det er en jevn fordeling mellom mytiske fortellinger som konstituerer TOTBLs filosofi og magiske riter som konstituerer deres praksis. At magi spiller en liten rolle i tilhørerkult mens mytologiske fortellinger utgjør den største delen slik Stark og Bainbridge (1985) skriver, er ikke tilfellet for TOTBL. Klientkult *tilbyr* deres tilhørere magiske tjenester, og tilhørernes forhold til kulten karakteriseres som konsulent/klient forhold. I TOTBL er det imidlertid tilhørere som forventes å utføre de magiske ritualene selv.

Et unntak fra dette er albumet til Dissection, Reinkaos, som i seg selv skulle utføre magiske prosesser hos lytteren, selv om lytteren er en passiv aktør i dette tilfellet. Dissection har blitt karakterisert som TOTBLs soniske propagandaenhet og vil med dette kunne ses på som et offisielt uttrykk av TOTBL. Jeg ser derfor på TOTBL som en tilhørerkult der magi konstituerer et sentralt aspekt.

11.2 TOTBL og det kultiske miljøet

TOTBLs karakteristikk som et okkult- og magisk system som posisjonerer seg i opposisjon i til den hegemoniske kulturen, plasserer TOTBL i det kultiske miljøet. Noe som kjennetegner trossystemer i det kultiske miljøet er sympatiske relasjoner til hverandre, ifølge Campbell (1972). TOTBL skiller seg imidlertid ut i dette punktet, slik jeg argumenterte for i diskusjonen i kapittel 4.4. TOTBL skaper sin identitet ut fra en opposisjon til alle systemer, hvorvidt de er religiøse eller sekulære. Nøkkelbegrepene i TOTBLs identitet er misantropi og antinomisme. Dette utgjør imidlertid et dilemma for TOTBL ettersom kulten utviklet seg fra et undergrunnsfenomen til et fenomen som tilhører den populære okkulturen. Nödtveidt løste dette problemet på en diffus måte i det han erkjente misantropien samtidig som han betegnet

de interesserte i TOTBL som allierte³³ (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11). Sett bort fra den økende populariteten til TOTBL blant søkere i okkulturen, har kulten ingen intensjoner om å utvikle formell organisering. Dette kan videre forsikre statusen til kulten som antinomistisk. Og som ellers er tilfelle med motkultur, er det lettere å sette pekefingeren på hva fenomenet er *mot* enn hva det er *for*. Som kapittel 10 viste, er formålet til TOTBL diffust. Det TOTBL posisjonerer seg imot er verden og kosmos slik vi kjenner til det. Men hva de sikter til (nemlig Kaos) er et uklart abstrakt konsept.

De trossystemene som TOTBL har en sympatisk relasjon til fremstilles som mystiske, venstrehåndens vei orienterte og eldre tradisjoner som Señor La Muerte kulten, den kaianske tradisjonen og gamle babylonske og egyptiske tradisjoner. Fasinasjonen og opphøyelse av det gamle er typiske kjennetegn for trossystemer i det okkulte miljøet. TOTBLs påstand om at systemet deres stammer fra eldre tradisjoner skaper en aura av autenticitet og autoritet. I likhet med det okkulte miljøets syn på gamle trossystemer som rene og uberørte av de institusjonaliserte religionenes korrupsjon, mener TOTBL at de institusjonaliserte religionene er Demiurgens måte å holde tilbake evolusjonen på. TOTBLs syn på at evolusjon er en regress til tilstanden før orden deler de også med andre trossystemer i det okkulte miljøet.

Som vist tidligere, er TOTBL som kult, både eklektiske og synkretistisk. Strukturen av okkulturen som bygger på formidling av informasjon gjennom bøker, blader, messer og foredrag bidrar til å forsterke disse kjennetegnene. I TOTBLs tilfelle er musikk og musikkscenen viktige aspekter. Informasjon om kulten formidles gjennom musikken og intervjuene med musikere som representerer kulten. En konsert på konsert vil i dette henseende ha den samme funksjonen som en messe.

De konseptene og ideene som TOTBL bruker og støtter seg til er et produkt av det okkulte miljøet. Når TOTBL for eksempel bruker elementer fra den kabbalistiske tradisjonen eller den tantriske tradisjonen, brukes ideene slik de forstås i det okkulte miljøet uten å ta hensyn til deres religionshistoriske kontekst. Å se bort fra det historiske er som nevnt ovenfor noe som kjennetegner mystisismen. Filosofien til TOTBL blir dermed lett å gjenkjenne i andre trossystemer i det okkulte miljøet. Gitt at ideene flyter uten tilsyn i okkulturen og gjentas i forskjellige sammenhenger er det ikke enkelt å spore en spesiell tanke til dens opprinnelige kilde. Dette fenomenet underminerer på sin side TOTBLs påstand om opposisjon til alle trossystemer.

---

³³ Se kapittel 13.1 for utdypende diskusjon av dette momentet.

11.3 TOTBL som venstrehåndens vei fenomen

I dette underkapitlet analyserer jeg TOTBL under den antakelse at det er et venstrehåndens vei fenomen basert på de karakteristikkenene som Kennet Granholms (2007) oppgir på venstrehåndens vei fenomener³⁴.

1) Individualisme som ideologi: individualisme står sentralt i TOTBL i likhet med sataniske fenomener generelt. TOTBL skiller mellom bærere av Den sorte flammen på den ene siden, som ifølge TOTBL er individer som makter å stå imot orden og hovedstrømmen, og resten av menneskeheten på den andre siden. Bærere av Den sorte flammen opphøyes på bekostning av resten av menneskeheten og anses å være en elite. Dette stemmer også overens med det Granholm kaller unikisme.

TOTBL fokus på det individuelle på bekostning av det kollektive er også tydelig i TOTBLs manglende interesse i å skape fellesskap og nettverk. Mens andre sataniske bevegelser har fokus på individualisme, men samtidig oppretter fellesskap online eller offline, fremstår individualisme aspektet mye sterkere i TOTBL enn andre sataniske ordener.

2) Menneskets psyko-fysiske enhet: i TOTBL skilles det ikke eksplisitt mellom det fysiske og det psykiske. I menneskets skapelseshistorie fastslår TOTBL at menneskene er skapt av leire og bestanddeler av de mørke gudene. Selv om TOTBL ser på menneske som deres fiender, skiller ikke TOTBL mellom bestanddelene i det menneskelige (det fysiske og det psykiske).

3) Verdsetting av livet her og nå: i dette punktet skiller TOTBL seg ut. Ifølge TOTBL er mennesker fanget i livet her og nå, og de streber stadig etter å bryte ut av det kosmiske fengselet. Livet her og nå skal transenderes, nemlig fordi dette livet korresponderer med *orden og demiurgen*, mens tilværelsen som TOTBL sikter til korresponderer med Kaos. Det er imidlertid ikke redegjort for hva som skjer når menneskets kropp dør, men det er ingen antydning om at individet skal tjene dette livets frukter etter døden. Om Kaos, som et endelig mål, kan oppleves mens Den sorte flammen er fortsatt i den fysiske kroppen, eller om Den sorte flammen må befris fra den fysiske kroppen før en når det endelige målet, er det ikke redegjort for.

4) Guddommeliggjøring av Selvet: Selvet er sakralisert i TOTBL og knyttes til det guddommelige utenfor Selvet. Selvet betegnes som det indre Kaos, mens De mørke gudene

---

³⁴ Se kapittel 2.3

betegnes som det ytre Kaos, slik jeg viser i kapittel 8.3. TOTBLs formål er å ene det indre Kaos med det ytre Kaos via svart magi og TOTBLs initiatoriske system, noe som på sin side vil bidra til selvbevissthet. I TOTBLs initiatoriske system beskrives *Rubedo* graden (den fjerde graden), som det stadiet hvor magikeren skal guddommeliggjøre Den sorte flammen.

5) Antinomisme: antinomisme er nøkkelordet som beskriver TOTBLs filosofi. Konseptet om anti-kosmos og orden plasserer TOTBL i opposisjon til samfunnets ortodoksi, noe som TOTBL både sikter til og erkjenner selv. Antinomisme er også i harmoni med det individualistiske idealet, i det den ekstreme formen for individualisme som TOTBL står for, innebærer forkastelse av alt fellesskap.

11.4 TOTBLs typologiske kategorisering som et satanisk fenomen

TOTBL tar ikke noe standpunkt i forhold til opplysningstidens rasjonalisme og vitenskapelige idealer. Henvisning til det vitenskapelige er nesten fra værende i TOTBL diskurs, med unntak av Jon Nödtveidts påstand om bruk av vitenskapelige teorier³⁵ til å komponere albumet *Reinkaos* (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11). Vitenskap virker som et fremmed element i TOTBLs diskurs, men slik som tilhørerkulter kjennetegnes i det okkulte miljøet, er det ingen klare rammeverk. Romantikkens tenkning rundt erkjennelsen av det metafysiske gjennom det fysiske, og fokuset på virkeligheten som transenderer fornuften særpreger TOTBL mer enn opplysningstidens rasjonalisme. Jeg vil beskrive TOTBL typologisk som esoterisk satanisme, gitt kultens teisme og fokuset på esoterisme og magi. Det er på den andre siden flere trekk ved tenåringssatanismen som kjennetegner TOTBL; kulten konstruerer sin identitet med fokus på å være antinomistisk og misantropisk, i tillegg er søkerne som er interessert i kulten er mest sannsynlig unge søkere.

Jeg ser det også nyttig å ta i bruk Granholms begrep post-satanisme, slik Petersen (2009) redegjør for begrepet, til å identifisere TOTBL som en del av den sataniske diskursen.

TOTBLs filosofi har ikke Satan som sin sentrale skikkelse, men har heller konstruert konseptet Kaos som et grunnlag for filosofien, læren og formålet sitt, slik jeg har vist i de foregående kapitlene i analysen. TOTBL er dermed en post-satanisk esoterisk kult, der diskursen om tenåringssatanisme konstituerer deler av fenomenet.

---

³⁵ Nödtveidt sa i dette intervjuet at han tok i bruk vitenskapelige teorier som strengteorien. Utover dette forklarte ikke han hvilke andre teorier han brukte eller hvordan han brukte disse teoriene.

12. TOTBL og internett

I dette kapitlet undersøker jeg TOTBLs forhold til internett. Jeg ser på hvordan TOTBL bruker internett til sitt formål og hvilke konsekvenser dette har for TOTBL. Dette kapitlet avsluttes med en diskusjon om TOTBLs forhold til internett med henblikk på det geografiske området som kulten utviklet seg i, i tillegg til å undersøke karakteristikene til søkere som interesserer seg for det religiøse alternativet som TOTBL tilbyr.

12.1 TOTBL som et internettbasert fenomen

TOTBL er først og fremst en nettbasert tilhørerkult. På hjemmesiden deres ligger en introduksjon til filosofien og læren deres, utdrag fra forskjellige bøker, riter og verktøy som brukes i magiske riter. Det ligger også en liste over de tilgjengelige publikasjonene og oppdateringer om når nye tekster vil bli publisert. Bøkene trykkes i begrenset antall og selges via en annen hjemmeside³⁶. Bøkene er med andre ord ikke masseproduserte, selv om forskjellige nettsider distribuerer digitale kopier av bøkene. Sist men ikke minst ligger det en e-post adresse slik at man kan kontakte TOTBL. Dette gir all grunn til å tro at den som finner veien sin til TOTBL har brukt kyberrommet. Siden søk på "satanisme" (eller ordets beslektede) på en søkemotor vil gi flere anslag enn den enkelte søkeren kan lese gjennom, har jeg god grunn til å tro at TOTBL oppdages hovedsakelig på to måter: enten via et dedisert nettsøk på satanisme eller gjennom deathmetal-bandet Dissection.

Gitt at TOTBL hører til okkulturen, er kybersøkeren mest sannsynlig allerede kjent med flere av TOTBLs grunntanker. Søkeren vil derfor lett kunne identifisere seg med ideer om lysets emanasjon fra urkilden, sephirot/kliffot, egoet/Selvet, mørke guder og gudinner, karma/akarma, seremonielle ritualer, magiske verktøy, segler/yantra, påkallelser/mantra, demoner og djevler. Disse konseptene er lette å gjenkjenne fra flere vestlige esoteriske tradisjoner³⁷, og ikke minst okkulturen. Filmer, bøker og musikk tar i bruk de samme konseptene og det samme begrepsapparatet som nye religiøse tradisjoner.

---

³⁶ Hjemmesiden www.ixaxaar.com distribuerer esoteriske bøker deriblant bøkene til TOTBL.

³⁷ Dion Fortunes *The Mystical Qabalah* (2000) har lenge vært en anerkjent kilde innenfor den kabbalistiske tradisjonen slik vi kjenner den til i okkulturen. Sermoniell magi, demonologi og konsepter lånt fra østelige tradisjoner har også blitt populariserte av andre okkultiske tradisjoner. Ordener som The Hermetic Order of The Golden Dawn, Ordo Templi Orientis, Church of Satan og Temple of Set er blant ordenene som bruker disse elementene.

Publikasjonen av materialet til ordenen på internett åpner også for å gjøre læren tilgjengelig på tross av geografiske grenser, tidssoner og alderen på søkere. TOTBL skriver på hjemmesiden deres:

While the inner essence of the chaosophical system of thought is beyond the limiting media of the words, it is our hope that these texts will aid in guiding the few of spiritual worth to the concealed core for the inner sanctum, where they may of their own accord, drink from the fountain of knowledge and partake of the Black Light of Chao-Gnosis (www.templeoftheblacklight.net/main.html, hentet 15.05.11).

Her peker TOTBL på enda et moment ved bruk av internett som plattformen for systemet; det gir individet muligheten for progresjon etter eget ønske. Graden av engasjement blir også opp til hver enkelt å avgjøre, selv om man kan lese at TOTBL anser seg selv som en seriøs og dedikert orden.

Bruk av internett både som plattform for å rekruttere nye medlemmer og som kanalen som TOTBLs lære og filosofi sirkuleres gjennom skaper imidlertid to problemer; for det første, og gitt den eklektiske naturen til TOTBL som er i seg selv et kjennetegn av nyreligiøse fenomener i okkulturen, vil søkeren selv komponere sitt eget sett av religiøse forestillinger. Dette virker imidlertid ikke å være et problem sett fra TOTBLs perspektiv. I *Liber Azerate* skriver Frater Nemidial:

Tron blir på så sätt ett verktyg för kanalisering av spirituell och eonisk energi och beroende på vad för slags energi som satanisten vill kanalisera, kan han utan problem byta trossystem (form) så länge som han bibehåller sin sataniska vilja (essens) och låter sig vägledas av den svarta flammans gnosis (Frater Nemidial, 2002, s. 11).

Og for det andre, vil kommunikasjonsmulighetene og den enkle og frie tilgangen til å skape og distribuere informasjon gir internettbrukere anledning til å annonsere sine religiøse forestillinger som et særegent og originalt system. Dette virker heller ikke som dette er et problem for TOTBL:

En annan viktig del av det eoniska arbetet, som går ut på att bidra till påskyndandet och inledandet av kaos' eviga eon, är skapandet av nya spirituella former som skall vara i harmoni med de mörka och kaotiska energier som satanisten vill kanalisera. Till skillnad från de ljusa religionernas helt essenslösa och stagnerande former måste satanisten skapa magiska, religiösa, filosofiska och ibland politiska former som skall vara skapade i enlighet med den sataniska viljan och på så sätt dynamiska, revolutionära, evolutionära, mörka, essensfyllda, befriande och kaosbringande. Detta kan bland annat göras genom skapandet av en syntes mellan de forna eoners mörka traditioner som satanisten finner

relevanta för den aktuella antikosmiska eoniska strategin. Eller så kan satanisten försöka att skapa ett helt nytt och unikt trossystem, som har så få påtagliga länkar till tidigare spirituella former som det är möjligt (Frater Nemidial, 2002, s. 11).

TOTBL kan ikke enkelt kategoriseres som religion på internett eller internettreligion ifølge Cowans og Haddens (2004) modellen. For det første tilbyr ikke TOTBL et virtuelt rom der internettbrukere kan utføre religiøse aktiviteter og dermed vil ikke TOTBL kunne kategoriseres som en internettreligion. For det andre passer ikke karakteristikken av religion på internett til TOTBL som har en online kilde for religiøse tradisjoner, men som likevel har et fotfeste offline. Jeg vil dermed karakterisere TOTBL som et internett basert fenomen som har flere trekk som ligner på internett religion.

TOTBL tilbyr informasjon om kultens ideologi og praksis i tillegg til kontaktinformasjon på nettet. Det er ingen dokumentasjon eller antydning til at TOTBL eksisterer som en offline organisasjon. Dette begrunnes med kultens mangel på organisering, et fragmentert antall interesserte og tilhengere som fordeler seg over flere land i tillegg til TOTBLs antinomisme og misantropi som ville gjort det vanskelig for kulten å eksistere innenfor et juridisk rammeverk. Selv om tekster som kan oppfordre til handlinger som bryter loven eksisterer på forskjellige internettdomener, er det en umulig oppgave å knytte en kriminell handling til en angivelig tekstforfatter. Et eksempel på dette er Nödtveidts og Nemesis mord som var trolig påvirket av det misantropiske idealet i TOTBL. Det er også umulig å identifisere eierskap av forskjellige tekster og medlemmene av en kult siden det brukes pseudonymer (for eksempel Frater Nemidial) og siden medlemslista holdes hemmelig.

De fornevnte begrunnelsene passer med Cowans og Haddens (2004) modell for hvorfor visse religiøse fenomener foretrekker internett som plattform. TOTBL er en marginalisert religiøs innovasjon som har en heterogen posisjon i forhold til den dominerende kulturen. Det vil begrense mulighetene som kulten har for å utvikle- og å utbrede seg. Som nevnt i diskusjonen i kapittel 4 om spenningen mellom kulter og det øvrige samfunnet; jo større kultens innovasjon er, desto sterkere er spenningen som preger kultens forhold til samfunnet. TOTBL markante antinomisme og kontroversene som omgir kulten gjør at det vil være stor spenning mellom kulten og samfunnet.

12.2 TOTBL og internetts utfordringer

TOTBL har delvis klart å håndtere utfordringene som internett fører med seg som for eksempel manglende tilsyn og kontroll på den religiøse læren, og vanskelighetene med å

beskytte religiøse tekster fra å bli kopiert og redistribuert. TOTBL oppfordrer på den ene siden til eklektisisme og synkretisme; søkere kan velge visse religiøse elementer fra TOTBLs system, og kan lage egne religiøse alternativer som passer med venstrehåndens vei. Det er i tillegg til at TOTBL selv har tatt i bruk ideer og konsepter som allerede er en del av okkulturen og er i bruk i andre tradisjoner. TOTBLs publikasjoner er kopiert og distribuert som digitale utgaver selv om de i utgangspunktet er ment å være eksklusive skrifter. Ifølge disse karakteristikene vil TOTBL kunne kategoriseres som en *open source* tradisjon.

Autoritet og autentisitet blir også utfordret av internetts karakteristikk som øker tilgjengeligheten, synligheten og mangfoldet til det religiøse uttrykket. Forfattere av TOTBLs tekster har dannet en ideologi som naturligvis posisjonerer dem som eksperter (jevnføre konseptet om De flammefødte). Gitt at okkulturen er et lager av forestillinger som brukes av forskjellige aktører, vil den konsekvente gjentakelsen av disse forestillingene forsterke forestillingenes status som sanne forestillinger. Forestillinger om kliffotene og Kabbalah er for eksempel temaer som finnes i andre okkulte tradisjoner, men som også tas i bruk av TOTBL. Den okkulte diskursen har allerede bekreftet at disse forestillinger er autentiske gitt gjentakelsen av disse forestillingene i flere okkulte fenomener. Selv om kulten TOTBL er innovativ i forhold til den hegemoniske kulturen, er ikke innholdet i læren deres unikt sammenlignet med andre fenomener i okkulturen. Søkeren som er allerede kjent med ideene i okkulturen vil dermed ikke støte på forestillinger som skiller seg markant fra sitt meningsunivers.

Det som tjener TOTBLs troverdighet ytterligere er deres subkulturelle kapital. I dette henseende spiller Dissection en viktig rolle og skiller TOTBL fra andre tilhørerkulter. I tillegg til Dissection som kilde for subkulturell kapital, gjør bandet TOTBL synlig. Som vist ovenfor, søk på satanisme gir flere treff enn den enkelte søkeren kan utforske. I denne forstand ser vi ulempen av synligheten som karakteriserer internett. Man kan anta at det ikke er noen hyperlinker på kjente satanistiske hjemmesider som linker til TOTBL, gitt at TOTBL faktisk selv distanserer seg fra alle fenomener i den satanistiske diskursen. Dissection fremhever dermed TOTBL i forhold til utallige andre kulter i okkulturen som bare har internett til å spre sitt budskap.³⁸

---

³⁸ Se kapittel 13.2

12.3 TOTBL i en svensk kontekst

1995 er året da både internett begynte å bli en del av hverdagslivet i Sverige og samtidig da man antar TOTBL oppstod. Nödtveidt har sagt at han har blitt introdusert for kulten i 1995 og indikerte at kulten var i en tidlig fase av dens utvikling. Det er imidlertid ingenting som tyder på at TOTBLs internettaktivitet startet så tidlig som 1995. Men gitt at TOTBL hovedverk, *Liber Azerate* (2002), faktisk var, og fortsatt bare er trykt på svensk, og publisert som en elektronisk utgave kan tyde på to ting; målgruppa og de første som ble introdusert for TOTBL var nordmenn, svensker og dansker.

Om vi vender blikket tilbake til året 1995 og de overnevnte antakelsene kan det bekreftes empirisk, slik Petersen (2001) og Lövheim (2007) hevder, at internett bare var et verktøy TOTBL brukte og ikke i seg selv bidro til å skape kulten. Samfunnsmessige endringer som økt globalisering og sekularisering i senmodernismen, eller postmodernismen slik Lövheim(2007) uttrykker det, var viktige faktorer som har endret den måten mennesker oppfatter religion. Lövheim bruker uttrykket mediegenerasjon for å betegne ungdommene i Sverige og peker på den store rollen som datamaskiner, TV-apparater, DVD- og CD-spillere har i ungdommenes hverdag. Medienes store rolle i ungdoms liv, i tillegg til de samfunnsmessige endringene, og internett som det nye verktøyet, er momenter som overlapper med oppstanden av en kult som er konstruert av okkulturen, og som er ment for søkere som er kjent med okkulturen.

Privatiseringen av fritidsaktiviteter peker også på dannelsen av flere diskurser heller enn en hegemonisk diskurs. Gitt at å treffe venner, høre på musikk og bruke tiden foran datamaskinen danner en mer eller mindre spesialisert felles erfaringsverden, vil det være rimelig å anta det skapes flere og forskjellige meningsunivers blant ungdommene. Dette peker igjen på svekkelsen av tradisjonelle autoriteter og det økende fokuset på individet i senmodernismen som Lövheim (2007) skriver. Hvordan disse endringene utspiller seg er avhengig av hvilke karakteristikk som kjennetegner hver kultur.

I dette henseende vil okkulturen og særlig metal-subkulturen være et viktig element. Helt siden utbredelsen av metal-bølgen i Norge og Sverige, har ungdom stått for en stor del av de musikalske bidragene og konstituert en viktig del av subkulturen. Tatt i betraktning den dialektiske prosessen mellom de forskjellige elementene i okkulturen, er det ikke overraskende at en antinomistisk religiøs kult med esoteriske og magiske trekk vokser frem.

12.4 Søkere av TOTBL

Fenomenet å være på søken er grunnleggende for det okkulte miljøet. Søkerne som er aktuelle for en tilhørerkult som TOTBL er multisøkere. Kulten TOTBL erkjenner både sin egen eklektisisme og synkretisme og oppfordrer søkerne til å komponere et eget sett av religiøse forestillinger av de forskjellige elementene som venstrehåndens vei tilbyr. Det er ingen krav om offisiell tilhørighet til TOTBL, noe som gjør at søkere kan velge deler av TOTBLs filosofi og praksis, gjentolke det i deres egen kontekst og iverksette det. Okkulturen preges av å være transnasjonal og transenderer dermed kultur/subkultur inndelingen. Dette passer med karakteristikken til multisøkere, ifølge Sutcliffe (2004), som ikke kan defineres ut av deres tilhørighet til et bestemt trossystem, men som kan befinne seg i forskjellige kulturer og subkulturer rustet med et egenkomponert sett av religiøse forestillinger.

Kulters mangel på organisasjon gir individene bedre muligheter til å kontrollere sitt religiøse engasjement. Siden søkere som har interesse i TOTBLs filosofi er multisøkere og TOTBL selv er en tilhørerkult, vil dette ha som konsekvens at en tro med rigide rammer ikke vil være optimalt for noen av partene. Søkerne vil benytte seg av det mangfoldige tilbudet av religiøse uttrykk og TOTBL vil ha flytende grenser som støtter deres eklektisisme og synkretisme. Forholdet mellom TOTBL og søkerne reguleres av prinsippet om tilbud og etterspørsel. Som Lövheim (2007) og Petersen (2001) påpeker, avgjør ikke internett i seg selv hvordan utviklingen skal foregå. Internett er et verktøy som gjenspeiler utviklinger i samfunnet, selv om internett har egenskaper som kan påvirke disse utviklingene. Internett bidrar herved til den lave kostnaden som en uorganisert kult ønsker, fleksibiliteten som kjennetegner tilhørerkult og den lave risikoen som en antinomisk kult må ha.

James Lewis-undersøkelsen som Petersen (2001) peker på i sin artikkel viser at halvparten av satanistene ikke møter hverandre fysisk. Bruk av digitale verktøy konstituerer hovedmiddelet for kommunikasjon. Dette gir inntrykk av at bruk av internett innenfor satanismen er et typisk fenomen. Som eksemplet til Petersen (2001) om Satanic Forum og Satanisk Network viser, ligger hovedforskjellen mellom ønsket å etablere seg online og offline i fenomenets intensjoner om integrering i samfunnet. Mens de sosiale relasjonene som skapes er det viktigste i online fellesskap generelt slik jeg viser i kapitel 6.4, har ikke nødvendigvis sataniske fenomener dette som et av deres hensikt. Mens det på den ene siden er satanister som ønsker å integrere livssynet sitt med hverdagslivet som medlemmene av Satanic Forum,

har vi på den andre siden satanister som ikke ønsker dette, slik som TOTBLs tilhengere. Dette er igjen avhengig av det øvrige samfunnets aksept av det religiøse fenomenet.

Satanismen slik CoS står for innebærer ingen tro på overnaturlige skikkelser og påbyr å overholde landets lover. TOTBL er på den andre siden en ekstrem variant av satanisme som ikke kan integreres helhetlig i et lovpålagt samfunn. Det er på den andre siden heller ikke TOTBLs intensjon å bli integrert i samfunnet. Det blir dermed mer fokus på individualitet på bekostning av fellesskap, noe som er både et særtrekk av satanisme og online verden. På bakgrunn av dette kan vi fastslå at de som tilhører TOTBL ikke er interesserte i stabilitet og integrering av livssynet sitt i det øvrige samfunnet eller i en helhetlig verdensanskuelse som er realistisk å gjennomføre. Fellesskapet som binder søkere og tilhørere av TOTBL blir i største grad ikke spesialiserte fellesskap, men heller okkulturen som et overordnet fellesskap.

Undersøkelsen som Lövheim (2007) peker på, angående ungdommenes bruk av internett til å utforske den religiøse sfæren, viser at karakteristikken av disse unge søkere sammenfaller med karakteristikken av multisøkere. Lövheim bruker begreper ”samlere” istedenfor ”søkere” siden disse ungdommene samler forskjellige religiøse forestillinger som de legger sammen til en egen forestillingsverden. Men selv i dette tilfellet har ungdommene en refleksiv holdning til informasjonen som flyter på nettet. På den andre siden konstituerer unge multisøkere diskursen som tilhører tenåringssatanismen, og dermed overfloden av kommentarer og innlegg (både sakelige og usakelige), som preger online diskusjonsforum.

Fokuset på individet som internett byr på og mangelen på et sentralisert tilsyn bidrar til at alle bidrag likestilles. Bidrag fra flyktige kulturer i okkulturen likestilles med bidrag fra etablerte religiøse institusjoner. I online-verden vil ikke statusen til CoS som en etablert satanisk organisasjon yte fordeler overfor et internettbasert kultfenomen som TOTBL. Personlige erfaringer blir en viktigere markør for autenticitet enn formell autoritet.

Ungdommene, i deres søk etter religiøse alternativer og identitet, korresponderer med det TOTBL tilbyr. For det første markerer ungdommene sin identitet mot etablerte religioner. I dette henseende står ikke TOTBL bare mot den kristne kirken, men mot alt establishment. For det andre, å ta avstand fra reglene og normene som er bestemt av de voksne og de tradisjonelle autoritetene blir en markering av uavhengighet og individualitet. For det tredje er ungdommenes søk etter å skape en identitet ikke et søk etter fast engasjement i religion, men har likevel religiøse trekk. Gitt at TOTBL er en tilhørerkult, og i motsetning til

kultbevegelser, kan ikke en tilhørerkult i seg selv konstituere en religion. Sist, er ikke søkere med interesse for en tilhørerkult som TOTBL på søk etter stabilitet, kontinuitet, offline engasjement eller å integrere livssynet sitt med det øvrige samfunnet. Uavhengighet, individualitet, og brudd med det etablerte, en online base og dannelse av en identitet som skiller seg fra foreldregenerasjonen, kjennetegner ungdomsfasen, noe som også er blant de momentene som TOTBL tilbyr.

13. TOTBL og musikk

Dette kapitlet ser på Dissections bidrag og forhold til TOTBL. Jeg tar opp temaer som knytter Dissections musikk med det religiøse aspektet i bandet og viser hvordan albumet Reinkaos har entydige religiøse hensikter. I dette henseende er intervjuene med Dissections grunnlegger, Jon Nödtveidt, viktige for å forstå forholdet mellom musikken og religiøsiteten som TOTBL representerer.

13.1 Musikk

Bandet Dissection omfavner TOTBLs filosofi. Dette er synlig i bandets musikk så vel som gjennom bandets medlemmer. Dissections frontmann, Jon Nödtveidt, sa i et intervju som ble publisert i www.metalcenter.com i juni 2003 at han har vært medlem av MLO, som TOTBL den gangen hetet, siden 1995 og at han har oppnådd den andre graden og har statusen ”Prest av Satan” (Anastasiya, 2003, hentet 15.05.11). Jon Nödtveidt mener selv at TOTBLs filosofi bidrar til hvordan han konstruerer musikken sin, mens musikken på den andre siden ikke bidrar til TOTBLs filosofi:

Does Dissection play a large role for the MLO, why?

The MLO plays a large role for Dissection. And even though Dissection is the sonic propaganda unit of the MLO, the MLO in itself has got nothing to do with music (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

Til tross for det Nödtveidt hevdet, er begge disse sfærene overlappende sett fra et analytisk perspektiv. I et spørsmål som ble stilt Jon Nödtveidt angående valget av nye medlemmer i Dissection, svarte Nödtveidt:

It was a long process and there were quite a few obstacles in the way too numerous to mention but my goal was to find a line up that would share the same visions as myself in terms of using the music of Dissection as a black magical tool (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

Albumet, Reinkaos,³⁹ som er skrevet av Dissections frontmann Jon Nödtveidt og Frater Nemidial,⁴⁰ er en hymne til TOTBL. Lyrikken i sangene er komponert av TOTBLs magiske formuler slik de oppgis i kapitlet ”*De Satanistiska Formlerna*” i *Liber Azerate*. Albumet Reinkaos inneholder 11 låter⁴¹, hvorav én er instrumental. De 10 andre låtene er komponert av

---

³⁹ Albumet er fra 2006. Ordet reinkaos betyr ”tilbakevending til Kaos” ifølge ToTBL.

⁴⁰ Nödtveidt sa i intervjuet fra 31.mai.2006 (<http://www.myspace.com/dissection/blog/123933879>) at Frater Nemidial er Magister Templi av TOTBL.

⁴¹ 11 er et sakralisert nummer i TOTBL som jeg viser i kapitel 9.2

engelskspråkelig tekst og TOTBLs magiske formler. Teksten i to av låtene i albumet (*Starless Aeon* og *Xeper-I-Set*) er kreditert Nödtveidt og Frater Nemidial. Musikken i albumet er komponert av Jon Nödtveidt selv. Å bruke musikk som et instrument for esoteriske riter kan spores tilbake til Anton LaVey, om vi skulle begrense oss til den moderne satanismen slik jeg viser i kapittel 5.4. I *Liber Azerate* skriver Frater Nemidial:

Även musik kan spela en roll i det eoniska arbetet, om satanisten med hjälp av sina toner och sånger kan förmedla de tankar och känslor som är i harmoni med den mörka eonen och på ett korrekt sätt representera de nya former som de sataniska energierna behöver för att kunna verka inom det kausala planet. Satanisten kan på så sätt så det mörka fröet i lyssnarnas medvetna/omedvetna och på så sätt göra dem mer mottagliga för de anti-kosmiska makternas disharmoniska energier (Frater Nemidial, 2002, s. 13).

Funksjonen til Dissection som et middel til svartmagiske formål bekreftes av Nödtveidt både direkte og indirekte. Etter utgivelsen av albumet *Reinkaos* i 2006 sa Nödtveidt det følgende: *“I have reached the limitations of music as a tool for expressing what I want to express, for myself and the handful of others that I care about, and I will now move along to other realms of practice.”* (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11). Formålet var ikke å lage musikk for musikkens skyld men for å realisere visse formål i tilknytning til hans vei som en anti-kosmisk esoteriker. Det er i alle fall ifølge de senere intervjuene som er gjort med Nödtveidt. Rundt to og en halv måned etter dette intervjuet begikk Nödtveidt et rituell selvmord. Tre år tidligere hadde Nödtveidt uttalt seg i et intervju om sine hensikter med Dissection:

My aim is to introduce the listener to true darkness and let them experience the liberating, Chaotic potential that we can find deep within ourselves; the black flame. I want to sow the Anti-cosmic seed in the listener's unconscious, this way burning new dark holes in the collective worldsoul and the human psyche. This way speeding up the Anti-cosmic evolution leading the cosmic creation back to the formless Chaos it descends from. Dissection is nothing but an instrument for channeling the wrath of the ancient gods of darkness. I want the listener to unchain and release the fettered beast within, break the cosmic chains of illusion, slavery and stagnation. Chaos from order. Hail The Beast! (Anastasiya, 2003, hentet 15.05.11).

Angående selve albumet *Reinkaos* sa Nödtveidt i det samme intervjuet:

The song writing process has for me a spiritual function on a personal level since they are hymns to the different powers and principles, Dark Gods, which are a central part of the 218 current. Lyrically the songs are based on invocations and formulas that have been linked into the lyrics to evoke the powers

that they represent. Occult musical theory has been applied in the song writing process as a means of symbolically charging their structures. They have also been written inspired by scientific ideas such as string theory etc. The songs have all been written with the intention of using sounds and vibrations as an Anti-Cosmic tool and they have all been consciously created to be the vessels for these powers (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

De magiske resitasjonene og det rituelle aspektet som ligger bak sangene i Reinkaos skal ifølge Jon Nödtveidt ha en effekt på lytteren:

[...] The new lyrics are Satanic formulas, Voces Magicae (the magic of the spoken word), with which I intentionally channel and release the Anti-cosmic, Chaotic currents of the wrathful gods. This will include an advanced ritualization of the whole recording session and just by listening to the album will then literally result in that you are releasing the energies channelled by the music. I use sound vibrations, formulas, words and names of power that within the Anti-cosmic tradition have been charged and have the purpose and function to influence those who listen to the music and hear the formulas. This is nothing we've done before on our earlier recordings, but a new conscious step in the evolution and strategy of Dissection. Dissection is the herald of misanthropic revolution, bringer of change and Chaos-gnostic awakening. We are part of the Chaotic fire that burn and dissolve the cosmic creation from within (Anastasiya, 2003, hentet 15.05.11).

Den første låten i albumet, *Nexion 218*, har den følgende teksten; ”*Zazas Zazas Nasatanada Zazas!*”. Denne formula kalles ”*Avgrundens nyckel*” i *Liber Azerate* og har som formål å

öppnar Choronzons portar till det akausala planet och bryter,med sina elva alfa vibrationer, ned de kosmiska barriärerna. Avgrundens nyckel används också som en invokations/evokations formel under de svarta riter som har som syfte att åkalla Choronzon (Frater Nemidial, 2002, s. 76).

Refrenget i sangen *Beyond The Horizon* lyder som følgende; ”*Vedar-Gal Tiekals Somdus Azerate*”. ”*Azerate formeln*”. Slik dette formularet er betegnet i *Liber Azerate* tiltrekker den seg disharmoniske kaosenergier og bringer frem revolusjon/evolusjon. Formularet brukes også under riter som invokerer eller evokerer⁴² De Elleve anti-kosmiske kreftene, ifølge *Liber Azerate* (Frater Nemidial, 2002, s. 75).

”*Vredens formula*” brukes i den tredje låten i *Reinkaos*, *Starless Aeon*. Formularet lyder som følgende; ”*Dies Irae Dies Illa Solvet Cosmos In Favilla! Vocamus Te Aeshma-Diva!*”.

”*Vredens formular*” har som formål ”*att åkalla Vredens Dags härold, Aeshma-Diva, och*

---

⁴² Evokasjon og invokasjon brukes ofte i okkulturen og henviser til påkallelser av krefter som skal manifesteres respektivt utenfor og innenfor magikerens fysiske kropp.

påskynda inledandet av den stora upplösningen, som skall tillintetgöra den nuvarande eonen.” (Frater Nemiðial, 2002, s. 74-75).

I neste låt, *Black Dragon*, gjentas setningen ”*Tohu Tehom Theli Than Leviathan Tanin’iver Taninsam!*” som i *Liber Azerate* betegnes som ”*Den kliffotiska drakformeln*”. ”*Den kliffotiska drakformeln*” brukes under riter som har som formål å kanalisere ”*dödsdrakens*” energier, og under riter som åpner portene til de kliffotiske dimensjonene (Frater Nemiðial, 2002, s. 76).

Sangen *Dark mother divine* bruker formularet ”*Ishet Zenunim Taninsam Ama Lilith, Liftoach Kliffot!*”. Dette formularet er det ikke redegjort for i kapittelet ”*De Satanistiska Formlerna*” slik som de andre formularene, men dukker opp senere i boka under evokasjonen av Lilith (Frater Nemiðial, 2002, s. 122).

Låten *Xeper-I-Set* er det heller ikke redegjort for i ”*De Satanistiska Formlerna*”, men nevnes som en del av ”*Den Setianska Öppningsritualen*”. Ordet ”*Xeper*” brukes også av Temple of Set, og ifølge ToS betyr det ”å bli” (Webb, hentet 05.07.11). I *Liber Azerate* får begrepet ”*Xeper-I-Set*” betydningen ”Jeg blir Set”. *Xeper-I-Apep* dukker også opp i samme låt. *Apep* blir beskrevet som ”*dödsdragen*” i en annen tekst i *Liber Azerate* (Frater Nemiðial, 2002, s. 172, 160 og 187).

Teksten til låten *Chaosohpia* er det korte formularet ”*Lucifer Illuminatio Mea!*” som i *Liber Azerate* gis følgende forklaringen: ”*”Illuminati formeln” används under meditativa riter som har som syfte att bringa visdom och upplysning.*” (Frater Nemiðial, 2002, s. 76).

Sangen *God of forbidden light* bruker formularet ”*Lylusay Tateros Volt Sids Lucifer!*” som er *Lucifers formelaren*. Dette formularet skulle frembringe spirituell opplysning og forsterke den ”svarte kaosilden”. ”*Lucifers formula*” brukes også til åpne opp de mørke portene til det spirituelle planet og den sørlige tronen⁴³, ifølge *Liber Azerate* (Frater Nemiðial, 2002, s. 75).

Den nest siste låten i albumet, *Infernal fire*, begynner med ”*Tanin’iver Liftoach Nia!*” som betegnes i *Liber Azerate* som ”*Tanin’iver formula*” og:

har som syfte att väcka den blinde draken som slumrar i den svarta flammans mörker och öppna kaos’ återabsorberande och upplösande öga (i.e nia). Tanin’iver formeln används också förutom i resandet av den svarta kraften till att fördriva demiurgens illusoriska ljus och genom erhållandet av gnosis öppna drakens ögon (Frater Nemiðial, 2002, s. 74).

---

⁴³ Det forklares ikke hva det menes med ”den sørlige tronen”.

Den ellefte og siste låten i *Reinkaos* har navnet *Maha Kali* og bruker resitasjonen ”*Jai Kalika! Jai Kali!*”. ”*Jai Kali*” brukes til å hylle gudinnen Kali i den hinduistiske tradisjonen, men selve resitasjonen er fraværende i *Liber Azerate*.

I motsetning til LaVey og Den sataniske kirken som er representert av en fysisk institusjon, er TOTBL nettbasert og minimalistisk i det uttrykket de gir av seg selv. Musikken og de personene som fremstår i offentligheten som TOTBL-medlemmer får dermed større oppmerksomhet enn i andre tilfeller. I dette henseende blir musikkscenen og konsertene et viktig og sakralisert aspekt av troen og, som LaVey vitnet til, en inngangsport til grenen av satanisme som knyttes til bandet.

Dissection var på en verdensturné kort tid etter Nödtveidts løslatelse fra fengsel. I et intervju som ble publisert på Dissections *myspace* side spurte en fan det følgende spørsmålet:

The Rebirth of Dissection tour was a great success for you with sold out concerts all over Europe and additional gigs in South America and Mexico. It was also the largest tour so far in your career with something like 60 shows and 20 countries or so. How was the feeling to finally meet the fans again after more than 7 years? (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

Nödtveidt svarte:

We could never have imagined that the interest and demand for Dissection's return would be so high out there after seven years of absence. I think it was all like some kind of shock for all of us. Before the first concert in Stockholm on the 30th of October 2004, the gig had been sold out twice already before being moved a third time to an even bigger place, but it wasn't until we faced the crowd that it all became clearer to us. For me personally this moment, walking out on that stage at Arenan in Stockholm less than a month and a half after my release from prison, is one of the most surreal experiences in my life (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

Det virker som at Dissections innflytelse og popularitet ikke ble mindre av Nödtveidts fengsling og bandets 7 år lange pause. På den andre siden er det vel verdt å merke seg at Dissection representerer både motkultur og okkultur. Kontroverser rundt bandet, selv som menneskefiendtlige, bidrar positivt til bandet og forsterker det imaget som bandet bygger rundt seg selv. I motsetning til mange band som bruker det mørke og det mystiske som en del av imaget sitt⁴⁴, enten som uttrykk for musikalsk kreativitet eller for å markedsføre musikken,

---

⁴⁴ Se kapittel 5

har Dissection genuine intensjoner bak imaget sitt. Nödtveidt forklarte posisjonen til Dissection i forhold til death/black metall miljøet i et intervju med det følgende:

For us, there is no scene to be part of, nothing we identify with. What is there? "Death metal", as far as I'm concerned, has got nothing to do with worshipping death, as it according to certain people was meant to be about, and nobody of those who started out the "black metal" thing were Satanists either, and just like the bands of today it was just a gimmick with it's lyrics and imagery (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

Vi kan også lese fra Dissections popularitet at TOTBL ikke er lenger et svensk undergrunnsfenomen, men heller et fenomen som ble popularisert internasjonalt gjennom rock stjerner som omfavner ordenens religiøse overbevisninger. Det rituelle konseptet og de religiøse overbevisningene som lå bak Dissection har også vært en innflytelseskilde for andre band, som svenske Arckanum og særlig norske Shaarimoth. Jon Nödtveidt hadde også nære vennskap med flere av black-metal musikerne i den norske scenen (Anastasiya, 2003, hentet 15.05.11). Miljøet der disse rocke-stjernene og musikkentusiastene befinner seg i, nemlig okkulturen, er et fruktbart miljø for å produsere og reprodusere avviklende ideer fra den hegemoniske diskursen, og rekruttere søkere som befinner seg i en heterogen posisjon i forhold til hovedstrømmen. Det musikalske uttrykket og tematikken innenfor okkulturen beriker hverandre i en dialektisk prosess. Det er dermed en god grunn til å hevde at Dissections musikk er en viktig del av TOTBL som et religiøst fenomen.

En motkulturell kult som definerer seg selv ut fra hatet sitt til menneskeheten kan være selvmotsigende dersom kultens popularitet økes. TOTBL som et undergrunns fenomen kan forsvare sin posisjon som menneskefiendtlig, men hva skjer når kultens ideologi populariseres internasjonalt via internett og musikk? Nödtveidt ble stilt følgende spørsmål av en fan:

According to MLO philosophy the members of the Order are the elect and the rest of mankind are sheep/clay born or simply lower beings. Therefore does the band hold contempt for most if not almost all of the Dissection fan base and how does it make them feel when having to exchange in social interaction with the fans or playing to them? (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

Nödtvedt svarte:

We don't see misanthropy as a symbolic thing when we state that this world is our enemy, and in this world of enemies, we do appreciate those few who actually are on our side and we treat them

accordingly, like allies. You will know yourself depending on which category you belong to if you are for or against what we stand for (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11).

Selv om dette virker som plaster på såret til de ikke-utvalgte, virker det fortsatt problematisk at søkere skulle velge et religiøst alternativ som anser dem i beste fall som 'allierte'. Den eklektiske karakteren som kjennetegner nyreligiøse strømninger og TOTBLs status som et kultfenomen gir alternativer som hadde ellers ikke vært mulige i mer rigide former for religiøsitet. Søkeren kan for eksempel velge visse elementer, ritualer og ideer fra TOTBL og skille dem fra den overordnede ideologien. Okkulturen kjennetegnes også av reproduksjon av materialet; søkeren kan reprodusere TOTBLs ideer i et format som passer sitt eget utgangspunkt. Alternativt kan søkeren i all enkelhet ekskludere læren om å tilhøre de verdigløse massene. Det følgende er tatt fra det samme intervjuet: *"What advice (if any) would you give to anyone who has an interest in Anti-cosmic Satanism? To study everything they can get their hands on connected to the tradition and to put in practice what they learn."* (final interview with Jon Nödtveidt, 2006, hentet 15.05.11). Mens Nödtveidt kunne erklært TOTBL som kun elitens religion, valgte han å råde alle interesserte til å studere læren og iverksette praksisen til TOTBL. I likhet med diskusjonen ovenfor om å klassifisere TOTBLs religiøse orientering som panenteisme eller en selektiv form for panenteisme, kan heller ikke denne diskusjonen bli avgjort av den enkle grunnen at det er motsigelser i TOTBLs filosofi.

13.2 Populærkultur og Dissection

TOTBLs soniske propagandakanal, som Nödtveidt betegner Dissection, hører til den populærkulturen. Den dialektiske prosessen mellom narrativet i den populære okkulturen og religiøse forestillinger viser seg tydelig i Dissection. Mens det helhetlige inntrykket av bandet (imaget, musikerne, sangtekstene og auraen som omgir bandet) på den ene siden er konstruert til å passe TOTBLs ideologi og virker som et mediert uttrykk for kulten, kan TOTBL ideologi spores tilbake til tankegods i den populære okkulturen. Det innovative i TOTBL, og det som TOTBL selv vektlegger fremfor alt, er deres sterke misantropi og antinomisme. De andre elementene i TOTBLs tro og praksis har, som jeg har vist tidligere, røtter i andre nyreligiøse forestillinger. Det er akkurat disse elementene som gir den "kule" statusen i okkulturen. Patridge (2004) skriver at okkulturen er kul først og fremst fordi den distanserer seg fra hovedstrømmen. På bakgrunn av dette vil både TOTBL og Dissection betegnes som kule og dermed ha subkulturell kapital.

Som det er foreslått tidligere, individer som er allerede en del av okkulturen egner seg best til kulttilhørighet. Det vil si at individer som allerede er kjent med TV-programmer, litteratur og musikk som har det okkulte som tema vil lettere kunne assosiere seg med verdensanskuelsen til religiøse kulturer i okkulturen.

I dette henseende må to momenter bemerkes; for det første finnes den største interessen for det okkulte blant unge, som Patridge (2004) skriver. Noe som indikerer at den største andelen av de interesserte i TOTBL og de som da kan påvirkes av TOTBLs- og Dissections subkulturelle kapital er unge søkere. For det andre kan *ad hoc*-interessen vokse til genuint engasjement. Jon Nödtveidt har omtalt hensikten sin med albumet, Reinkaos, som å plante det antikosmiske frøet i lytterne. Om vi ser bort fra den metafysiske troverdigheten i Nödtveidts kommentar, kan vi fortsatt ikke avskrive kommentaren hans. Lytterne blir introdusert for ideer og konsepter som er ellers ukjent for folk som befinner seg utenfor okkulturen. Som jeg har redegjort for Sylvan (2002) i kapittel 5.4 tar metal-sjangeren opp tema som fremmedgjørelse, kaos, det mørke, det mystiske, vold, død, hat, sinne og makt for å nevne noen få. Mens musikken har sine begrensinger i forhold til omfanget av diskusjonene av disse temaene, vil formatet på andre fenomener innenfor okkulturen tillate en dypere analyse. Okkult litteratur, filmer og TV programmer vil kunne behandle disse temaene i dybden. Ikke minst vil kulturer og religiøse samfunn som tilbyr en "reell" mulighet til å være en aktiv deltaker i okkulturens meningsunivers konstituere et naturlig valg for søkere.

Reinkaos skiller seg imidlertid fra andre metall-album i intensjonen som ligger bak albumet. Tematikken som albumet tar opp er på ingen måte innovativ i sjangeren. Mens en stor del av lytterne på den ene siden ikke ville karakterisert opplevelsen av å lytte til Reinkaos som en religiøs opplevelse, vil det religiøse aspektet av albumet gjenspeile religiøsiteten i senmodernismen om vi skulle følge Robin Sylvans (2002) analyse av musikk-subkulturen. Albumet tar i bruk okkult symbolikk, temaene spanner over en lang rekke nyreligiøse ideer og spiller på trendene i marginale subkulturer. Dette er ingen overraskelse tatt i betraktning samspillet mellom Dissection og TOTBL.

Om vi igjen vender blikket til Campbells og McIvers (1987) bemerkning om at den kommersielle interessen i okkulturen gjenspeiler en allmenn interesse i samfunnet, vil vi kunne hevde at interessen i Dissection til en viss grad kan gjenspeile en interesse i TOTBL. Det er mest sannsynlig lyttere som kun interesserer seg i det musikalske aspektet av bandet og som ikke tar bandets image med stort alvor. Men slik som Patridge (2003) redegjør for

subkulturell kapital spiller autentisiteten til Dissection og den okkulte gnosis som tydeliggjøres i musikken så vel som imaget, en stor rolle for lytterne. I motsetning til band som for eksempel Black Sabbath, har Dissection levd opp til sitt rykte. Mordet og deretter selvmordet til Nödtveidt oppfyller myten som Dissection bygde for seg selv og gir videre bekreftelse på det genuine i bandets uttrykk.

I dette henseende må det nevnes at mens det ekstreme i metal-subkulturen i noen tilfeller viste seg i form av høyreekstremisme og nazisme, distanserer Dissection og TOTBL seg generelt fra rasediskriminering. TOTBLs ideologi motstår all organisatorisk struktur, i tillegg til at politikk ikke har noen plass i TOTBL.

Konklusjon: TOTBL

TOTBL er en tilhørerkult som har flere trekk som gjør at den ligner på en internett religion.

Kulten har sterke bånd til okkulturen i det kultens lære og filosofi er hentet og inspirert av okkulturen, og siden musikk inngår som et viktig element i TOTBLs helhetlige uttrykk.

TOTBLs religiøse orientering kan beskrives som et venstrehåndens vei fenomen. Uttrykket esoterisk post-satanisme gir imidlertid en bedre beskrivelse av TOTBL enn kun esoterisk satanisme, gitt at Satan ikke er den sentrale skikkelsen i kulten, men heller et konsept (nemlig Kaos) som knyttes til forskjellige guddommer, deriblant Satan. TOTBL har også flere trekk som ligner på tenåringssatanisme.

Kultens mest sentrale ideologiske trekk er et sterkt fokus på misantropi og antinomisme.

TOTBLs lære er ellers komponert av ideer som er hentet fra okkulturen, det tankelageret som gir næring til forskjellige populærkulturelle fenomener.

TOTBL er en transnasjonal kult i den forstand at okkulturen er et fenomen som transenderer geografiske grenser, i tillegg til at kulten er nettbasert og publiserer tekstene sine på engelsk.

Det utgjør på den andre siden en gåte om hvorfor kultens viktigste tekst, nemlig *Liber Azerate*, er fortsatt kun utgitt på svensk og som elektronisk utgave. Dette gir imidlertid all grunn til å tro at kultens målgruppe er skandinaviske kybersøkere. Det vil med andre ord si at mens kulten på den ene siden har tilegnet en global holdning i dens senere utvikling, var den rettet mot et geografisk begrenset område i startfasen. På grunnlag av dette er det viktig å se på karakteristikkene til lokalesamfunnet som TOTBL utviklet seg i, nemlig Sverige.

TOTBL mangler klart definerte rammer og har ingen fellesskap eller nettverk, hverken online eller offline. Det forsterker på den ene siden kultens eklektisisme og synkretisisme, og bidrar på den andre siden til å gjøre TOTBL til et religiøst alternativ for søkere som ikke er interessert i noe fellesskap. Jeg har vist ovenfor at TOTBLs karakteristikker gjør den egnet til gruppa av søkere som jeg betegner som mulitsøkere. Multisøkere oppsøker flere religiøse alternativer samtidig uten å slutte seg helhetlig til et av dem. Jeg viser videre at okkulturen appellerer mest til ungdommer, og viser også at ungdommer i den geografiske konteksten som TOTBL vokste i er interesserte i å konstruere en identitet med religiøse trekk heller enn å slutte seg til en religion. TOTBLs karakteristikker, i tillegg til appellen som Dissection gir kulten, forsterker videre dette synet. Når dette er sagt, er ikke senmodernisme og medienes intervensjon i det religiøse livet særegne fenomener i svensk konteksten. Å undersøke

TOTBL fra et lokalt perspektiv samtidig som å se på kulten som et transnasjonalt internettbasert fenomen blir den beste løsningen i dette tilfellet.

Internett bidrar både til å synliggjøre og tilgjengeliggjøre TOTBL. Det er imidlertid problematisk i visse anliggende. TOTBL posisjonerer seg mot andre sataniske fenomener og som følge av det, er det ikke overraskende at de mest kjente sataniske ordenene ikke legger hyperlinker som fører videre til TOTBLs hjemmeside. Internett har også gitt TOTBL muligheten til å nå et større publikum og danne seg en base på nettet med lave kostnader og lav risiko. Ulempene som internett medfører, som autoritetsspørsmålet og faren for å miste eierskap over ens ideer og religiøse innovasjoner virker ikke til å gjelde for TOTBL siden de oppfordrer til synkretisme og fokuset på det individuelle. Med internett oppnår TOTBL en plattform til å eksistere som et antinomistisk religiøst alternativ uten å risikere sammenstøtt med det øvrige samfunnet. Tekstene til TOTBL blir også lettere tilgjengelig, og ideene deres når et internasjonalt publikum med interesse i okkulturen.

Musikk inngår som en viktig del av TOTBL. Bandet Dissection har markedsført kulten ved å omfavne kultens idealer og ved å være en synlig kanal som ytrer kultens filosofi. Albumet Reinkaos anser jeg som en viktig markør i TOTBLs utvikling siden det ligger entydige religiøse og magiske intensjoner bak albumet. Albumet skulle ifølge Dissection selvså iverksette anti-kosmiske magiske prosesser hos lytteren. Det religiøse og rituelle uttrykket er dermed blitt veldig lett tilgjengelig. Reinkaos gjør det rituelle aspektet av TOTBL tilgjengelige for lytteren uten at lytteren må sette seg i TOTBLs lære, og konstruere det rituelle rommet, som er ellers en del av TOTBL magiske system.

Musikken og musikkscenen bidrar også til å introdusere lytteren til en gitt filosofi eller religiøs orientering. Siden TOTBL mangler et offisielt fellesskap, vil musikkscenen delvis ersatte funksjonen til et slikt fellesskap. Interessen i en musikksubsjanger skaper i seg selv bånd mellom lytterne. Interessen i et band som tydelig omfavner en religiøs orientering kan skape enda sterkere bånd mellom lytterne.

Mange lyttere finner veien sin til satanismen nettopp gjennom band som har et satanisk image. Interessen kan virke som en forbigående fase i tenåringsalderen, men det kan også utvikle seg til et genuint engasjement. Som jeg nevner ovenfor, religiøsiteten som TOTBL representerer egner seg best for multisøkere siden mye av kultens lære ikke vil la seg gjennomføres i et lovpålagt samfunn. Dermed konkluderer jeg fra dette at om interessen i

TOTBL gjennom Dissection utvikler seg hinsides det musikalske aspektet, vil det mest sannsynlig være i form av religiøse trekk i lytterens identitet heller enn religion som konstituerer noe sentralt i individets liv.

På bakgrunn av dette er det vanskelig å se på TOTBL som et seriøst religiøst alternativ som kan få et fotfeste i den fysiske verden, sett bort fra i meget marginale subkulturer og hos noen få enkeltindivider.

Det antall bøker som TOTBL utgir og selger i tillegg til de økonomiske ressursene som ligger bak det å forfatte disse bøkene og å distribuere de vitner imidlertid om at det er en stor interesse for TOTBL. Uten empiriske bevis er det ikke mulig å anslå om dette bare er interesse i det absurde, det mørke og det marginale, eller om det er individer som gjennom en eklektisk holdning til TOTBLs lære har klart å iverksette TOTBLs lære, og samtidig ligge under radaren til samfunnets ortodoksi.

Hvis noe, viser denne avhandlingen hvordan religiøse innovasjoner, som er i høyspenning til samfunnets ortodoksi, og som er skapt av de samme tankegoodsene som populærkultur og avvikende tro og praksis, kan hevde seg som et religiøst alternativ på internett. Uten internett og dets egenskaper ville ikke dette være mulig, gitt at spenningen til det øvrige samfunnet ville vært en betydelig faktor. Heller ikke uten folkets interesse, uansett om den er genuin eller overfladisk, ville etablering av slik kult vært en reell mulighet.

Litteraturliste:

- Adorno, T.W. 1941, "On popular music", *Studies in Philosophy and Social Science*, bind 9, s. 17-48.
- Anastasiya, (juni 2003), "Interview with Jon Nödtveidt", [online]. Tilgjengelig fra: <<http://www.metalcentre.com/webzine.php?p=interviews&lang=eng&nr=123>> , [15.05.2011].
- Asperheim, E. 2009, "På epleslang i kunnskapens tre: en kritisk drøfting av teori i nyere esoterismeforskning", *Din: tidsskrift for religion og kultur*, nr. 2-3, s. 5-27.
- Böman, B. 2010, "Kaos, gnosticism och svarta flammor: en studie av den sataniske rörelsen Temple of the black light", Uppsala Universitet, Uppsala. Upublisert forstudium.
- Campbell, C. 1972, "cult, the cultic milieu and secularization", i Hill, M. (red.), *A Sociological Yearbook of Religion in Britain*, nr. 5, SCM Press, London, s. 36-119.
- Campbell, C. og S. McIveer (1987), "Cultural Sources of Support for Contemporary Occultism", [online], Tilgjengelig fra: <<http://scp.sagepub.com/content/34/1/41.full.pdf+html>> , [09.10.2010]
- Campbell, H. 2005. *Exploring religious community online: we are one in the network*, Peter Lang, New York.
- Cavallin, C. 2006, "Forholdet mellom teori og metode", i Kraft, S.E. og R.J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Pax Forlag A/S, Oslo, s. 14-28.
- Cowan, E. D. og Hadden J.K. 2004, "Virtually Religious: New Religious Movements and the World Wide Web", i Lewis, James R. (red.), *The Oxford handbook of new religious movements*, Oxford University Press, Oxford, s. 119-142.
- Crowley, A. 1938, *Liber Al vel Legis*, Weiser Books, York Beach.
- Crowley, A. 1986, i Regardie, I.(red.), *777 and other Qabalistic writings of Aleister Crowley*, Weiser Books, York Beach.
- Darklyrics.com, (2011). "Immortal lyrics: album: "Diabolical Fullmoon Mysticism" (1992)". [online]. Tilgjengelig fra: <<http://www.darklyrics.com/lyrics/immortal/diabolicalfullmoonmysticism.html>>
- Dyrendal, A. 2004, "Satanisme: en innføring", *Din: tidsskrift for religion og kultur*, nr. 4, s. 47-57.
- Dyrendal, A. (19. mai 2008), "Så var det på'n igjen", [online]. Tilgjengelig fra: <<http://skepsis.no/blog/?p=371>> . [10.7.2011].
- Dyrendal, A. 2009, "Satanism and popular music", i Patridge, C. og E. Christianson (red.), *The Lure of the dark side: Satan and Western demonology in popular culture*, Equinox, London, s. 25-38.
- Dyrendal, A. og J.A. Petersen, "Fuelled by Satan: modern Satanism between modernity and the Left-Hand path, NTNU, Trondheim. Upublisert.

- Fortune, D. 2000, *The Mystical Qabalah*, Weiser Books, York Beach.
- Frater Nemidial 2002, *Liber Azerate*, MLO Anti-Cosmic Productions. *Notat: boka var lastet ned som torrent fil fra <http://thepiratebay.org/> den 14.05.2010.*
- Gadamer, H. 2003, "Om forståelsens sirkel", i Jordheim, H. (oversettelse), *Utvalgte hermenutiske skrifter*, Cappelen Akademisk Forlag, Oslo, s. 33-68.
- Golden Dawn (*uten dato*). "Introduction to Enochian", [online]. Tilgjengelig fra: <<http://www.golden-dawn.org/enochianintro.htm>>. [10.07.2011].
- Granholm, K. 2005, *Embracing the dark: the magic order of Dragon Rouge- Its practice in dark magic and meaning making*, Åbo Akademi University Press, Åbo.
- Granholm, K. (7.-9. juni 2007), "The Prince of Darkness og the move: Transnationality and translocality in left-hand path magic", [online], Åbo Akademi University. Tilgjengelig fra: <http://www.cesnur.org/2007/bord_granholm.htm>, [15.05.2011].
- Granholm, K. 2008, "Inledning: Västerländsk esoterism och nya religiösa rörelser", i Granholm, K. (red.), *Perspektiv på esoterisk nyandlighet*, Åbo Akademi, Åbo, s. 9-34.
- Granholm, K. 2009, "Embracing others than satan: the multiple princes of Darkness in the left-Hand path milieu", i Petersen, Jesper A. (red.), *Contemporary religious Satanism: A critical Anthology*, Ashgate, Farnham, s. 85-102
- Gregorius, F. 2006, *Satanismen i Sverige*, Sitra Ahra Förlag, Sverige.
- Immortal, (1. juli 1992), "Diabolical Fullmoon Mysticism", [musikkplate], Grieghallen studio, Bergen.
- Lægreid, S. og T. Skorgen 2001, "Innledning", i Lægreid, S. og T. Skorgen (red.), *Hermeneutisk lesebok*, Spartacus Forlag AS, Oslo, s. 7-36.
- Lövheim, M. 2007, [Sökare i cyberspace : ungdomar och religion i ett modernt mediesamhälle](#), Cordia, Stockholm.
- Melton, Gordon J. 2004, "An introduction to New Religions", i Lewis, James R. (red.), *The Oxford handbook of new religious movements*, Oxford University Press, Oxford, s. 16-35.
- Moynihan, M. og Søderlind D. 1998, *Lords of chaos: the bloody rise of the satanic metal underground 1971-*, Feral House, Venice.
- N.A.-A.218 2008, *Liber Falixifer*, Ixaxaar Occult Litterature. *Notat: boka var lastet ned som torrent fil fra <http://thepiratebay.org/> den 14.05.2010.*
- Patridge, C. 2004a, "Alternative Spiritualities, New Religions, and the Reenchantment of the West", i Lewis, James R. (red.), *The Oxford handbook of new religious movements*, Oxford University Press, Oxford, s. 39-67.
- Patridge, C. 2004b, *The Re-enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture Volume 1*, T&T Clark, London.

- Patridge, C. 2005, *The Re-enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture Volume 2*, T&T Clark, London.
- Petersen, J.A. 2008, "Binary Satanism: The Construction of community in a Digital World", i Lewis, James R. og Petersen J.A. (red.), *The Encyclopedic sourcebook of satanism*, Prometheus Books, New York, s. 593-609.
- Petterson, Jesper A. 2009, "Introduction: Embracing Satan", i Petersen, Jesper A. (red.), *Contemporary religious Satanism: A critical Anthology*, Ashgate, Farnham, s. 1-26.
- Stark, R. og W.S. Bainbridge 1986, *The future of religion: secularization, revival and cult formation*, University of California Press, Berkeley.
- Said, E.W. 2004, *Orientalismen : vestlige oppfatninger av Orienten*, Cappelen, Oslo.
- Sutcliffe, J. Steven, 2004, "The Dynamics of Alternative Spirituality: Seekers, Networks, and "New Age"", i Lewis, James R. (red.), *The Oxford handbook of new religious movements*, Oxford University Press, Oxford, s. 466-490.
- Sylvan, R. 2002, *Traces of the spirit: the religious dimensions of popular music*, New York University Press, New York.
- Temple of The Black Light (2011), "Temple of The Black Light", [online], tilgjengelig fra: <<http://www.templeoftheblacklight.net/main.html>>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "Chaosophy", [online], tilgjengelig fra: <<http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy.html>>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "Chaosophy: Chaosophy", [online], tilgjengelig fra: <<http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/chaosophy.html>>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "Lucifer is Satan", [online], tilgjengelig fra: <http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/lucifer_is_satan.html>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "Evil, the Satanic ideal", [online], tilgjengelig fra: <http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/evil_the_satanic_ideal.html>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "The three dark veils before Satan", [online], tilgjengelig fra: <http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/the_three_dark_veils_before_satan.html>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "The kliffotic kelim fetishes", [online], tilgjengelig fra: <http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/kliffotic_kelim_fetishes.html>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "The sigils of kliffot", [online], tilgjengelig fra: <http://www.templeoftheblacklight.net/library/chaosophy/kliffot_sigils.html>, [15.05.2010].

- Temple of The Black Light (2011), "Publications", [online], tilgjengelig fra:<<http://www.templeoftheblacklight.net/publications/publications.html>>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "Contact", [online], tilgjengelig fra:<<http://www.templeoftheblacklight.net/contact.html>>, [15.05.2010].
- Temple of The Black Light (2011), "Updates", [online], tilgjengelig fra:<<http://www.templeoftheblacklight.net/updates.html>>, [15.05.2010].
- Troletsch, E. og Gore C. 1949, The social teaching of the Christian churches volume 2, 2. utgave, oversatt av Olive Wyon, George Allen & Unwin LTD, London.*
- Uten forfatter, (ingen copyright dato), "Turbonegro Midnight NAMBLA lyrics". [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.musicsonglyrics.com/T/turbonegrolyrics/turbonegromidnightnamblalyrics.htm>>. [10.07.2011].*
- Uten forfatter, (2006), "Dissections Lyrics", [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.darklyrics.com/lyrics/dissection/reinkaos.html>>. [12.10.2010].*
- Uten forfatter, (29. juli 2011), hovesiden, [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.ixaxaar.com/index2.html>>. [10.7.2011].*
- Uten forfatter, (2006), "Dissections Lyrics", [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.darklyrics.com/lyrics/dissection/reinkaos.html>>. [12.10.2010]*
- Uten forfatter, (31. mai 2006), "Final Interview with Jon Nödtveidt: An interview for the Fans by the Fans", [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.myspace.com/dissection/blog/123933879>>, [15.05.2011].*
- Uten forfatter, (3. desember utenårstall), "The following interview was done with Glen Benton, on December 3, before the Lincoln, Nebraska show...", [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.mourningtheancient.com/deicide.htm>>, [14.03.2011].*
- Uten forfatter, (7. september 2006), "Deicide frontmann on Jon Nödtveidt's suicide: "only cowards and losers choose thatoption"', [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.roadrunnerrecords.com/blabbermouth.net/news.aspx?mode=Article&newsitemID=57924>>, [15.09.2010].*
- Venger Satanis (2011), "Cult of Cthulhu", [online]. Tilgjengelig fra:<<http://www.cultofcthulhu.net/>>. [10.07.2011].
- Webb, Don. (uten dato), "Xeper: The Eternal Word of Set", [online]. Tilgjengelig fra:<http://www.xeper.org/pub/pub_dw_xeper.html>, [15.05.2011].